

Začasno na tujem
stran 19 do 26

6 | rodna gruda

junij 1970

revija za Slovence po svetu

Tržič v 2. pol. XVII. stol.

**650
let
Tržiča**

Tržiška pokrajina je s svojim gorskim svetom in vanj vrezanimi dolinami, z gozdovi in planinskimi tratami mikavna za vsakogar, ki si želi oddiha sredi tihih naravnih lepot, na krajših izletih ali daljših turah, na lovu ali ribolovu ali ob ogledovanju kulturnih spomenikov v Tržiču in okolici. Ker sneg v hribih dolgo obleži, je tod še pozno spomladi priložnost za smučanje in sankanje. Tržič, oddaljen od Ljubljane le 42 km ima izredno ugodne zveze z udobnimi avtobusi, v mestu in okolici pa so gostu na voljo hoteli, restavracije, številne gostilne, planinski domovi, zasebne sobe, camping, žičnice, kopališča, kegljišče, kino itd. Posebno vas vabimo, da nas obiščete na tradicionalno »**SUŠTARSKO NEDELJO**«, ki jo v Tržiču priredimo vedno na prvo nedeljo v septembru. Na ta dan se vrste razne prireditve. Hkrati nudimo obiskovalcem posebno priložnost nakupa raznovrstnega blaga po izredno znižanih cenah na stojnicah »šuštarskega sejma«.

Vse potrebne informacije dobite v poslovalnicah **Turističnega društva** ter v poslovalnicah turističnih in avtobusnih podjetij. Dragi rojaki! Dobrodošli v našem Tržiču, ki je ravno to leto odet v praznično obliko stare tradicije.

ZELENICA

KOMPAS

Za prevoz s sodobnimi avtobusi se priporoča

PROMETNO PODJETJE

LJUBLJANA, SREDIŠKA 4

Poslovalnica v Tržiču
Cankarjeva 1

Mercator

v 27 prodajalnah

**VELETRGOVINE MERCATOR
p. e. PRESKRBE TRŽIČ**

si lahko nabavite vse, kar potrebujete za vaš dom

10 % popusta za tujo valuto

Petrošniki! Obiščite prodajalne veletrgovine **MERCATOR PE PRESKRBA TRŽIČ**

Peko

**TOVARNA OBUTVE TRŽIČ
IZVOZ IN UVOZ
JUGOSLAVIJA**

BOMBAŽNA PREDILNICA IN TKALNICA TRŽIČ

Tržič, Cesta JLA št. 14
Telefon 71 226 — 71 229
Telegram: Predilnica Tržič

PROGRAM PROIZVODNJE:

- industrijska bombažna preja, česana in kardirana do št. Nm 70
- beljene in surove bombažne tkanine v širini 80 do 252 cm
- posteljna konfekcija

Ko obiščete našo prelepo domovino Jugoslavijo, zglasite se v lepem koncu Gorenjske, v mestu Tržiču in obiščite naše gostinske lokale, ki vam nudijo najboljše štajerska in primorska vina, obenem pa domačo gorenjsko kuhinjo in tržiške bržole.

Vse vam nudimo predvsem v naši **RESTAVRACIJI POSTA**, kjer so tudi tujske sobe, in v naših ostalih obratih:

- Kavarni in gostilni »Zelenica«
- Okrepčevalnici
- Gostišču »Apollo«
- Gostilni na Ravnah in točilnicah čez ulico na Koroški cesti, v Kovorju in Žiganji vasi

Za obisk se priporoča **GOSTINSKO PODJETJE »ZELENICA« TRŽIČ**

OBRTNO PODJETJE TRŽIČ

TRG SVOBODE 33-TELEFON 71-240

SGP TRŽIČ

IBI

INVESTICIJSKI BIROJI TRBOVLJE

ELEKTRO KRANJ

rodna gruda 6

Iz vsebine	izdaja	Slovenska izseljenska matica
Na kratko	izhaja	sedemnajsto leto
Igor Prešern: Kačje ride — nikoli več	urejajo	Božo Kovač (glavni urednik), Jože Prešeren (odgovorni urednik), Ina Slokan (urednica)
Janez Zrnec: Slovenija dežela stoterih jezer	uredniški odbor	Tone Gošnik, Mile Klopčič, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Zdenko Roter, Aca Stanovnik, Franc Šebjanič, Franc Šetinc
France Grivec: Bloke so daleč od sveta	oblikovalka	Judita Skalar
Tone Čuk- Na slovenskih kmetijah skoraj 6000 traktorjev	prevajalci	Miha Cerar (za angleščino), Viktor Jesenik (za francoščino), Albert Gregorič (za španščino),
Posojila za razvoj turizma na kmetijah	uredništvo	Ljubljana, Cankarjeva 1/II, tel. 23-102
Razstava čipk na Vrhniki	uprava	Ljubljana, Cankarjeva 1/II, tel. 21-234
Kaj izvažamo iz Slovenije?	naročnina	letna naročnina za posamezne države znaša: Anglija 1,5,0 Lstg, Avstrija 80,00 Schl, Belgija 150,00 Bfr, Danska 21,00 Dkr, Finska 10,00 Fm, Francija 15,00 FF, Grčija 90,00 Dr, Holandija 11,00 Hfl, Italija 1.900,00 Lit, Jugoslavija 37,50 din, Nemčija 12,00 DM, Norveška 22,00 Nkr, Švedska 15,00 Skr, Švica 13,00 Sfr, ZDA, Kanada in vse ostale prekmorske države 5 US dolarjev
»Slovenijales« z afriškim lesom	vplačila	za dinarska vplačila: 501-8-51 za devize: Banque de Credit et Caisse d'Epargne, Ljubljana 501-620-7-32002-10-575 ali po mednarodni poštni nakaznici
Tone Štraus: Osemnajstkrat je tekla zibelka	izhaja	dvanajst številka na leto — v poletnem času izideta dve številki skupno
I.S.X. Pred 40 leti prvi veliki skupinski obisk domovine	rokopisi	rokopisov uredništvo ne vrača
Janko Krek: Škofja Loka pred izseljen- skim piknikom in tisočletnico		
Filatelija		
I. English Section		
Naša beseda		
Partie française		
Página en español		
Naši po svetu		
Naši pomenki		
Kaj pravi psiholog		
Kulturni razgledi		
France Klopčič: Lenin med Slovenci		
Peter Breščak: Svet bajtarjev in otrok		
J. P.: Naš mladi rod v Argentini		
Nove knjige		
Marina Drašič: Mini, midi, maxi		
Festival slovenske popevke		
Otroci berite		
Dve pesmi Nelly Schuster		
Dve pesmi Bogomila Trampuža		
Nada Matičič: Daj mi roko, Veronika		
Za razvedrilo		

DRAGI PRIJATELJI,

pravočasno naročite svojo priljubljeno knjigo

Slovenski izseljenski koledar za leto 1971

Knjiga bo to pot obogatena z barvnimi slikami, cena pa bo ostala ista, to je 37,50 din ali 3,00 US \$ oziroma enakovrednost v drugih valutah.

Pišite nemudoma SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI v Ljubljani ali svojim ZASTOPNIKOM.

ROJAKI V ZDA IN KANADI,

koledar 1971 boste najhitreje prejeli, če ga boste naročili pri:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, Illinois 60632 USA

ali pri:

TIVOLI Enterprises, Inc.
6419 St. Clair Avenue
CLEVELAND, Ohio 44103
USA

Odreži!

**SLOVENSKA
IZSELJENSKA
MATICA**

Ljubljana, Cankarjeva 1/II

N a r o č a m

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1971

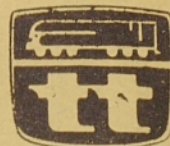
..... izvodov

Naslov:

.....

.....

.....

turistično transportni biro

letovanje v Jugoslaviji

Želite prijetno in poceni letovanje v Jugoslaviji: ob morju, v planinah ali v kateremkoli drugem kraju?

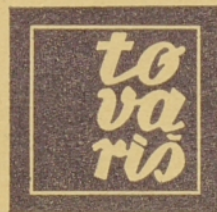
Za vse informacije in rezervacije se obrnite na

**TURISTIČNO TRANSPORTNI
BIRO**

Ljubljana, Titova 32

Jugoslavija

DRAGI ROJAKI!

Ali ne bi bilo lepo, ko bi vas vsak teden obiskal prijatelj iz domovine in vam povedal, kaj je novega, kakšne uspehe so dosegli delovni ljudje in kaj jih tare? Vse to in še mnogo drugega zanimivega boste izvedeli, če vpišete svoje ime in naslov v spodnjo naročilnico in jo pošljete na naslov slovenske ilustrirane revije »Tovariš«, Ljubljana, Tomšičeva 3. V kratkem bo prišel vsak teden k vam na obisk.

NAROČAM

ilustrirano
revijo
TOVARIŠ

Ime:

Ulica:

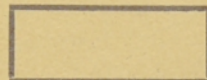
Mesto:

Država:

„Tovariš“
Ljubljana
Tomšičeva 3
Jugoslavija

Letna naročnina je 14,5 USA dolarjev, trimesečna 3,6 USA dolarjev, plačljivo vnaprej na Kreditno banko, Ljubljana, Šubičeva 1, tek. rač. 501-620-7-32000-160 s pripisom »Za revijo Tovariš«.

Podpis:

Čitljivo Izpolni in odpošlji v pismu

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO

Učbenik z naslovom ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD je izdala Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Napisal ga je docent na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani dr. Jože Toporišič.

Prvi sodobni učbenik slovenščine za tujce ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD je primeren za vse, za tiste, ki slovensko deloma že znajo, pa bi si želeli znanje obnoviti, še bolj pa za tiste, ki se žele učiti slovensko na novo. Celoten tečaj sestoji zialbuma s šestimi gramofonskimi ploščami (45 obratov), na katerih so posneta slovenska besedila lekcij, in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini ter s podrobno izdelano učno metodo. Knjiga obsega 273 strani.

Možno je uporabljati samo knjigo, vendar pa je učenje ob gramofonskih ploščah zelo olajšano. Na koncu knjige je tudi abecedni slovar besed, ki so uporabljene v knjigi. Teh je okrog 2000, zajemajo pa besede, ki so v vsakdanjem jeziku najpogostejše. V veliko pomoč pri pregledu obravnavane snovi so tudi tri praktična kazala in kratek tabelarični pregled slovnice.

So vaši predniki Slovenci? Nameravate obiskati Slovenijo? Študirate slovanske jezike? Ali imate poslovne stike s slovenskimi podjetji? Učbenik slovenščine na ploščah ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD vam bo v veliko pomoč! Slovenščina ni težja kot večina drugih jezikov.

Kompleten tečaj ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD lahko naročite na naslovu:

Slovenska izseljenska matica,
Ljubljana, Cankarjeva 1/II — Jugoslavija.

ali pa:

Tivoli Enterprises, Inc.
6419 St. Clair Avenue
Cleveland, Ohio 44103, USA

Cena za Jugoslavijo: 189 din.

Cena za inozemstvo: 15,60 US dol.

Pri večjih naročilih odobravamo poseben popust. V ceni je že vračunana poštnina za priporočeno pošiljko. Pristojbina za letalsko pošiljko se plača posebej, pri večjih naročilih pa je že vračunana do letališč, ki so registrirana za mednarodni tovorni letalski promet.

SLOVENE BY DIRECT METHOD

The study course, entitled ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD, was issued by the Slovenska izseljenska matica in Ljubljana. It was written by Dr. Jože Toporišič, a member of the faculty of the University of Ljubljana.

This first contemporary study course of the Slovene language ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD has been designed for everyone who wants to learn Slovene — for those who are partially familiar with the language and wish to improve it, and for those who desire to learn the Slovene language from the beginning. The study course is composed of six 45 RPM records of lessons in Slovene. The book of over 270 pages contains 49 lessons and explanations of the Slovene language in English.

It is possible to use the book by itself; however, the use of the records helps considerably in the study method. The book also contains a dictionary of approximately 2000 words used in the text, and provides a vocabulary of current spoken Slovene. Also included in the book are two indexes — subject and thematic — and a concise systematical grammar review.

Were your parents or ancestors Slovene? Are you planning to visit Slovenia? Are you studying Slavic languages? Do you have business connections with Slovene companies? This study course on records ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD will be of considerable help to you. Slovene is no more difficult than many other languages: all it takes is the desire to learn!

You may order the complete course ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT METHOD by writing to:

Slovenska izseljenska matica,
Ljubljana, Cankarjeva 1/II — Yugoslavia.

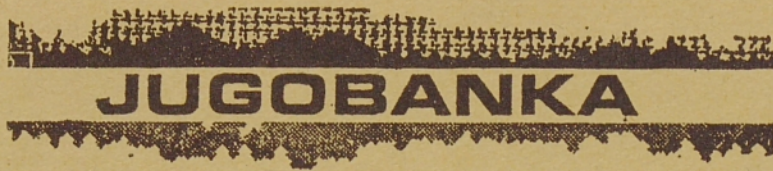
or by:

Tivoli Enterprises, Inc.
6419 St. Clair Avenue
Cleveland, Ohio 44103, USA

The price in Yugoslavia is 189 dinars.

The price in all foreign countries is 15.60 US dollars.

For larger orders ask for a discount. The regular registered mail rate is considered in the price; for air mail an additional charge is made. With larger orders, air mail freight, FOB to the nearest international airport to you, is considered in the price.

Jugoslovani, izseljenci po svetu!

Izkoristite bančne usluge, ki vam jih nudi JUGOSLOVANSKA BANKA ZA ZUNANJO TRGOVINO s svojimi enajstimi poslovnimi enotami v vseh republiških in poslovnih središčih Jugoslavije, z devetimi predstavništvi v inozemstvu ter z omrežjem korespondentskih odnosov z več kot tisoč inozemskimi bankami.

Če svoja devizna sredstva, namenjena za pomoč družini ali za kaj drugega pošljete prek Jugobanke, bodo le-ta na najhitrejši in najbolj gotov način izplačana koristniku.

Ob povratku v domovino se za vse deviznodenarne posle kot odkup in prodaja denarja, travelers in drugih bančnih čekov ter kreditnih pisem obrnite na katerokoli poslovno enoto Jugobanke, na tisto, ki vam je krajevno najbližje in vaša zahteva bo hitro in kvalitetno izpolnjena.

Če želite svoje prihranke ekonomično hraniti, odprite devizni račun pri eni od bančnih poslovnih enot, ki daje naslednje obresti:

- 4% v devizah in 2% v dinarjih na vloženo glavnico,
- 6% v devizah in 1% v dinarjih za glavnico vezano dlje od 13 mesecev
- 6% v devizah in 1,5% v dinarjih za glavnico, vezano več kot 24 mesecev.

Vloge so tajne in nedotakljive, zanje jamči Federacija. Devizni račun lahko odpro jugoslovanski izseljenci ne glede na to, kakšno državljanstvo imajo.

Na podlagi svojih deviznih prihrankov, lahko dobite dinarske kredite za nakup stanovanj pod ugodnimi pogoji. Z denarjem vašega deviznega računa lahko plačujete v Jugoslaviji in inozemstvu tako, da obvestite banko o vaših željah ali da pridete osebno.

Če imate redne obveznosti za plačevanje (vračanje posojila, zavarovanje, alimentacije itd.) izvolite dati nalog Jugobanki in ona bo za vas opravila izplačila z vašega deviznega računa redno v danih rokih.

Za vse potrebne informacije se obrnite na eno od poslovnih enot Jugobanke ali na njena predstavništva v tujini.

Centrala je v Beogradu, Ul. 7. Jula br. 19 do 21.

Podružnica v Beogradu, Maršala Tita 11.

Podružnica v Zagrebu, Jurišićeva 22.

Podružnice so v Ljubljani, Titova cesta 32, kakor tudi v Sarajevu, v Skopju, v Novem Sadu, na Reki, v Splitu, v Titogradu in Kosovski Mitrovici.

Yugoslav Bank for Foreign Trade, Representative Office, 500 Fifth Avenue, Room No 2123, New York, N. Y. 10036. Phone BRYANT 9-4251-2, Mr. Petar Ilić.

Mr. Branko Dragović, 19, Rue de la Tremoille, Paris 8-e Phone 256-11-19.

Yugoslav bank for Foreign Trade, Representative Office 4th Fol., Winchester House, 77 London Wall, London E. C. 2 Phone 01 588-7860, Mr. R. Aćimović.

Zastupitelstvi Jugobanky, Havanska 8/III, Praha 7 Phone 376-618 Mr. D. Četković.

Mr. Ismet Kukić, Trade Promption Office, Embassy of Yugoslavia Tripoli, Libya, Phone 39-556.

Mr. Andrejević Dragoslav, Via Fatebenefratelli 15/IV, Milano. Phone 66-66-95.

Naslov predstavništva Jugobanke v Moskvi: B. Ordinka 72, Moscow. Phone 56-491.

Yugoslav Bank for Foreign Trade, Representative Office, 28 Mahmoud Bassyouni Street, (Antikhana) 8th floor, Cairo. Phone 56-491.

Jugoslawische Bank für Aussenhandel, Vertretung für DDR Oberwall Strasse 6-7, Berlin. Phone 222-761 — 200-571.

Devizni račun in njegovo vodenje sta brez stroškov.

Izkoristite bančne usluge, ki vam jih nudi Jugoslovanska banka za zunanjo trgovino s svojimi poslovnimi enotami v Jugoslaviji in inozemstvu!

Čas veselih srečanj

V Sloveniji je v poletni turistični sezoni vrsta turističnih in folklornih prireditev, ki jih prirejajo krajevna turistična društva, razne kulturne skupine ali posamezne ustanove. Že na prvi pogled je očiten namen večine prireditev: privabiti v posamezne kraje čim več gostov, opozoriti javnost na eno ali drugo posebnost kraja, seveda pa pri pripravljanju teh prireditev botruje tudi želja po ohranjanju starega narodnega izročila, ljudskih običajev, ki so bili že skoraj pozabljeni, pogosto pa so povod tudi tradicionalna proslavljanja pomembnih obletnic.

Vseh prireditev ne bomo omenjali posebej. Tudi o njih uspehu ne bomo govorili. Lahko rečemo le to, da organizatorji skoraj povsod poskrbe, da prireditve presežejo pojem običajnih ljudskih veselice.

Iz leta v leto več naših ljudi odhaja na delo na tuje; skupaj s starejšimi izseljenci predstavljajo skoraj četrtino slovenskega naroda. Kdor izmed njih le more, se vsaj ob počitnicah poda na izlet ali dopust v »stari kraj«, kot mu pravijo starejši izseljenci; le mlajši, tisti, ki so na tujem — kot pravijo — začasno, še rečejo enostavno: »Gremo domov!« Ob vse večjem številu »domačih inozemcev« se pojavlja tudi vse več organizatorjev »srečanj« z našimi rojaki po svetu. Ker se je prvo in še danes najbolj popularno tako srečanje imenovalo piknik, si tudi drugi radi sposojajo to ime.

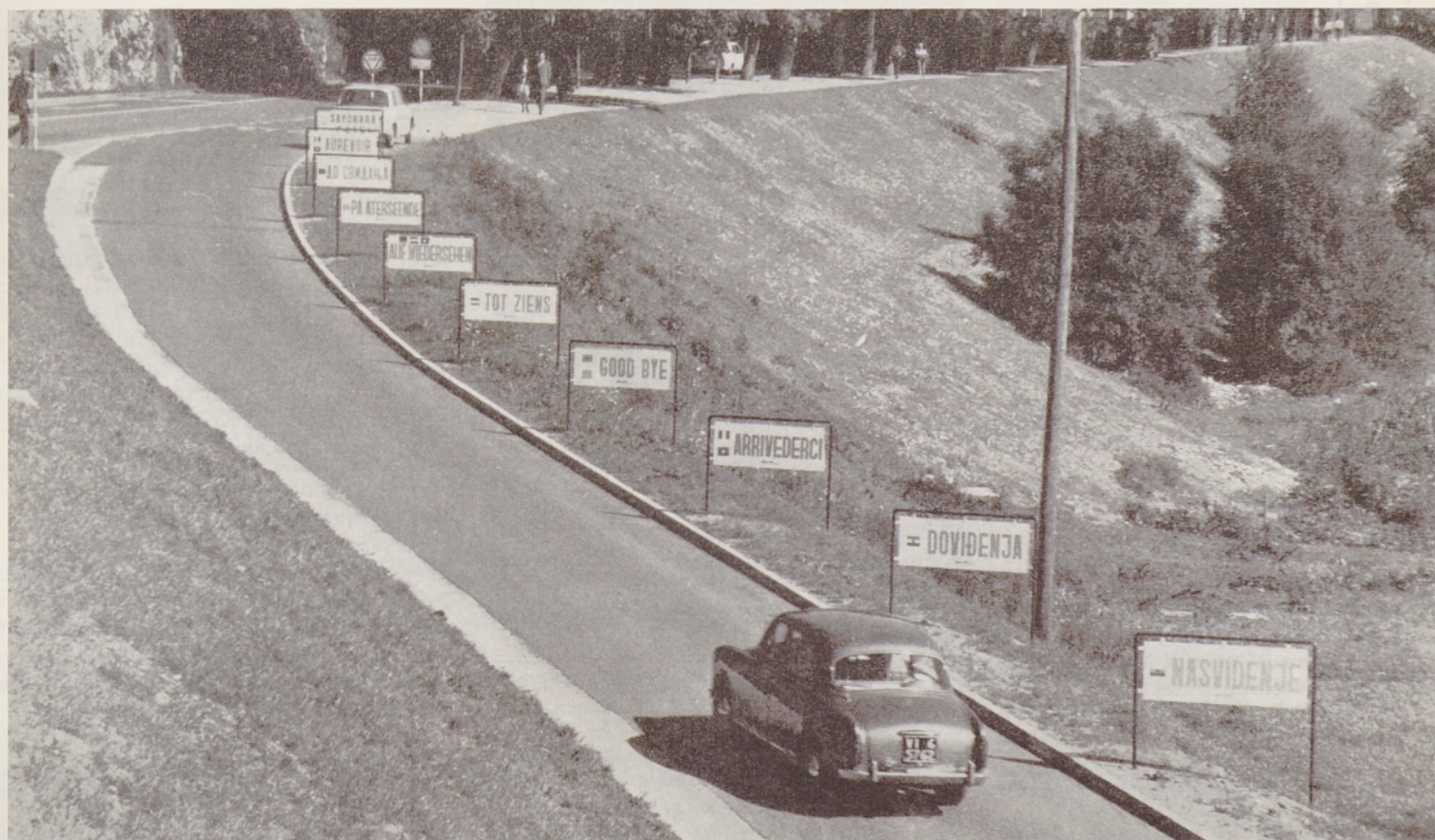
Izseljenskih srečanj tudi letos ne bo manjkalo. Prišlo je že v navado, da se vsi naši Amerikanci 4. julija zberejo na »izseljenskem pikniku«. Letos bo že tretjič zapored v Škofji Loki in brez dvoma so si organizatorji pridobili že toliko izkušenj, da bo še boljše pripravljen kot do zdaj. Seveda pa ta piknik ni samo za »Amerikance«, kot bi si kdo mislil, ampak so vabljeni vsi naši rojaki iz vseh dežel in seveda tudi sorodniki.

Srečanje dolenjskih izseljencev bo letos tretjič — tokrat bo v Čateških toplicah 11. in 12. julija. Prvi dan bo za vse sprejem v brežiškem gradu. Tudi sem so vabljeni vsi — niti ni obvezno biti izseljenec niti Dolenjec.

Pomurski rojaki, ki so na obisku v domovini, se vsako leto zbero 22. julija. Letos bo njihovo srečanje v gostišču »Vinski hram« pri Jeruzalemu v Prlekiji, drugo podobno srečanje pa 8. avgusta v Kiševi zidnici v Lendavskih gorica. Obe srečanja organizira murskosoboška podružnica Slovenske izseljenske matice in vabi vse rojake, ki so na delu v evropskih državah, in iz prekmorskih dežel.

Tudi primorski rojaki se zberejo na svojem srečanju. Lani je bilo na Kekcu pri Novi Gorici, letos bo v Ilirski Bistrici v nedeljo 19. julija.

Dovolj bo torej zabave, izletov, veselih srečanj. In zakaj se tudi ne bi poveselili! Zdaj je čas za to!

Vaša pisma

Slab vid

Pošiljam naročnino za Rodno grudo. Mišlil sem, da ste mi jo ustavili, ker se je februaraska številka zakasnila. Revija mi je všeč, ker me spominja na lepo domovino, katero sem zapustil pred 60 leti kot 16-letni fantič. Zelim ostati njen naročnik, dokler mi bo dopuščal vid, da jo bom mogel brati. Zelim vam mnogo uspeha pri vašem dobrem delu.

Joseph Glavan
Bessemer, Pa. ZDA

Šest desetletij je kar dolga doba, odkar ste na tujem. Ali ste med tem že kaj obiskali svoj stari kraj in si ga ogledali, kakšen je danes? Napišite nam ob priliki kaj iz svojega življenja, saj bi imeli prav gotovo veliko povedati. Želimo, da bi vam bila Rodna gruda še veliko let v razvedrilo in prijeten spomin na domovino.

Slike iz Prekmurja

Čas je potekel tako hitro, da moram spet poravnati naročnino. Zato pošiljam deset dolarjev in upam, da boste še kaj lepega napisali in dosti lepih slik dodali. Jaz imam zelo rada novice iz domačih krajev, posebno iz Prekmurja. Mnogo uspehov vam želi in lepo pozdravlja

Emma Recek
Winnipeg, Kanada

Hvala za poslano naročnino. Uprava vam je že sporočila po pošti, kako so zneske vknjižili. Mi v uredništvu vam pa obljublamo, da bomo tudi v prihodnjih številkah spet kaj povedali o Prekmurju in seveda pridali zraven še kakšno lepo sliko. Pozdravljeni!

Nisem bila doma

Ne zamerite, ker nisem prej poslala naročnine. Nisem bila doma. Zelo lepo urejate vse v Rodni grudi. Nam je zelo všeč in jo radi beremo mi in tudi naši prijatelji. Pošiljam za naročnino deset dolarjev. Ko pridem v domovino na obisk, se oglasim v vašem uradu, da se spoznamo.

Rosie in Luka Glazar
Tittleton, Colo., ZDA

Hvala za priznanje, ki nas seveda vedno razveseli. Enako tudi lepa zahvala za po-

slano naročnino. Zdaj imate plačano naročnino do 31. avgusta leta 1971. Ste torej med našimi najbolj pridnimi naročniki. Iskrena hvala. Veselimo se srečanja z vami v našem uradu. Na svedenje!

Otovec

Vaša Rodna gruda mi je zelo všeč, posebno kadar je notri kaj iz Bele krajine. Zanima me kaj o Otovcu in otovskem mostu, ker sem od tam doma. Avgusta pridem v Jugoslavijo s svojimi otroki, ki so že vsi poročeni. Oglasili se bomo tudi na matici, da se pozdravimo in če bomo potrebovali kakše nasvete glede zidanja hiše. Na stara leta se mislim za stalno vrniti v Jugoslavijo.

Antonija Simonič
Montidier, Francija

Naš sodelavec je že prinesel posnetek iz Otovca in tudi otovskega viadukta. Sliki bomo objavili v prihodnji številki. Ko pridete letos v Jugoslavijo, nas zares obiščite. Veselimo se srečanja z vami in vašo družino. Na svidenje!

Težko čakam

Prosim oprostite moji zamudi z naročnino za Rodno grudo in Izselski koledar. Moram reči, da mi je zelo všeč. Rodno grudo vsak mesec težko pričakujem. Tudi moj mož, čeprav je po poreklu Italijan,

Razcvet narcis pod Golico Foto: Jaka Čop

rad gleda slike in kar more, tudi prebere. Zdaj ga je začel še slepič boleti, da je moral v bolnišnico na operacijo. Jaz pa sem sama doma in prebiram Rodno grudo, da se malo zamotim in potolažim. Vsem pri matici najlepše pozdrave!

Ivanka in Primo Lettig
Schwabisch, Gmünd, Nemčija

Zdaj je najbrž že vse hudo za vami in moža imate gotovo spet doma. Saj operacija slepiča, seveda, če se operira pravočasno, ni hudo zapletena stvar. Iz srca želimo, da vaš mož čimprej popolnoma ozdravi, obema pa, da bi vam bili naši publikaciji — Rodna gruda in Koledar — še vnaprej v prijetno tolažbo in razvedrilo.

Kaj iz Štajerske

Iz srca se vam zahvaljujem za poslano Rodno grudo in vam po čeku pošiljam naročnino. Še bolj bi me veselilo in zanimalo, če bi v Rodni grudi malo več pisali o Štajerski in kaj spregovorili o vsakdanjem življenju v Mariboru in njegovi okolici. Že vnaprej najlepša hvala. Vaš zvesti bralec in naročnik iz Kanade.

Maks Pavlič
Hamilton, Ontario

Vašo željo bomo z veseljem uresničili v eni prihodnjih številkk Rodne grude.

Na kratko

Edvard Kardelj v Latinski Ameriki

Član sveta federacije Edvard Kardelj je bil v začetku maja na sedemdnevnem uradnem obisku v Čilu. Čilska javnost je obisku posvetila veliko pozornost. Edvard Kardelj se je sestal tudi z jugoslovanskimi izseljenci. Kasneje je neuradno obiskal še Peru in Mehiko.

Letališče »Rijeka«

Na otoku Krku so 2. maja odprli novo letališče »Rijeka«, ki spada med najmodernejša v Jugoslaviji in v Evropi. Za pristajanje na njem so idealne razmere, zvezo s celino pa ima letališče s posebnim trajektom. Letališče »Rijeka« je takoj dobilo redno domačo linijo, pristajati pa so začela tudi charterška letala. Otvoritve se je udeležil tudi predsednik Tito.

Naši Avstralci

Ne letališču Brnik je 4. maja pristala prva skupina letošnjih izseljencev, ki so prišli na obisk v domovino. To je bila skupina šestnajstih Slovencev iz Avstralije, ki je prispela v organizaciji potovalne agencije »Parthenon« iz Melbournea.

Radijske oddaje za naše delavce v Nemčiji

Radio Köln je imel 3. maja prvo oddajo rednega dnevnega programa, ki je namenjena jugoslovanskim delavcem, zaposlenim v ZR Nemčiji. Oddaje trajajo 40 minut, pri njih pa sodeluje tudi radio Zagreb; oddaje seznanjajo naše delavce s tekočimi dogodki doma in po svetu ter z različnimi vprašanji v zvezi s statusom jugoslovanskih delavcev v tej deželi. Žal pri sestavljanju programa niso upoštevani slovensko govoreči naši državljani; vse oddaje so v srbohrvatskem oziroma hrvaoskorsrbem jeziku.

»Metalka« v Chicagu

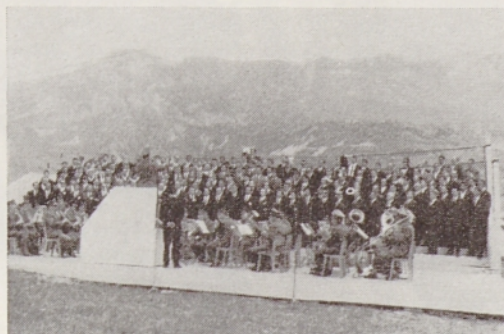
Veletrgovsko podjetje s kovinskimi izdelki »Metalka« iz Ljubljane bo v kratkem v Chicagu v ZDA odprlo svoje izvozno-uvozno podjetje. S tem namenom se je v Chicagu dalj časa mudil generalni direktor tega podjetja Stane Bergant.

Teodorakis v Jugoslaviji

Zveza jugoslovanskih skladateljev je povabila na oddih v Jugoslavijo znanega grškega skladatelja in borca za svobodo Mikisa Teodorakisa. Popularni skladatelj, ki zdaj živi v Parizu, se je povabilu z veseljem odzval in že sredi maja obiskal Jugoslavijo. Čeprav je bil njegov obisk namenjen predvsem oddihu, se je Teodorakis sestal tudi z jugoslovanskimi skladatelji in nekaterimi družbenimi delavci. Sprejel ga je tudi predsednik Tito.

Slavje v Ajdovščini

Ob 25-letnici ustanovitve prve slovenske vlade je bilo 3. maja v Ajdovščini veliko zborovanje, na katerem je govoril prvi podpredsednik te vlade dr. Marijan Breclj. Zborovanja se je udeležilo na tisoče obiskovalcev iz vse Slovenije. Udeležencem so zapeli tudi združeni primorski pevski zbori.

Nastop združenih primorskih pevskih zborov na proslavi v Ajdovščini. Foto: M. Ličen

Ljubljana — mesto heroj

Na veliki proslavi 25 letnici osvoboditve je predsednik slovenske skupščine Sergej Kraigher v imenu predsednika Tita podelil Ljubljani kot prvemu jugoslovanskemu mestu red narodnega heroja Jugoslavije. S tem je bila vsa Ljubljana počaščena za velike zasluge med narodnoosvobodilno borbo.

Bolnik s presajeno ledvico umrl

Sedemnajst dni po operaciji je v ljubljanski bolnišnici umrl Josip Podvorac, ki mu je kirurška ekipa ljubljanskih kliničnih bolnišnic presadila ledvico njegove matere. V začetku je bilo bolnikovo stanje zelo ugodno, nenadoma pa se je stanje poslabšalo in kljub prizadevanju zdravnikov je bolnik umrl.

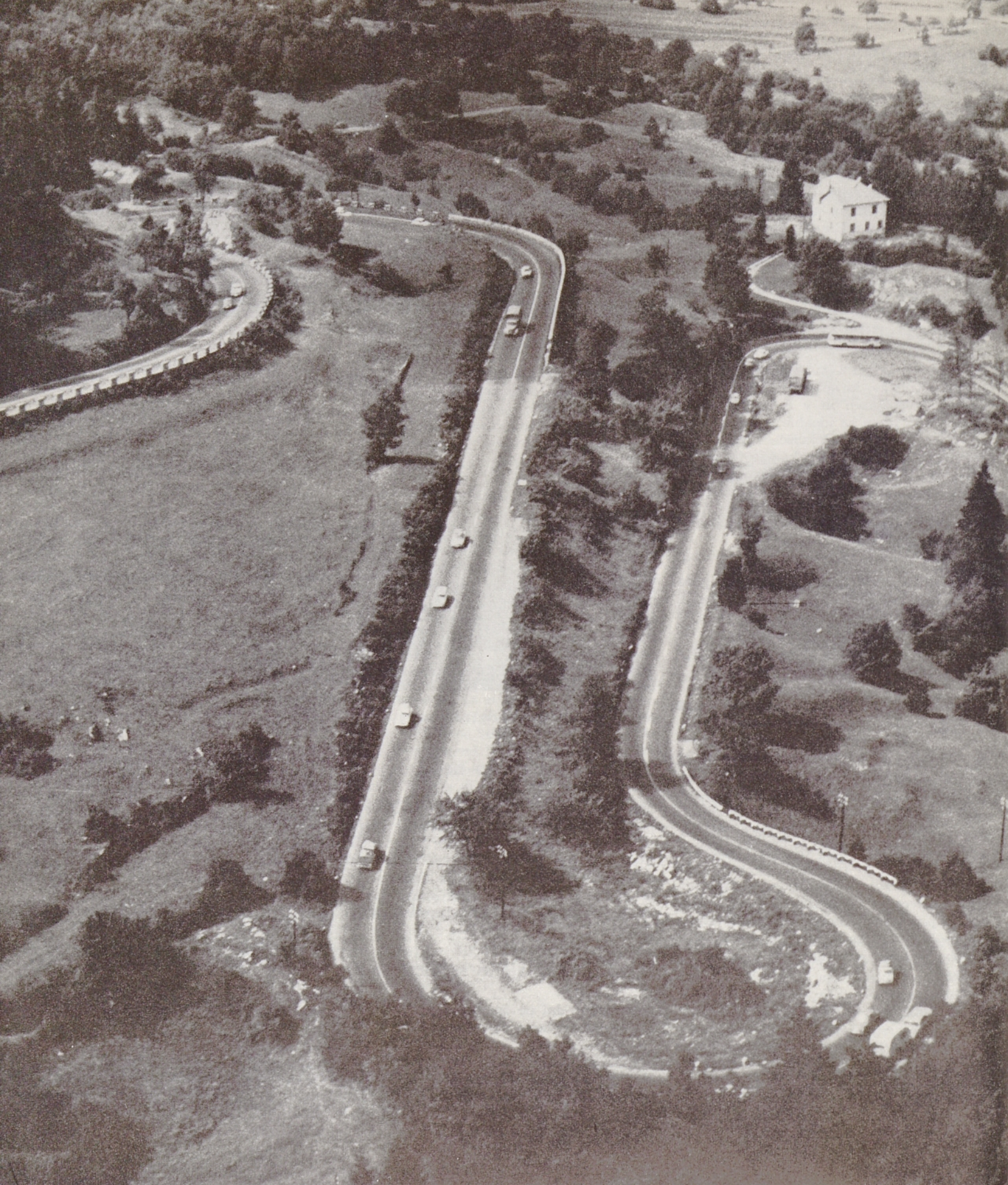
J. A. Blatnik v Sloveniji

V prvi polovici maja se je na nekajdnevem obisku v Sloveniji mudil ugledni slovenski rojak iz Združenih držav Amerike, član ameriškega kongresa John A. Blatnik. Med narodnoosvobodilno borbo je bil šef ameriške misije pri glavnem štabu narodnoosvobodilne vojske Slovenije. Johna Blatnika so na letališču Brnik skupaj z njegovimi sorodniki pričakali tudi ugledni slovenski politični delavci in predstavniki borčevskih organizacij.

John Blatnik je prispel v Ljubljano iz Beograda, kjer se je kot gost jugoslovanske zvezne skupščine udeležil vojaške parade ob dnevu zmage. V Sloveniji je obiskal svojce na materinem domu v Podložu v Loški dolini in na očetovem domu v Uršnih selih pri Novem mestu.

John A. Blatnik je v Ljubljani obiskal tudi prostore Slovenske izseljenske matice, kjer se je zelo zanimal za njeno delo, zlasti za stike s slovenskimi rojaki v Ameriki. Matici je pri njenem delu obljubil vso pomoč. Predsednik Matice France Pirkovič je Johnu Blatniku poklonil učbenik slovenske skupščine na ploščah »Zakaj ne po slovensko«, za katerega je ugledni rojak pokazal veliko zanimanje. Zelo je bil zadovoljen tudi ob pregledovanju Rodne grude in Slovenskega izseljenskega koledarja.

Odbornikom Slovenske izseljenske matice je nato John A. Blatnik pripovedoval o svojih vtisih z obiska, o srečanjih s sorodniki. Zanimivo je, da je pogovor potekal v lepi, preprosti slovenščini. Ob koncu pogovora na Matici je John Blatnik dejal: »Veliko dela doma, mi je v preteklih letih onemogočalo, da bi večkrat prišel v Slovenijo. Letos pa se je začelo novo desetletje, razmere so se uredile in upam, da bom v tem desetletju lahko večkrat prišel na počitnice v Slovenijo.

Kačje ride - nikoli več

Igor Prešern

V veliki dvorani gospodarske zbornice Slovenije so 7. aprila letos podpisali pogodbe za gradnjo avtomobilске ceste od Vrhnikе do Postojne. To je bil pravzaprav nekakšen začetek slavnostnih priprav, kajti slovesen začetek del na sami trasi bodoče avtomobilске ceste je bil predviden za prve dni v maju. Tako je sredi maja gradbišče 31,5 km dolge ceste že oživilo in na njem ne bo miru vse do jeseni 1972, ko naj bi bila prva prava avtomobilska cesta v Sloveniji in bržkone tudi v Jugoslaviji (na Hrvaškem so te dni začeli graditi podobno avtomobilsko cesto med Zagrebom in Karlovcem) predana svojemu namenu.

Investitor bodoče hitre slovenske ceste od Šentilja pri Mariboru do Gorice — republiški cestni sklad — je že večkrat izrazil željo in tudi prepričanje, da je prvi odsek hitre ceste od Vrhnikе do Postojne lahko usposobljen že do jeseni 1972, tako da bi lahko v redu zaključili na tej cesti še zadnja asfaltna dela. Po pogodbi mora biti odsek Vrhnikа—Postojna izgotovljen 30 mesecev po začetku dela. Če računamo, da so letos maja začeli delati, bi se 30-mesečni rok iztekkel konec novembra 1972. To pa je že obdobje, ko bi nenaden sneg ali druge prezgodnje zimske nevšečnosti lahko preprečile graditeljem zaključni »finaš« na cesti. Zato strokovnjaki v republiškem cestnem skladu računajo, da je možno cestni odsek od Vrhnikе do Postojne dokončati že v poletju 1972, najkasneje pa do zgodnje jeseni, torej do septembra ali oktobra 1972, tako da bi nova cesta služila prometu že pred zimo 1972.

O tem, kaj predstavlja prvi odsek hitre ceste za Slovenijo in Jugoslavijo, je skoraj odveč govoriti. Kdor se je peljal v turistični sezoni od Postojne proti Ljubljani, se nedvomno še spominja neskončnih kolon, ki se počasi vlečejo po »kačjih ridah« med Planino in Postojno. Že to, da bomo leta 1972 lahko rekli: »Danes kačje ride in — nikoli več!«, je velikega pomena za cestni promet v Sloveniji. Seveda pa so prednosti nove ceste še precej večje. Medtem ko ima stara cesta od Vrhnikе do Postojne kar 29 ovinkov, katerih radius je manjši od 100 m, ima nova trasa le 6 ovinkov z radiusom med 500 in 750 m, vsi drugi ovinki pa imajo radij več kot 1000 m. Naj še omenimo, da poteka stara trasa skozi sedem naselij v dolžini 13,9 km, in da so ponekod vzponi strmi do 12 %. Če še

povemo, da je cestni zgornji sloj v dolžini 25,1 km star od 10 do 19 let, v dolžini 9,6 km pa kar celo od 20 do 29 (!), potem smo bržkone našli že precej »grehov« zastarele cestne trase med Vrhniko in Postojno. Seveda bo nova cesta vse kaj drugega: izognila se bo vsem naseljem, vsa križanja z železnico in drugimi cestami so izvennivojska, največji vzpon bo komaj 4 odst., in še to samo na krajših odsekih. Tako bo nova cesta omogočila potovalno hitrost najmanj 120 km na uro, to pa pomeni, da bomo iz Vrhnikе v Postojno (31,5 km) švignili v pičlih 15 minutah.

Prvi odsek hitre ceste bodo gradila štiri velika jugoslovanska podjetja oziroma gradbena združenja, in sicer podjetje »Mavrovo« iz Skopja, združenje »Jugoslavija-put« iz Beograda ter slovenski gradbeni grupaciji GAST in GIPPOS, v katerih so zbrana ugledna slovenska podjetja. Zlasti GAST bo imel levji delež nalog pri gradnji več mostov in velikih viaduktov (eden izmed njih bo dolg več kot 500 m), kakor tudi pri gradnji zahtevnega dela trase med Uncem in Postojno na terenu tako imenovane »Ravbarkomande«.

Seveda pa je odsek nove ceste med Vrhniko in Postojno pravzaprav le drobec na hitri cesti Šentilj—Gorica, ki je dolga 260 kilometrov. Ne smemo namreč pozabiti, da ni kolon in gneče samo na cesti Ljubljana—Postojna, marveč tudi drugje. Slovenija se hitro razvija v »motorizirano« deželo, saj so lani v SRS že registrirali 122.297 osebnih avtomobilov. To pa pomeni, da je v Sloveniji prišel po en osebni avto na 14 prebivalcev (v Hrvaški pride en osebni avtomobil na 30 prebivalcev, v Srbiji na 35, v Makedoniji na 62, v Črni gori na 63 in v BiH na 88). Slovenija se je tako že lani približala poprečju razvitih zahodnoevropskih držav, kjer pride po en avto na 7 do 10 prebivalcev. Seveda pa se razvoj ne bo ustavil in morda bo imel že čez 4 ali 5 let vsak deseti Slovenec svojega »štirikolesnega konjička«? In če še pomislimo na vsako leto večji naval tujih turistov, ki prihajajo v Jugoslavijo v 93 odstotkih čez mejne prehode v Sloveniji (Šentilj, Koren, Ljubelj, Gorica, Sežana itd.), potem je kot na dlani, da je treba s pospešenim tempom za vsako ceno čim hitreje usposobiti moderno cestno omrežje. Že lani so na nekaterih cestah v Sloveniji, kot so odseki Ljubljana—Kranj, Hoče—

Maribor, Skofije—Koper—Portorož in še nekateri, našli v enem samem dnevu več kot 25 tisoč vozil. To pa je že meja, ko se avtomobilski promet na navadni dvo-pasovni cesti skoraj že povsem »zaduši«; ugledni strokovnjaki za cestni promet zagotavljajo rentabilnost štiripasovnih cest že pri dnevnem prometu 16.000 do 20.000 vozil.

Zato so seveda ne samo oči vse slovenske javnosti, marveč tudi strokovnjakov za cestni promet in drugih, vse bolj uprte v prihodnost, v obdobje po letu 1972, ko bo usposobljen za promet prvi odsek od Vrhnikе do Postojne. Že lani so bili pripravljene glavni načrti za 60 km dolg cestni odsek hitre ceste od Hoč pri Mariboru do Levca pri Celju, prav tako pa za 10 km dolgi podaljšek od Postojne do Razdrtega. Vsekakor pa tudi z modernizacijo celotne trase od Šentilja do Gorice ne bodo zaključene naloge pri obnavljanju cestnega omrežja Slovenije. Že nekaj let kar »kriči« po modernizaciji severni del slovenskega cestnega križa — to je odsek Ljubljana—Kranj—Jesenice—Kranjska gora. Nič manjši problemi se odpirajo na južnem kraku, ki prek Dolenjske povezuje Ljubljano in Novo mesto z Zagrebom. Cesta Ljubljana—Zagreb je stara komaj dobrih deset let, vendar pa je za izredno povečan promet že preozka.

Strokovnjaki cestnega sklada Slovenije so zato že v letošnjem marcu pripravili izčrpno študijo in jo podpril s tehtnimi argumenti. To je študija, ki prikazuje nadaljnji razvoj cestnega omrežja v Sloveniji do leta 1980, predvsem naraščanje prometa na posameznih cestah kakor tudi potrebe in možnosti financiranja izgradnje novih cest. O tej študiji bodo kmalu stekle razprave v skupščini in v javnosti. Vsekakor je povsem jasno, da je gradnja odseka od Vrhnikе do Postojne šele začetek velikih naporov, ki jih bo treba že nadaljevati in stopnjevati v letih 1972 in 1973, kakor tudi v poznejšem obdobju. Že danes je očitno, da bo moderna štiripasovna cesta Vrhnikа—Postojna terjala čim prejšnje nadaljevanje od Vrhnikе do Ljubljane, kot tudi od Postojne naprej proti Razdrtemu in Gorici. Vemo pa zelo dobro tudi, da ne bo mogoče v nedogled odlagati modernizacije na štajerskem kraku slovenskega cestnega križa, kot tudi odsekov Ljubljana—Kranjska gora in Ljubljana—Zagreb.

Finsko, deželo tisočerih jezer poznate, vsaj slišali ste zanjo. Dežela, kjer se v brezmejnih ravnini vrste jezera drugo poleg drugega, si je pridobila sloves prav zaradi njih. Kaj pa Slovenija, sem razmišljaj, saj tudi pri nas nismo revni z jezери, ki so zaradi množice drugih naravnih lepot in znamenitosti nekoliko odmaknjena. Tudi pri nas bi jih našli kakih sto, razmetanih po globelih, dolinah, gozdovih in po visokih gorskih planotah. Težko bi dejal, koliko jih je. Ali bi tista manjša sploh štel k jezerom? Vendar jih je okrog sto prav gotovo, tudi tistih, ki se pojavljajo le občasno, vsako leto spomladi in jeseni, ko se tali sneg, ali ko nastopi deževje.

nekdo prinesel gor in spustil v vodo. Ribe so se tako namnožile, da takrat, ko jim kak obiskovalec vrže kruha, voda ob bregu kar vzvalovi. Tudi obe jezerci na Kriških podih s svojo modrino popestrita skalno okolico in marsikak planinec, ki se je odločil prespati v Pogačnikovem domu na Kriških podih, zvečer krene na kratek sprehod do teh dveh lužic. Seveda to niso vsa gorska jezera, kdo bi se spomnil prav vseh, ki skrita med grebeni samevajo dan za dnem.

Pomudimo se nekoliko ob tistih jezerih, ki izginjajo, ob presihajočih. Najbolj znani in največji sta Cerknjsko in Planinsko, ki ju zalije voda vsako leto spomladi, ko se

Slovenija, dežela stoterih jezer

Janez Zrnec

Bohinjskega in Blejskega jezera ne bom posebej omenjal, saj že tako dovolj slovita. Obiskal bom le tista jezercica, na katerih bregovih se ne šopirijo hoteli, kjer lahko mirno sedeš in se okopaš, v precej mrzli vodi seveda.

Ko sem prej omenil Bohinjsko jezero, stopimo malo med njegove višje sosede, do jezer, kjer ima Bohinjsko pravzaprav svoj izvor. V visokogorski dolini pod Triglavom je nanizanih kar sedem jezer, po njih je dolina dobila tudi ime. V kristalni in mrzli vodi se ogledujejo gorski velikani, Vodnikov Vršac pod Tičarica in Kranjavec, poleg njih pa od viharjev skrivenčena debla z mahovjem poraslih macesnov. Lepa je dolina Sedmerih triglavskih jezer, tako lepa, da je že dolgo proglašena za narodni park. Sredi nje je planinska kočča, do katere je iz Bohinja tri ure hoda.

Ko smo že pri visokogorskih jezerih, omenimo še nekaj teh očesc gora. Zanimiva so Krnska jezera pod Krnom, v katerih žive celo ribe. Že več desetletij je, odkar jih je

tali sneg, in ob visokem deževju. Takrat ostanejo pod vodo njive, ceste in marsikako drevo kot kuštrav otoček moli iznad gladine. Poplave na Planinskem polju povzročata kraška reka Unec, ki izvira iz Planinske jame. Reka se nato leno vijuga sem ter tja po ravnini in na drugem robu izginja skozi požiralnike pod zemljo na svojo neznano pot proti Vrhniku, kjer se pojavi kot Ljubljanica. Kadar je te vode toliko, da je ozka grla ne morejo požirati, butne čez bregove in Planinsko polje postane jezero.

Marsikateremu ljubitelju narave pa se je priljubilo Cerknjsko jezero, ravnina med Javornikom in Slivnico, ki jo periodično poplavlja voda. Ob najmočnejših poplavah zavzema Cerknjsko jezero površino kakih šestih Bohinjskih in je tako največje med našimi jezeri. Lani so zamašili nekaj njegovih kraških odtokov in dosegli, da se je voda obdržala stalno na delu površine. Včasih so prebivalci okoliških vasi hiteli pobirat ribe, ko je jezero odteklo. Stare

Pisati o slovenskih jezerih in ne prinesli fotografije Bleda nismo mogli. Kako je znana ta podoba vsakemu Slovencu doma in na tujem! Bled nam je simbol Slovenije, simbol lepote domače dežele, »podoba raja«, kot nam jo je imenoval pesnik France Prešeren. Kljub vzponu celotnega slovenskega turizma si je Bled kot turistično središče zadržal zavirljivo mesto.

Foto: Mirko Kambič

Cerkniško jezero že od nekdanj slovi kot »čudež narave« — ob jesenskih deževjih ga je napolnila voda, na pomlad so bili tod travniki. Pred kratkim pa so vodne odtok zamašili, zdaj je že stalno jezero

Foto: Janez Klemenčič

Novo, turistično vse bolj zanimivo je Zbiljsko jezero, ki je nastalo za jezom medvoške elektrarne Foto: Marjan Ciglič

vesti pripovedujejo, da so jih ob taki priliki nabrali nekaj voz.

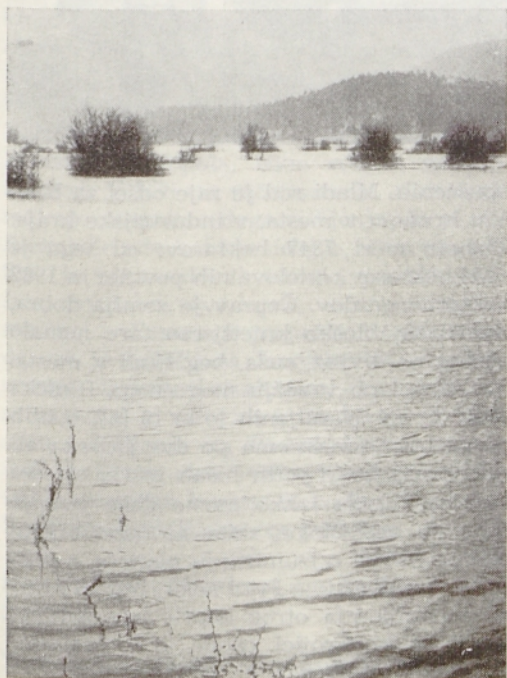
Pod Krimom, pri vasi Podpeč leži v majhni, nad Barje dvignjeni ravnini jezerce, ki je ostanek nekdanjega jezera na Ljubljanskem barju. Tudi to jezerce je kraško, poptopljena vrtača in se ob močnejšem deževju razlije po vsej dolini. Poleti njegovi bregovi ožive, saj je voda prijetna za kopanje, okoliški travniki pa za sončenje in piknike.

Ko se mudimo na Blokah, nas v Novi vasi majhen kačipot opozarja na dva kilometra oddaljeno Bloško jezero, ki sameva med goličavami in smrekami. Do nedavnega mu ni nihče posvečal pozornosti, zadnje čase

Jezero je mrzlo, vendar se poleti v njem kar da kopati.

In, da ne bodo hudi Mariborčani, naj omenim še njihovo jezero pri elektrarni Mariborski otok. Tudi tu je kopališče, čolnarna in kamping, da o gostilni niti ne govorimo in Mariborčani radi prežive proste dneve ob široko razliti Dravi.

Tako, omenil sem le nekaj jezer, zlasti takih, ki privlačijo ljudi, ali pa ki jih bodo privlačila v bližnji prihodnosti. In, da bo naš ogled bolj popoln, naj navedem še nekaj tistih jezer, ki jih sonce nikoli ne obsije. Ta so majhna in leže v podzemskih jamah. Kar enaindvajset se jih zvrsti v Križni jami, jezera so v Zeljski jami v Ra-

pa se zanj zanimajo nekateri, ki bodo na bregovih zgradili počitniške hišice.

Naj omenim še Lovrenška jezera na Pohorju, ki jih radi obiskujejo planinci, ki hodijo po gozdnatem Pohorju.

Kot da ljudem ne bi bila dovolj naravna jezera! Pričeli so graditi umetna, ponekod v popolnoma turistične namene, drugje spet je zastala voda za mogočnimi jezovi hidrocentral. Umetno, pa kar precejšnje jezero so napravili na Rakitni tako, da so z ene strani z zemeljskim nasipom zagradili že prej močvirnato dolinico.

Pri Medvodah se je Sava ustavila za mogočnim jezom hidrocentrale, med gozdnatimi in travnatimi pobočji. Takoj zatem je zraslo ob jezeru nekaj turističnih objektov, med njimi kamping, čolnarna itd. Zlasti Ljubljancami radi ob nedeljah zahajajo na Zbiljsko jezero, kjer se poleti kopajo in čolnarijo, poleg pa si radi še kaj spečejo. In kje je Planšarsko jezero? Tudi to je umetno, napravili pa so ga na Jezerskem, kjer prirejajo tudi ovčarske bale.

kovem Škocjanu, pa še v Otoški jami pri Postojni in drugje.

Taka je Slovenija, če hočemo tudi dežela stoterih jezer, ki so raztresena po mali zemlji in nekoliko zasenčena z drugimi naravnimi lepotami.

Na Bloke lahko pridemo iz več smeri — iz Sodražice, Loškega potoka, Velikih Lašč, Cerknice, Loža. Najtežeje se dolinski makadam zvižuga na planoto iz Sodražice preko strmega Boncarja, s katerega se odpira čudovit pogled na ozko, divje poraslo dolino Kadice, privlačno zaradi neokrnjenih lepote zanimivega rastlinstva in živalstva (alpsko rastlinstvo, gamsi!), pa tudi Lužarski klanec iz velikolaške smeri ni navadna vzpetina. Iz Loškega potoka pridemo do Blok skoro po ravnem, iz Cerknice pa so pred dvema letoma potegnili asfaltni trak že do Bloške police, začeto delo pa bodo še nadaljevali in verjetno ne bo več dolgo, ko bo asfaltiranih še preostalih 16 kilometrov

pol (1339 metrov). Planota, ki se zlagoma spušča proti Cerkniskem jezeru (575 metrov), je razdeljena v naslednje katastrske občine: Benete, Gradiško, Hiteno, Hudi vrh, Metulje, Velike Bloke, Radlek, Ravne, Ravnik, Runarsko, Strmica, Studenec, Studeno, Sv. Duh, Topol, Ulaka, Veliki vrh, Volčje, Zales. Vasi so razporejene ob cestah ali okrog vodnih izvirov (vode Bloke nimajo preveč. Le Nova vas in Velike Bloke imajo vodovod, v sušnih dneh pa morajo o druge kraje voziti vodo po več kilometrov daleč!).

Največja krajca sta Nova vas (središče planote) in Velike Bloke. V vaseh je 470 kmetij, od katerih jih je 30 — 35 odstotkov

Bloke so daleč od sveta

France Grivec

do Sodražice. Bloke, nič manj pa Ribniška dolina, si od urejene cestne povezave z Notranjsko in naprej proti morju veliko obetajo.

Ljudi je vedno manj

V veliko pomoč mi je prijatelj Ivan Zbačnik iz Topola, ki Bloke pozna kot lastni žep. Poln je podatkov, zanimivih zgodb, števil, ki mi jih rade volje ponuja v uporabo...

Bloke mejijo na Loški potok, Lož, Cajnarje, Velike Lašče in Sodražico. Poseljene so do približno 720 metrov nadmorske višine, najvišji vrh pa je Blošček nad vasjo To-

opuščenih. Mladi rod je raje odšel za boljšim kruhom v mesta, v industrijske kraje. Planota meri 7347 hektarov; od tega je 4554 hektarov obdelovalnih površin in 1982 hektarov gozdov. Čeprav je zemlja dobra, rodovitna, bloško kmetijstvo tare nemalo nadlog — divjad, suša, beg ljudi v mesta. Vas Topol ob vznožju mogočnega Bloščka šteje 28 hiš. Naesljenih je le 19 hiš, v njih pa prebivata večinoma po dva človeka ali celo manj. Le v petih hišah imajo otroke. Podoba Topola lahko mirne duše posplošimo na vse Bloke; slika ni razveseljiva, pač pa govori o izumiranju planote, o redčenju prebivalstva. Pred nekaj leti so zaradi pomanjkanja otrok zaprli šole pri Sv. Duhu in Sv. Trojici, ostala je le še osemletka v Novi vasi.

Fotografije z bloške planote so redke: le redkokdaj zaide tja fotoreporter, turist tudi. Dva bloška motiva pa smo kljub temu našli — Nova vas

Voli in krompir

Bloke že od nekdaj slovijo po kvalitetnem govedu, zlasti volih, ki so tu poglavitna delovna živina, in odličnem krompirju. Konj skoraj nimajo. Večinoma pridelujejo krompir, krmo, žita sejejo le zaradi kolo-barja, koruza in ajda zaradi mraza ne uspevata. Vendar zadnja leta s krompirjem ni vse, kakor bi bilo treba. Premalo je možnosti za prodajo, zaradi tega so nekoč najpogostejšo poljščino opustili. Po kvaliteti krompirja so tako v nekaj letih Bloke že izpodrinili nekateri drugi kraji.

»Kmetijstvo je industrija brez strehe.« mi je nekoč dejal nek kmet. Donosna je ta industrija, je razpredal svojo misel dalje, vendar ni nikjer toliko rizika kot prav tu. Vse je odvisno od vremena, letine, razmer na trgu. Bloške kmetije pa so to misel še potrdili in dopolnili, da je zadnji čas, da tudi to industrijo mehaniziramo. Kako naj kmet z zastarelim načinom proizvodnje še obstane, kako naj živi ob plugu in motiki, kako naj... Od krompirja, pravijo, bi lahko lepo živeli, pa ga nismo mogli prodati. Tako pravi tudi štiriindvajsetletni France Zbačnik iz Topola, eden redkih mladih kmetov. V hiši na začetku vasi se s staro materjo otepata trdega življenja, ki je na Blokah še trše kot kje drugje. »Dva sva pri hiši, je pripovedoval, »imava pa dva prašiča, dve teleti, dve kravi, vola, psa in dve mački... France je po poklicu šofer, vendar se je odločil za kmetijo. »Rad imam zemljo, živino, domači kraj,« je dejal in se zagledal v valovite griče tja proti Bloškcu. »Življenje na Blokah bi bilo lahko čisto prijetno,« se je še dopolnil, »če bi tem nerazvitim krajem kakorkoli pomagali.« Pomoči so Bloke res potrebne...

Domača obrt, Metulum, smučarji in jadranci

Tudi pozimi ljudje ne mirujejo. Vso zimo

se ubadajo s suho robo, žlicami, vilicami in podobnim. Ribniška suha roba namreč zajema tudi to področje, izdelke pa v glavnem prodajajo v Sodražico »Domu« ali »Domačim izdelkom« v Velikih Laščah. In zaslužek? Za davke, se nasmehnejo, pa kak dinar morda ostane za drobne potrebe. Bogatijo s suho robo pa prav gotovo ne. Bloke imajo več zanimivosti, na katere so ljudje sila ponosni. Pravijo, da je bil njihov rojak znameniti Martin Krpan, doma od Vrha pri Sveti Trojici. Dober kilometer od vasi Metulje je bilo v rimskih časih veliko mesto Metulum, po katerem je vas Metulje dobila ime. Ravnina med griči prav gotovo skriva ostanke mesta; še zdaj

s pominjajo valoviti nasipi na obrisu stavb in okopov in arheologova skrbna roka bi gotovo odkrila vrsto zanimivosti. Stari ljudje povedo, da bi našli ostanke rimskih stavb tudi na bližnjem obronku v gozdu. Čudno, da arheologi še niso začeli brskati po teh odročnih krajih!

Prvotno so bile Bloke poseljene le v obrobni delih doline, kjer je bilo v ravnini jezero. Po ustnem izročilu so jezero izsušili Rimljani tako, da so zamašili izvire. Ljudje vedo za pet nekdanjih izvirov, od katerih sta dva še »živa«. Ob hudih nalivih bruha voda iz zemlje tudi meter visoko.

Že Valvasor poroča o »čudni iznajdbi« na Blokah — o krpeljah in smučeh. Bloke so domovina smuči, že pred stoletji so jih iznašli, menda v vasi Metulje. Nekdaj so bi-

le zime hude in dolge, snega na pretek in s krpeljami in smučmi so se najlaže premikali. Zdaj tu smučiči uporabljajo za hojo prav toliko kot v drugih krajih in so prave bloške smučiči le še muzejska redkost. Pred desetletji, vse do leta 1952, je bila tu jadrnalna šola. Električnih daljnovodov še ni bilo, veter je bil ugoden in jadralci so lahko jadrani po mili volji. Letala so spuščali s hriba Peškovec, ki je bil takrat popolnoma gol. In Zdaj? Metulum je globoko pod zemljo. Razrušili so ga naši davni predniki in mogoče ga bo nekoč spet odkrila arheologova skrbna lopatica očem radovednih turistov. Smučarski primat so Bločanom prevzeli (pri nas) Gorenjci in be-

gunjski Elan, jadralci pa so se preselili v Cerklje, Martin Krpan, veliki bloški rojak, pa je storil žalosten konec na kdo ve kakšni tihotapski poti. Ostali so le še spomini, ki bledijo, in ljudje, ki vse preradi pogledujejo proti dolinam, v daljave, za boljšim kruhom, če že ne v tujino kot nekoč, pa vsaj po domači deželi. Življenje, bi rekli, odteka na vse strani, nezadržno, po kapljicah. Mogoče se bo sčasoma, prav tako po kapljicah, vrnilo po asfaltu, potem ko bo povezal prek vrtoglavih strmin Boncarja Ribniško dolino z Notranjsko? Na Blokah je prelepo, da bi si jih lahko predstavljali zapuščene!

Na slovenskih kmetijah skoraj 6000 traktorjev

Tone Čuk

Pred dvema letoma je slovenska skupščina sprejela pomembne sklepe, ki pomenijo pravo prelomnico za slovensko kmetijstvo. V njih je pokozala na najbolj pereča vprašanja in določila tudi, kako jih moramo urejati. Naloge so dobili vsi republiški gospodarski organi, občinske skupščine, zadruge in druge kmetijske organizacije. Naštejmo nekaj izmed najpomembnejših: omogočiti prodajo živine na domačem in tujem trgu, olajšati nakup in uvoz kmetijskih strojev za kmetije ter nekatere davkatve (carino in prometni davek), omogočiti preusmerjanje kmetij v pašnokošni način izkoriščanja travnatnega sveta, zboljšati kreditiranje pridelovanja na kmetijah, večjo pozornost posvetiti strokovnemu izobraževanju kmetov, pospeševalni službi itd.

Prav v teh dneh so republiški organi pregledali, kako smo te naloge v tem obdobju uresničevali. Ni zgolj naključje, da so to delo opravili predvsem, ko so ocenjevali lansko delo kmetijske pospeševalne službe. Zakaj prav pospeševalci-strokovnjaki, ki so stalno v stikih s kmetovalci, lahko najbolj uspešno opravijo precejšen del nalog.

Največji napredek v modernizaciji slovenskega zasebnega kmetijstva pomenijo vsakakor prvi večji nakupi in opremljanje kmetij s stroji. Kljub sorazmerno majhnim sredstvom so do konca leta 1969 slovenski kmetje kupili 5500 traktorjev, 17300 motornih kosilnic, 450 molznih strojev in številne priključne stroje. Te številke so zdaj že prav gotovo večje, saj iz vseh podjetij za oskrbovanje kmetijstva in iz tovarn kmetijskih strojev poročajo, da so razprodali že celotno letošnjo pošiljko oziroma proizvodnjo manjših traktorjev za kmetije. Zato že lahko govorimo, da imajo slovenski kmetje trenutno okrog 6000 traktorjev. Vsa lanska prizadevanja so pokazala, da smo precej uspehov dosegli tudi pri usmerjanju gospodarjenja na kmetijah. Lani smo v vsej Sloveniji začeli usmerjanje na 167 kmetijah, pripravljamo pa ga še na znatno večjem številu kmetij. Na teh kmetijah specializirajo prazvodnjo, razširjajo in modernizirajo hleve, zboljšujejo in povečujejo stalež živine, urejajo čredinske pašnike itd. Največ kmetij je za zdaj usmerjenih v proizvodnjo mleka, za katerega je še najbolj zagotovljena prodaja.

Pospeševalno delo je obsegalo prizadevanja za izdatnejše gnojenje travnatnega sveta, ki ga je na Slovenskem kar dve tretjini (600 tisoč hektarov), za pravočasno košnjo in prehod iz dvo na večkratno košnjo ter za širjenje pašnokošne rabe travinja. Po približnih podatkih je vpeljalo čredinsko pašo okoli 1000 slovenskih kmetij. V ta sklop sodijo tudi prizadevanja za sodobnejše

spravilo in konserviranje krme s prevetrovanjem in siliranjem ter preurejanje kmečkih hlevov.

Veliko zanimanje slovenskih kmetov, da bi opremili in posodobili svoje kmetije ter si tako olajšali delo, nas lahko samo hrabri — še zlasti, ker se pri tem odrečejo marsičemu. Mnogo je namreč primerov, ko po strokovnjakih izdelane programe za razvoj kmetije uresničijo veliko prej, kot so si to zamislili. In pri tem jim seveda znatno pomagajo sinovi, ki na delu v tujini ali drugod hranijo devize za nakup tako iskanih strojev. Tako danes že veliko kmečkih gospodarjev s ponosom pokaže: tale stroj mi je pa sin poslal iz tujine!

To so prvi in najpomembnejši rezultati pri pospeševanju zasebnega kmetijstva. Ker imajo zasebni kmetje nad 83 % zemlje, pomenijo ti uspehi tudi najbolj resna prizadevanja za razvoj slovenskega kmetijstva — še zlasti ker živino, najvažnejše blago slovenskih kmetov, ob sedanjih ugodnih cenah zlahka prodajo. Seveda morajo hkrati priznati, da napredek ni zajel dovolj širokega obsega. Predvsem ga zaznamujemo na tako imenovanih modelnih vzornih kmetijah in zlasti na tistih, na katerih člani kmečke družine niso prestari. Torej je pred kmetijsko pospeševalno službo naloga, da že lani preizkušene ukrepe razširi na večje število kmetij. Slovenska vlada je v ta namen letos povečala tudi sredstva za to službo od lanskih 200 na 300 milijonov starih din. Podobno je storila tudi večina slovenskih občin s tem, ko je ustanovila sklade za pospeševanje kmetijstva in vanje dala toliko sredstev, da je letos skupaj z republiškimimi sredstvi na razpolago za pospeševanje zasebnega kmetijstva skoraj milijarda starih din. In tako bo 230 pospeševalcev iz zadrug, kmetijskih zavodov in inštitutov letos sodelovalo še z večjim številom kmetov, ki žele zboljšati svoje pridelovanje.

Nemalo bodo k temu pripomogli tudi drugi ukrepi. Tako prav zdaj povečujemo število kmetijskih šol za šolanje mladih kmečkih fantov in deklet. V zadnjem obdobju so prenekatere občine in federacije zmanjšale prometne davke pri nakupu kmetijskih strojev, izredno pomemben pa je tudi predlog slovenske vlade za izdajo zakona o nadomestilu dela obresti za naložbe v slovensko kmetijstvo. Predlog določa, da dobe hranilno-kreditne službe, ki dajejo kmetom kredite po 3-odstotni obrestni meri, nadomestilo za razliko v obrestih. Nadomestila bi dajali ob nakupu plemenske živine, gradnji, preurejanju in opremitvi gospodarskih poslopij, smotrnemu izkoriščanju zemljišč, urejanju nasadov in nakupu kmetijskih strojev.

Lahko trdimo, da smo pot za razvoj kmetijstva dobro zastavili. Od tega, kako jo bomo uresničevali, pa je tudi odvisno, ali bo napredovalo slovensko kmetijstvo hitreje ali počasneje.

Posojila za razvoj turizma na kmetijah

Na Slovenskem je iz leta v leto več tistih, ki se zavzemajo za hitrejši razvoj turizma na kmetijah — ne le zaradi mnogo manjših investicijskih stroškov, ampak tudi zaradi tega, ker želi preživeti precej turistov počitnice na kmetih. Vse kaže, da bo letošnje leto v tem pogledu celo nekakšna prelomnica. Pobude in predloge, kakšnih ukrepov bi se morali lotiti, dajejo predstavniki bank, turistični delavci, pristojni republiški organi in še zlasti tiste občinske skupščine, npr. gorenjske, ki iz avstrijskih in švicarskih izkušenj dobro vedo, kako velike so možnosti za razvoj turizma na njihovih hribovskih kmetijah.

V predlogih so na prvo mesto postavili zahtevo, da moramo bolj kot doslej kreditirati kmetije, ki bodo začele preurejati svoje domačije za turistične namene. Njihove potrebe niso majhne. Če naj bi se kmečka družina bolj posvetila gostom, si mora nabaviti kmetijske stroje za lažjo obdelavo zemlje, še pomembneje pa je, da si uredi sobe, kuhinje in sanitarije, kmečke gospodinje pa si olajšajo delo z nakupom gospodinjskih strojev in druge opreme. Tako lahko računamo, da bo treba na taki kmetiji investirati poprečno 10 000 do 20 000 novih dinarjev na posteljo.

Posojila, glede katerih so se že odločili, bodo dolgoročna in z manjšo, dva do štiri odstotno obrestno mero. Banke jih bodo dajale tistim kmetijam, ki bodo nekakšne depandanse hotelov in drugih gostinskih podjetij. Po vsej verjetnosti bodo pri tem upoštevale tudi, da bodo dodeljevale kredite zlasti kmetijam v turistično privlačnih krajih (v Bohinju, v okolici Bleda, v Zgornji Savski in Savinjski dolini, na Pohorju itd.), v katere so že začeli zahajati turisti in so povezani z boljšimi cestami, imajo trgovine, pekarnice, vodovod, telefon — vse tisto, kar turist skoraj vsak dan potrebuje.

Nekateri predlagajo, naj bi kmetije dobivale posojila tudi za graditev vikend hišic. To bi bolj ustrezalo, kakor pa če bi hišice gradili meščani. Kmečki vikend bi lahko namreč uporabljalo več turistov. Podobno je s pastirskimi stajami. Kjer so

staje že kupili mestni ljudje, jih ne morejo uporabljati drugi turisti, pa če si to še tako žele.

Ob hitrejšem razvoju turizma na vasi dobivajo seveda vse večjo vlogo krajevna turistična društva. Nad kmetijami s turističnimi sobami naj bi imela podroben pregled, zanje naj bi izdajala prospekte in jim tudi pomagala s turističnimi napotki.

Tone Čuk

Razstava čipk na Vrhniki

Sredi letošnje turistične sezone bodo vrhniške čipkarice pripravile veliko in zanimivo razstavo klekljanih (idrijskih) čipk. Čeprav Vrhnika ni znana kot izrazito čipkarski kraj, je tudi tu domača čipkarska umetna obrt zelo razvita. Prve čipkarice so se v tem kraju pojavile že pred več kot 60 leti, sem pa so prišle iz Žirov in drugih znanih čipkarskih krajev. Te žene in dekleta so potem naučile te obrti še druge.

Pred petimi leti je bil na Vrhniki na pobudo Julke Fortuna, ki že 12 let vodi odkup čipk za ljubljansko trgovsko podjetje »Dom«, tudi klekljarski tečaj za mladino. Ta tečaj je obiskovalo prek 80 učenk in učencev.

Vrhniške čipkarice žele, da bi se ta domača obrt še dolgo ohranila v tem kraju, zato so se odločile, da bodo letos pripravile na Vrhniki razstavo čipk. Pri organizaciji bo sodelovalo tudi vrhniško turistično društvo in trgovsko podjetje »Dom« iz Ljubljane. Razstava bo pod geslom »Veseli dan domače obrti« in bodo na njej prikazali tudi nekatere druge izdelke. Zanimivo je, da bo vse izdelke na tej razstavi možno tudi kupiti po zmernih cenah. Ker vemo, da so čipke priljubljene tudi v domovini naših ljudi po svetu, vam obisk na vrhniški razstavi toplo priporočamo. Razstava bo v nedeljo 19. julija.

J. F.

Kaj izvažamo iz Slovenije?

V letu 1969 je bil izvoz iz Slovenije za 16,3 odstotke večji kot v prejšnjem letu in je dosegel vrednost 3,4 milijarde dinarjev. Vsekakor je zanimivo pogledati seznam blaga, ki ga iz Slovenije največ izvažamo. Najpomembnejše mesto v slovenskem izvozu zavzema surovi legirani in nelegirani

aluminij, na drugem mestu je leseno pohištvo s posameznimi deli, na tretjem pa so leseni stoli in fotelji. Za tem sledijo: živo srebro, usnjena obutev z gumijastimi podplati, pa hmelj.

V večjih količinah oziroma v večji vrednosti izvažamo iz Slovenije še žagan les iglavcev, cinkovo pločevino in trakove, palice, profil in žica aluminijev zlitin, svinjsko usnje, goveje meso, surove nebeljene bombažne tkanine, prikolice za avtomobile in zdravila.

V naslednjo vrednostno skupino uvrščamo žagan bukov les, konje za klanje, moške srajce, aluminijasto pločevino in trakove, kolesa, osi in druge avtomobilske dele motornih vozil, za temi izdelki pa sledijo: lesena galanterija, furnir, usnjeni čevlji, paličasto legirano jeklo, kvalitetno vino v sodih, naprave za umetni dež, tiskarski papir, kalcijev karbid in druge.

Precejšnje izvozne uspehe dosega kovinska in kemična industrija, industrija papirja, pa tudi elektroindustrija, industrija dvokoles, kamionov ter igrač.

»Slovenijales« z afriškim lesom

Lani je trgovsko in lesnoindustrijsko podjetje »Slovenijales« iz Ljubljane podpisalo z vlado Centralno afriške republike pogodbo, po kateri ima ljubljansko podjetje izključno pravico do izkoriščanja 400.000 hektarov gozdov v tej državi. Celoten posej je ocenjen na prek 2 milijardi dolarjev. Po pogodbi ima »Slovenijales« izključno pravico za izkoriščanje ter mehanično in kemično predelavo lesa in bo v ta namen ustanovilo mešano družbo. Do konca tega leta mora podjetje izdelati študijo projekta eksploatacije, predložiti statut mešane družbe in vse ostalo, kar bo še potrebno.

Obsežni in ambiciozni načrti podjetja »Slovenijales« so doma in po svetu vzbudili veliko pozornosti, saj se podjetje pojavlja tudi kot samostojen investitor, brez sodelovanja države. »Slovenijales« želi predvsem razširiti trgovino s tropskim lesom — gre za dragocene vrste mahagonija, ki postaja vse bolj privlačna in tudi donosna. Polovico vsega lesa namerava podjetje predelati v svojih tovarnah, četrtino bi se porabilo v Centralno afriški republiki, drugo četrtino pa prodalo drugim državam.

S tem v zvezi je tudi zanimivo omeniti, da je generalni direktor »Slovenijalesa« Jože Petkovšek tudi prvi častni konzul Centralno afriške republike v Jugoslaviji.

Osemnajst- krat je stekla zibelka

Tone Štrus

Radgonica je mala vas, uro hoda oddaljena od Dol pri Litiji. Od tod se že lepo vidi kopasti vrh Kuma. V tej tišini prebiva žena, ki ima veliko otrok. Vsi so že odrasli in odšli po svetu. Danes sta Oblakova spet sama, gospodar Franc, še vedno krepak za svoja leta, in mama Rozalija drobna, preprosta ženica — človek skoraj ne bi mogel verjeti, da je dala tolikim življenje. Vsi so odšli po svetu. Poročeni so po različnih krajih doma, nekatere pa je zvalila tudi tujina. Oče danes nima naslednika, mama je bolna in težko dela, on si mora včasih tudi skuhati sam. Edino previsoki davki ga skrbijo, težaških del se ne prestraši. Mami je težko, ko ga vidi, kako gara od jutra do mraka.

Osemnajst jih je bilo

Z očetom sta sedela v senci pod orehom, ko sem ju obiskal. Prijazno sta me povabila, naj prisedem in pred menoj se je začelo razgrinjati njuno življenje.

»Osemnajst otrok sem rodila. Tod okrog

so še številne družine, a tolikšna, kot je naša, ni nobena.« Oči so ji zalile solze in beseda je obtičala v grlu.

»Veliko otrok sva imela, pa sva vse preživela,« je dejal oče.

— Je sedaj kdo doma?

»Ne, nikogar ni. Dopuste preživljajo pod domačim krovom, pred vami so se odpeljali na veselico. Imajo svoje avtomobile in svoje družine, razkropljeni so po svetu.«

Odšli so, kot odletijo ptiči iz gnezda in tako oče danes nima naslednika. Obsežna kmetija, čez štirideset hektarjev, je še vedno njegovega, otroci imajo službe in vsak bi rad zaslužil pokojnino, na kmetih je ni!

Z ene kmetije na drugo

Mama Rozalija se je rodila leta 1898 v Podkumu, nedaleč od kraja, kjer živi danes. Sama pravi, da ji ni nikdar prišlo na misel, da bi imela toliko otrok, saj o tem tudi ni dosti razmišljala, ko se je l. 1921 poročila s Francem Oblakom. Doma je bila z velikega grunta, od malih nog jo je spremljalo težko delo po bregovih. Prišla je na drugo kmetijo, tudi tu ji dela ni zmanjkalo, pa pravi, da je v Radgonici bolje.

— Kaj ste pa najraje delali?

»Vse sem delala, če sem le mogla. Delo na polju pa me je vedno veselilo, zato sem se tudi poročila na kmetijo. Najraje sem plela po njivah, on je okopaval. Ko je bil eden od otrok star tri tedne, sem padla v kleti in od takrat nisem več zdrava. Večkrat so že mislili, da bom umrla, klicali so duhovnika in zdravnika, pa se je spet obrnilo na bolje. Predlanskim, decembra, sem zbolela in še danes nisem zdrava, le da hodim lahko, kaj malega skuham in pospravim.« Sredi pogovora je vprašala gospodarja: »Si

že dal kaj živini?« Skrbi ima še vedno. Hoditi mora ob palici in ker ne more delati, večkrat kaj prebere:

»Vedno prebiram Kmečki glas, najprej pogledam, kaj je novega po svetu, drugega ne morem, berem še rada.«

Vse otroke je rodila doma, le najmlajši je zagledal svet v trboveljski porodnišnici. Danes jih živi še štirinajst, dva sta majhna umrla, dva sta padla v vojski, eden star sedemnajst, drugi pa štiriindvajset let.

Med vojno v izgnanstvu

Prišla je druga svetovna vojna. Okupatorji so si razdelili slovensko ozemlje. Oblakovi

Rozalija Oblak je rodila osemnajst otrok.

Franc Oblak in mama Rozalija s pravnukom Simonom

so se znašli v obmejnem pasu in morali so se odseliti, nobene izbire ni bilo. Odpeljali so jih v Nemčijo, dom pa zažgali. Gospodar se še danes čudi, da hiša ni pogorela, čeprav je ognjeni zubelj upepelil svinjak in hlev le nekaj metrov od slamnate hišne strehe. Razen sina, ki je bil v partizanih, so bili preseljeni vsi, ženske so morale kuhati, oče in štirje sinovi pa so delali na neki žagi. Toda tudi to je minilo in Oblakovi so se vrnili domov. Začelo se je nekaj najhujših mesecev, na pogorišču je bilo treba zgraditi nova poslopja — toda kako in s čim?

»Takrat smo pošteno stradali, dobili smo nekaj graha, pa ga nisem jedla, sem bila raje lačna. Kurili in kuhali smo kar tu na dvorišču pred hišo in to več mesecev. Posode ni bilo nobene, ležali smo na tleh. Ob vrnitvi smo našli le štiri s slamo pokrite stene.«

Zgradila sta nova poslopja in popravila

hišo. 85 let stara vrata vzbujajo spomine na nekdanje dni.

Otroci imajo danes avtomobile in mama se je rada kam zapeljala, ko je bila še zdrava. Neverjetno je, kako se človek naveže na kos domače zemlje.

»O, ne. Ne grem nikamor!« je dejala. »Dokler me ne bodo nesli,« je dodal gospodar. Vedno resni obraz se je še bolj zresnil, nasukani brki so jo še poudarjali.

Lahen jok je prekinil pripovedovanje. Kdo ve, česa se je spomnila. Gospodar je prinesel liter mošta in kruh, to dvoje dobi vsakdo, pa naj pride, kadar hoče.

Zanimalo me je, kdaj je bilo najbolj veselo.

»Pa res ne vem,« je odvrnila ona. »Takrat, ko sva imela ohcet,« se je nasmehnil gospodar, »in ko so se otroci ženili, je bilo tudi veselo.«

Mama danes želi le eno — zdravje. Ne da bi bila samo zdrava, ampak, da bi lahko še kaj naredila.

»Zdravje je prvo. Ko je človek zdrav, ima vse,« je končala s solznimi očmi.

Pred 40 leti

prvi veliki skupinski obisk domovine

Pred štirimi desetletji je Slovenska narodna podporná jednota organizirala prvi veliki skupinski obisk domovine. V juniju in juliju leta 1930 je obiskalo Slovenijo blizu dvesto članov te velike slovenske ameriške organizacije. Prva skupina, v kateri je bilo 89 izletnikov, je prispela v Ljubljano 4. junija. Vodil jo je zdaj že pokojni John Olip. Drugo skupino, ki jo je vodil Frank Alesh, je pozdravila Ljubljana 12. julija. Pet dni kasneje pa so Ljubljančani toplo sprejeli tretjo skupino rojakov, ki je prispela pod vodstvom Jakoba Zupančiča.

Zamisel, da bi SNPJ organizirala skupinske izlete v domovino, se je sprožila leta 1927 na sedešu glavnega urada SNPJ v Chicagu, ko se je tam mudil zastopnik slovenskih delavskih zadrugarjev Anton Kristan. Kmalu za tem je bil v Chicagu pri SNPJ ustanovljen izletni urad SNPJ. Jeseni 1929 pa so v Ljubljani socialistične delavske organizacije ustanovile posebno društvo Izseljenska liga, ki naj bi vzdrževala stike z našimi izseljenci predvsem v prekmorskih deželah. Tako je SNPJ leta 1930 organizirala svoj prvi veliki skupinski izlet. Tragično naključje je bilo, da je prav na dan prihoda tretje skupine izletni-

kov v Ljubljani umrl eden od pobudnikov in organizatorjev teh izletov, Anton Kristan. Napredni delavci so pripravili svojim delovnim tovarišem in rojakom na Jesenicah in v Ljubljani svečan sprejem, kjer so jim zaželeli dobrodošlico njihovi predstavniki. Izseljenska liga v Ljubljani je ob tej priložnosti izdala dve turistični brošuri: »Vodnik po Ljubljani za ameriške rojake« in »Vodnik za izletnike SNPJ po Dalmaciji, Sarajevu, Beogradu in Zagrebu«.

V času, ko so bili izletniki v domovini, je v Ljubljani deloval poleg Izseljenske lige še poseben Izletni urad SNPJ, ki je objavljajal v delavskih listih svoja stalna in redna obvestila za rojake v domovini. O obisku ameriških Slovencev so naši listi obširno pisali in jim zaželeli toplo dobrodošlico, le »Slovenec« je bil izjema. Ta je pod naslovom »Amerikanci prihajajo« 1. junija 1930 objavil poseben članek, v katerem je svoje bralce opozarjal, da je organizator izletov SNPJ, ki ni katoliška, temveč izrazito protikatoliška, kar priča vsaka številka njenega glasila Prosvete.

Za ameriške Slovence je bilo organiziranih več izletov. Tako so obiskali Gorenjsko, 24. julija je bil prirejen izlet v Rogaško Slatino in Maribor, od 28. julija do 4. avgusta pa so izletniki potovali po Jugosla-

viji in si ogledali Split, Bolko Kotorsko, Dubrovnik, Beograd in Zagreb.

Pred odhodom na izlet po Jugoslaviji je bil 27. julija v Ljubljani prirejen ameriški dan. Na ta dan popoldne so se ameriški rojaki s sorodniki in prijatelji zbrali na vrtu hotela Tivoli na družabni prireditvi, na kateri je sodelovala železničarska delavska godba Zarja.

Pozdravno besedo je v imenu izletnega urada SNPJ spregovoril vodja prve skupine John Olip. Nato je bil izbran za stolovravnatelja znani delavski veteran dr. Henrik Tuma iz Ljubljane, ki je sporočil pozdrave v imenu vseh združug in društev, ki jim je načeloval pokojni Anton Kristan. Med udeleženci na banketu sta bila tudi Kristanova sinova Cvetko in Boris Kristan. Izrečenih je bilo več pozdravov v imenu delavskih organizacij. Za Strokovno komisijo Slovenije je spregovoril pisatelj Ivan Vuk, za delavske kulturne organizacije Ciril Štrukelj, za zadrugne organizacije Franče Koblar, za Izseljensko ligo Boris Kristan, v imenu proletarskih pisateljev Svobode Tone Seliškar itd.

V imenu ameriških Slovencev govorili: ameriški delavec Chular, tajnik Izletnega urada Jakob Zupančič, vodja izletne skupine Frank Alesh, rojakinja Golobova, ki je sporočila pozdrave ameriških Slovenk in predvsem še vseh tistih, ki so že rojeni v Ameriki, a niso pozabili rodnega jezika. Slovenski delavec v Ameriki Anton Jurca je naglasil, da tudi v Ameriki ni vse samo zlato. Trdo je treba delati in se hudo mučiti. Težko je za delo in zaslužek. Kriza postaja hujša iz dneva v dan. Deset milijonov ljudi je že brezposelnih. Le z največjo težavo so si rojaki od ust pritrgali, da so prišli pogledat domovino. S pesmijo »Hej, Slovani«, ki jo je pela vsa dvorana, so zaključili prirčno slavo.

Dne 8. avgusta tistega leta so na Vrhnikih odkrili spomenik Ivanu Cankarju. Pri odkritju so bili navzoči tudi predstavniki ameriških Slovencev, ki so zbrali precej prispevkov za ta spomenik. Še prej je skupina ameriških Slovencev obiskala grob Ivana Cankarja in položila nanj venec z napisom: »Tvoja dela so tvoj največji spomenik. Ameriški hlapci Jerneji«.

Načrte, da bi še organizirali podobne velike skupinske izlete, je za vrsto let zavrila huda gospodarska kriza, ki je kmalu zatem zajela Združene države Amerike. Šele osem let kasneje, leta 1938 je velik skupinski obisk domovine organizirala Slovenska ženska zveza. Vsakoletni skupinski obiski domovine so bili obnovljeni šele po osvoboditvi, ko je bila ustanovljena Slovenska izseljenska matica.

Škofja Loka pred izseljenskim piknikom in tisočletnico

Janko Krek

Škofja Loka z znamenitim gradom in parkom letos že tretjič pričakuje slovenske izseljence, goste z vseh kontinentov, ki se bodo zbrali v senčnem grajskem vrtu na izseljenskem pikniku in se 4. julija ob domačih pesmih in melodijah vsaj za trenutek otresli vsakdanjih skrbi in težav. Ob pripravah za piknik teko tudi že priprave za proslavo 1000-letnice Škofje Loke, ki jo bodo Ločani praznovali v letu 1973. Zato pobrskajmo malo po zgodovinskih podatkih. Škofjeloško ozemlje s Selško in Poljansko dolino se prvič imenuje v darilni listini nemškega cesarja Otona II., ki je 30. junija 973 daroval freisinškemu škofu Abrahamu Selško dolino z Loko in del Sorškega polja, kasneje pa so si škofje pridobili še Poljansko dolino. Nastalo je naselje pod Krancljem, ki se že leta 1274 imenuje mesto. V srednjem veku

je bilo utrjeno z obzidjem, Zgornji stolp, Spodnji stolp (iz njega se je razvil Loški grad) in Stari grad, pa so samemu mestu dopolnjevali srednjeveško podobo. Ta se je spremenila po letu 1511, ko je močan potres razrušil ali poškodoval skoraj vse stavbe. Pozidani so bili cerkev, grad in kašča, Zgornji stolp in Stari grad pa sta ostala v razvalinah. Freisinški škofje so bili zemljiški posestniki »loškega gospodstva« več kot 800 let (do 1803). Šele v 19. stol. se je tudi to področje Slovenije zbudilo iz srednjeveškega sna in iz nekdanjih celovških delavnic se razvijejo manufakture in kasneje tovarne. Iz njih pa se je dandanes razvila močna lesna, tekstilna in elektro-

Pred zgradbo škofjeloške občinske skupščine vse goste piknika sprejemajo z godbo, od tod pa do grajskega vrta se boste lahko popeljali s kočijami

tehnična industrija.

V zadnjem času se je pričel razvijati v teh krajih tudi turizem. Urejeni cesti v obe dolini, topla Selščica in Poljanščica in čudovita narava z mnogimi kulturnozgodovinskimi spomeniki — vse to že samo privablja številne turiste. Pravkar pa je tudi turistično, gostinsko in prometno podjetje TRANSTURIST začelo z novimi gradnjami turističnih in gostinskih objektov na tem področju.

V Škofji Loki bo do prihodnjega leta zgrajen nov hotel B kategorije. Imel bo 98 ležišč, restavracijo s 400 sedeži, konferenčno dvorano, pokrit plavalni bazen in turistično

no agencijo. V gradnji je sistem žičnic na Starem vrhu, ki bo podprl razvoj kmečkega turizma v teh krajih pozimi in poleti, ob teh gradnjah je predvidena tudi ureditev cestne povezave. Sedanje kopališče ob Poljanščici v Šk. Loki propada in je neurejeno. Predvidena je preureditev kegljišča, prav tako bo preurejena tudi restavracija na avtobusni postaji. V teku je adaptacija Homanove hiše, kjer bo urejena tudi kavarna. Skratka — ob tisočletnici bo Loka šele turistično zaživela in ne bo več pastorka ob mogočnih gorenjskih turističnih središčih.

In kako bo letos na gradu? Program je zelo bogat in pester. Naše drage goste bodo zabavali ansambli: trio Lojzeta Slaka in Fantje s Praprotna, trio bratov Arnol, trio Mihe Dovžana z Gorenjci in Ivanko Krašovec idr. Pel bo ženski vokalni kvintet škofjeloške Glasbene šole in moški pevski zbor »Ivan Cankar« iz Virmaš. Za modernejšo glasbo bo poskrbel ansambel »Freisingi«, poleg tega pa bo igral škofjeloški pihalni orkester. Iz Clevelanda pa bo pripel na piknik ansambel bratov Vadnal. Dopoldne bo kulturni program, popoldne pa čas za razvedrilo z nevezanim programom, ki ga bo zaključil trio Lojzeta Slaka. Kot vsako leto doslej, bosta tudi letos povezovala program Jože Logar in Janez Zihherl. Prostor med grajskimi lipami in Škoparjevo hišo bo preurejen v naravni amfiteater, vsa Loka pa se bo tokrat spremenila v veselo, »pisano Loko« in z odprtim srcem sprejela vse naše drage rojake iz tujine.

Lov, les in tehnika pod isto streho

Na Slovenskem je nekdanj stalo mnogo gradov. Nekateri so se ohranili ponosni do danes, drugi pa samevajo zaraščeni v razvalinah. Tisti, ki so ostali, so hoteli in gostišča, v nekaterih so stanovanja, redki pa so dali streho svojim sodobnikom, starim doslužnim predmetom. V njih so raznovrstni muzeji.

Tokrat smo obiskali nekoliko od glavne ceste odmaknjeni in zato bolj neznani grad Bistra, ki stoji ob cesti med Vrhniko in Borovnico, kake štiri kilometre oddaljen od vsakega kraja.

Tam, kjer izpod razvejanega, gozdnatega hriba izvira zelena rečica Bistra, ki se kmalu pridruži sosedi Ljubljani, je že pred davnimi stoletji zrasla meniška naselbina. Zgodovinarji menijo, da so jo usta-

novili menihi iz žičkega samostana na Štajerskem. Največ virov navaja kot leto ustanovitve 1260, saj si je pravkar nastali samostan takrat opomogel od životarjenja. Bistrski samostan se je v stoletjih razširil v pravega fevdalnega veleposestnika, za kar ima največ zaslug koroški vojvoda Ulrik. Ulrik se je takrat že drugič na smrt sprl s freisinskim škofom in papež ga je zato izobčil. Na stara leta se je starec pokesal in poklonil samostanu ogromna zemljišča. Urlikovemu zgledu so kasneje sledili tudi drugi fevdalci, se z darovanjem sebi odročne zemlje znebili te posesti in prikupili cerkvenim oblastem. Tako je imel bistrski samostan posest raztreseno po vsej deželi, vendar sebi v prid, ne v škodo. Če so jim nekje posest opustošile vojne in slabe letine, so izgubo krili z dohodkom posestev v drugih krajih. S pametnim gospodarjenjem se je samostan prebil skozi ves srednji vek, dokler ga ni cesar Jožef II 1782. leta ukinil. Raztresene posesti so razprodali, grad pa zaenkrat prodali in kasneje prodali tovarnarju Galletu, katerega potomci so bili graščaki bistrski do konca druge svetovne vojne.

Muzej je zanimiv za vsakega

Mogočne zgradbe napravijo na človeka skrivnosten srednjeveški vtis, saj kompleks obzidja, stolpov in grajskih hiš obdaja z ene strani strm zaraščen gozd, z druge pa prostrano travnato Barje. Cesta prebije v grajskem obzidju luknjo na eni strani noter, na drugi ven, prav tista cesta, ki jo je nekoč zapiral pridvižni most. Nekoliko omiljen izgled ima grad na barjansko stran, kjer je bilo nekoč pokopališče, danes pa je prelep park.

V nekaterih starinskih grajskih poslopih so stanovanja, večina pa je namenjena muzejskim zbirkam. Tu si lahko obiskovalci ogledajo razne stroje, stare avtomobile, motorje, kolesje itd. v tehničnem muzeju. Lovski muzej ima neprecenljivo zbirko starega lovskega orožja in orodja ter nagačene vse živali, ki jih najdemo pri nas v prirodi. Največji pa je lesni oddelek, kjer je razstavljeno vse, kar je z gozdarstvom, lesom, njegovo predelavo in pridobivanjem v zvezi. V kratkem nameravajo muzej še razširiti. Ekspozate dobijo večinoma brezplačno, živali pa preparira muzejski oskrbnik Ivan Šepul, ki je napravil tudi razne makete iz lesa, prave mojstrovine ročnega dela.

»Za muzej skrbim že 21 let,« mi je dejal, »delo pa sem sprejel, ker sem bil že prej lovec, preparator in gozdar.« Poleg muzeja je zanimiva tudi Šepulova zbirka lovskih trofej, ki jih je uplenil v okoliških gozdovih, pa tudi na Koroškem. Zidovi njegove lovske sobe so pokriti z rogovji, z merjaščevimi čekani, z nagačnimi živalskimi glavami in pticami. Tudi marsikaterega volka in divjo mačko je že poslal Šepul v večna lovišča.

»Zaželjeno bi bilo, da bi uredili lovski muzej bolj poučno, da bi vanj lahko prihajali lovci od vsepovsod na tečaje in predavanja,« je dejal ob slovesu stari lovec, ki mu ni vseeno, kako in kaj streljajo mlajši kolegi iz zelene bratovščine. Tako je v bistrskem gradu. Prijetna je pot do tja, saj vodi sredi prijazne domače pokrajine, ob robu Barja in kraj bujnega notranjskega gozda, za katerega je nekoč Valvazor trdil, da sega tja dol v Turčijo.

Janez Zrnc

750 let Doba

V aprilu je minilo 750 let, odkar se prvič v zgodovini omenja Dob pri Domžalah. To visoko obletnico bodo Doblani slovesno proslavili, nekatere jubilejne prireditve pa so bile tudi že doslej. Pobudo za proslave je dal tamkajšnji jamarski klub, ki se razen z raziskovanjem jam ukvarja tudi s kulturno-prosvetno dejavnostjo. Vsako poletje pripravijo na gradu Krumperk prireditev pod naslovom »Adam Ravbar«, ki pritegne veliko okoličanov. Letos bo ta prireditev 20. junija na prostem pred krumperškim gradom, posebnost prireditve pa bo krstna izvedba skladbe Matije Tomca »Turki na Krumperku«, ki jo bodo naštudirali pevci iz Doba in Ihana.

12. julija, ko bodo vse domače organizacije Osrednja počastitev jubileja bo v Dobu

in društva pripravili veliko parado. Jamarski klub bo takrat pripravil razstavo starih fotografij Doba in okolice, izšla pa bo tudi knjiga »Iz preteklosti Doba in okolice«. Domačini vabijo na letošnje jubilejne prireditve tudi izseljence s tega področja, še posebej pa jim priporočajo knjigo. Naročite jo lahko pri Jamarskem klubu Domžale.

s. s.

Grad Krumperk pri Domžalah

Nemški učitelji na obisku

V začetku aprila se je mudila v Sloveniji na obisku skupina učiteljev in šolskih svetnikov iz Leverkusna v ZR Nemčiji. Študijsko potovanje, ki ga je organizirala ljudska univerza v Leverkusnu v sodelovanju z Zvezo delavskih univerz Slovenije, je bilo namenjeno spoznavanju sistema, organizacije in metod strokovnega izobraževanja v Sloveniji. Delegacija je obiskala več šolskih ustanov v Ljubljani, Kranju in na Jesenicah.

Spomenik generalu Maistru

V Kamniku so imenovali pripravjalni odbor za postavitve spomenika borcu za slovensko severno mejo in pesniku generalu Maistru. Osnutek spomenika je izdelal akademski kipar Tone Segulin, odkritje spomenika pa naj bi bilo v oktobru letos. Osnutek spomenika bodo pred tem v Kamniku javno razstavili z željo, da bi občani lahko dali morebitne pripombe in predloge.

Ostal sem brez dediščine

Leta 1922 so moji starši prišli v Francijo in z njimi tudi jaz, ki sem bil takrat star 12 let. Doma smo imeli svojo hišo in nekaj zemlje. Hišo je moj oče podedoval od svojih staršev. Moja mama je umrla leta 1942, oče pa je leta 1947 odšel v domovino. Začasno se je naselil pri svojem nečaku, ki je imel posestvo v isti vasi. Nagovoril je mojega očeta, da mu je dal vse, kar je imel — hišo, zemljo, pohištvo in denar. Meni kot svojemu edinemu otroku je zgovoril 1000 st. din.

Obrnil sem se na razne urade, povsod pa sem dobil odgovor, da dokler je oče živel, je lahko naredil s svojim denarjem, kar je hotel.

Danes nečak gospodari s hišo, kjer je tekla moja zibelka, jaz pa se siromak s šestimi otroki potikam po tujini brez svoje strehe. Obracam se na vas, če bi mi lahko povedali, ali še lahko kje protestiram.

J. F.

Čeprav običajno ne objavljamo anonimnih pisem, smo tokrat napravili izjemo. Sporočite nam točen naslov in druge podatke, da se bomo lahko pozanimali, kako je z vašo zadevo.

Uredništvo

Zaradi bolezni odpovedujem

Sporočam vam, da moram odpovedati Rodno grudo, ker imam veliko nepravilnosti v mojem zdravju. Zadnje dve leti sem večinoma pri zdravnikih. V enem letu in pol sem bil dvakrat operiran in čez dva tedna bom ponovno legel na operacijsko mizo. Ne vem kako bo, dobrega nič ne pričakujem, zaradi svojih visokih let. Samo žena je še pri dobrem zdravju, da mi pomaga, kadar sem doma. Žal mi je, ker moram pustiti revijo, ki je zelo zanimiva. Posebno rad sem bral novice iz rojstne domovine, katero sem zapustil pred 60 leti. Pozdravljam vse sodelavce Rodne grude in vam želim veliko sreče in uspehov.

John Kobetich, Renton, Washington

Dragi rojak Kobetič! Iz srca želimo, da bi se vam zdravje zboljšalo. Saj je zdravniška veda danes zelo napredovala, le zdravljenje je včasih bolj dolgotrajno. Le pogum! Vam in vaši soprogi želimo zdravja in vse dobro!

filatelija

Novе znamke v aprilu

Za 25-letnico osvoboditve glavnih mest naših republik bomo dobili serijo s šestimi znamkami po 50 par z grbi naših republiških glavnih mest. Po tej seriji bo 15. maja izšel poseben spominski blok z vsemi temi znamkami in zveznim grbom v spomin na osvoboditev vse Jugoslavije. Iz serije za 25-letnico osvoboditve so lani izšle tri znamke, in sicer 20. oktobra za osvoboditev Beograda, 13. novembra za 25-letnico osvoboditve Skopja in 19. decembra za

osvoboditev Titograda. Letos so na vrsti ostale tri znamke. Prva letošnja je izšla 6. aprila za 25-letnico osvoboditve Sarajeva. Zadnji dve znamki iz te serije, za 25-letnico osvoboditve Zagreba in Ljubljane, pa sta izšli 8. oziroma 9. maja. Sarajevo kot glavno mesto Bosne in Hercegovine je bilo osvobojeno 6. aprila 1945. V bitkah za osvoboditev Bosne so tega dne enote II., III. in V. udarnega korpusa NOVJ napadle Sarajevo in ga po večurnem boju z nemškimi in ustaškimi silami osvobodile. Nemške in ustaške sile so nato zbežale po dolini Bosne proti Zenici.

Na znamki je sarajevski grb. Natisnjena je v večbarvnem ofsetnem tisku v polah po devet znamk.

Za 100-letnico rojstva velikega ruskega revolucionarja Vladimirja Iliča Lenina sta 22. aprila izšli dve priložnostni znamki po 50 par in 1,25 din. Na obeh znamkah je Lenina glava po spomeniku beograjskega kiparja Sretana Stojanovića. Naklada cele serije je 300.000. Vladimir Ilič Lenin se je rodil 22. aprila 1870 v Simbirsku, današnjem Uljanovsku. Umrl je 21. januarja 1924 v Gorkem pri Moskvi. Bil je velik politik, ekonomist, sociolog, filozof in klasik marksizma in eden izmed vodij ruskega in mednarodnega delavskega gibanja. Znamki sta tudi tiskani v polah po devet znamk in v eni barvi. Pole z znamkami po 1,25 so oštevilčene.

Za VI. svetovno prvenstvo v košarki v Ljubljani je 25. aprila izšla priložnostna poštna znamka za 1,25 din. Naklada je 400.000.

Vsa dosedanja svetovna prvenstva v košarki so bila v Južni Ameriki, in sicer v Buenos Airesu, Rio de Janeiru, Montevideu in Santiagu. Šele šesto prvenstvo je bilo v Evropi, in to pri nas v Ljubljani. Na četrtem svetovnem prvenstvu v Rio de Janeiru leta 1963 in na petem leta 1967 v Montevideu je naša država zasedla drugo mesto, kar je bilo za našo reprezentanco velik uspeh. Na zadnjem svetovnem prvenstvu v košarki je bilo tudi sklenjeno, da bo prihodnje šesto svetovno prvenstvo v Jugoslaviji, in sicer v Ljubljani, kar je bilo in je veliko priznanje za slovensko in jugoslovansko košarko.

Znamka je vijoličaste barve in prikazuje napad pred košem. Znamke so tiskane v enobarvnem črtnem tisku v polah po devet znamk. Pole so oštevilčene.

Vse opisane znamke imajo na robovih spominska posvetila. Osnutke zanje je napravil beograjski akademski likovnik Andreja Milenković, tiskal pa beograjski zavod za tiskanje bankovcev. Vse znamke so velike 30 × 37 mm, brez belega roba pa 26 × 33 milimetrov. Zobčane so grebenasto 12 1/2.

Na prihodnjih straneh priloge »Začasno na tujem« si preberite: Pomlad na Dolenjskem. Foto Ančka Tomšič

- Pri nas v Amriswilu
- Radio Zürich za Jugoslovane
- Carinske olajšave
- Kaj pišejo drugi
- Nemška invalidska renta
- Carinski predpisi
- Kako poveš po nemško

Klubi tujih delavcev v ZR Nemčiji

O klubu Jugoslovanov v Stuttgartu ni veliko slišati

Ta ugotovitev zveni očitajoče in upravičeno iz ust Jugoslovanov, ki začasno žive v širšem predelu Stuttgarta. Ta očitek pa se sliši celo iz ust predstavnikov nemških sindikatov in drugih, katerih delo se srečuje s problemi jugoslovanske delovne sile v ZR Nemčiji.

Velikokrat smo se sami v Stuttgartu vprašali, zakaj gre tu slabše, kot v Zürichu, Stockholmu ali kje drugje. Začetek in konec takega razmišljanja je vedno vprašanje denarja. Predvsem vprašanje denarja za osebne izdatke tistih, ki naj bi se v delu kluba angažirali v taki meri, da bi se pokazali tudi sadovi tega dela. Znano je, da je v Stuttgartu in v njegovi širši okolici nad 130.000 Jugoslovanov. Torej čaka na rešitev temu številu primerno več problemov in dela. Z drugili besedami povedano: saj se dela, le v primerjavi s tem, kolikor bi se moralo narediti, da bi se zadovoljilo osnovnim pričakovanjem 130.000 naših ljudi, je to premalo. V upravnem odboru Kluba Jugoslovanov v Stuttgartu je 11 članov. Vsi se prav gotovo zavedajo, da bi bila potrebna večja prizadevanja, da bi naš stuttgartski klub izpolnil pričakovanja. Toda, kdo sme zahtevati, da nekdo iz dneva v dan žrtvuje ves svoj prosti čas, da bi zgolj iz patriotske zavesti pomagal tistim, ki se znajdejo slabo, ali sploh ne? Današnji čas je našel materialna merila. Tudi v Jugoslaviji, kaj šele v mnogo višje razviti Zahodni Evropi. Če hočemo Jugoslovanu v inozemstvu nekaj nuditi, vsaj primerni del tistega, kar mu skupnost nudi v domovini sami (šport, kultura itd.), in mu v tujini, če drugega ne, dati vedeti, da Jugoslavija še misli nanj, potem bo naša skupnost morala najti sredstva, ki bodo namenjena našim klubom v inozemstvu in bodo programske usmerjena. Kako najti najbolj uspešne oblike, bo brez dvoma treba dobro pretehtati. Gotovo bo prava pot, če najprej pogledamo, kako so to uredili drugje. Namreč v tistih evropskih državah, ki prav tako kot Jugoslavija, dovoljujejo zaposlovanje odvečne delovne sile v tujini.

Konec februarja nas je v Stuttgartu sprejel na razgovor predsednik »Ente Nazionale Assistenza Lavoratori«, gospod BOGGI. Na kratko nam je prikazal namen in delovanje organizacije ENAL na splošno ter njegovega biroja.

ENAL je državna organizacija Italije, ki ima nalogo skrbeti za organizacijo prostega časa italijanskih delavcev. Organizacija je pod okriljem italijanskega ministrstva za zdravstvo in kulturo in najde svoje naloge povsod, kjer žive in delajo italijanski delavci, v Italiji sami ali v inozemstvu. ZR Nemčija je dežela, kjer je zaposleno največ Italijanov, ki si iščejo kruh zunaj domovine. »In zakaj,« pravi gospod BOGGI, »naj bi tisti, ki ga je gospodarska situacija Italije prisilila, da je zapustil domovino, svoje prijatelje in znance, si zgradil nekje v tujini svoj novi ali začasni dom, ne imel pravice na to, kar mu nudimo v Italiji? V določenem pogledu je Italija kriva, da so njeni ljudje odšli na delo drugam, ker jim ni mogla dati kruha doma. Torej je lahko le vzrok več, da jim skušamo nuditi tu, kar največ moremo, da se jim na ta način oddolžimo za tisto, za kar so prikrajšani s trenutkom, ko so morali iz raznih, največ gospodarskih vzrokov, domovino zapustiti.«

V ZR Nemčiji ima ENAL več sedežev. Najdalj obstaja sedež v Münchnu in deluje že dve leti. 1. 7. 1969 je ustanovljeno pro eno središče v Kölnu in Stuttgartu. Münchenski biro zaposluje šest plačanih oseb, stuttgartski in kölnski po tri polno plačane osebe, ki se ukvarjajo izključno z organizacijo prostega časa italijanskih delavcev njihovega geografsko-političnega področja. Sredstva, ki jih ta organizacija dobiva, so zajeta s skupnim proračunom organizacije ENAL, ki ima svojo direkcijo v Rimu. Gospod Boggi nam je še omenil, da ni vprašanje, kako dobiti dovolj denarja. Problem je, kako najti oblike dela, ki dajejo italijanskim delavcem občutek pripadnosti.

Od časa ustanovitve, julija 1969, do konca leta je podružnica ENAL v Stuttgartu potrošila okrog 120.000 DM. Dejavnost, ki so jo ta sredstva omogočila, se je odrazila v glavnem na treh področjih:

1. šport,
2. kultura,
3. turizem.

Športna dejavnost zajema tri oblike, in sicer nogomet, kegljanje, začeli pa so tudi s kolesarstvom. Samo na področju Baden Württemberga je okrog 100 italijanskih nogometnih društev. Nogometna sezona traja od 1. marca do 12. julija ter se konča s finalom, ki se igra na največjem go-

metnem stadionu te dežele v Stuttgartu. ENAL ni neposreden pobudnik ustanovitve nogometnih klubov. Če pa zainteresiran krog delavcev tak klub ustanovi, dobi od ENAL finančno pomoč.

Kulturna dejavnost se, kot vse druge, prilagaja iniciativam in potrebam. Odraža se v organizaciji skupnih obiskov opere, gledališča in organizaciji turnej skupin iz Italije. Pri vseh oblikah prevzame ENAL del stroškov, največkrat 50 %, pri turnejah italijanskih kulturnih skupin pa obvezno tudi potne stroške in dnevnice gostujoče skupine.

Pomembna oblika dejavnosti postaja turizem. Pri tej je ENAL našel svojo nalogo v pripravi programa ter organizaciji potovanja samih. Po pravilu ta potovanja tudi financira s 50 %.

ENAL je, kot rečeno, matična italijanska organizacija, ki dela popolnoma ločeno, vendar z roko v roki z organizacijami, ki se rode iz iniciative samih italijanskih delavcev.

Na področju Baden Württemberga obstaja tudi 14 italijanskih klubov. Tudi ti se ustanovljajo na iniciativo skupine posameznikov, njihovo delo pa je glede na to, da potrebe krije ENAL, s svojim programom in delom omejeno na prostor, največkrat kavarno, kjer so na voljo italijanski časopisi. Vsak tak klub prejme od ENAL začetno materialno podporo v višini 3.000 DM, razen tega pa še avtomat za kavo, kinoprojektor ter opremo za namizni tenis. Ker ENAL te prostore pogosto uporablja v okviru svojega programa, priskoči razen tega na pomoč s stalnimi mesečnimi pristojbinami za najemnino, če je ta visoka.

Človeku je tesno prisrcu, ko to sliši. Je to nevoščljivost, ali pa je to morda žalost, ker nimamo to urejeno podobno kot Italijani...? Pri vsem skupaj jih v Baden Württembergu ni nič več kot nas, Jugoslovanov...

Metka Vrhunc

Pri nas v Amriswilu

Lani novembra smo imeli letni občni zbor. Delovanje kluba v preteklem letu je bilo zadovoljivo. Tudi stanje blagajne je ugodno kljub precejšnjim izdatkom.

Izvoljen je bil novi odbor kluba, v katerem je zdaj sedem članov. Trije so ostali od prejšnjega odbora, drugi štirje pa so novi. Kmalu po občnem zboru smo imeli odborniki sestanek, na katerem smo sestavili delovni program za prvo četrtletje.

17. decembra smo priredili v hotelu Tell zabavni večer za slovo od starega leta. Zavrteli so nam kratki film »Jadran«, za-

tem pa smo ob priljubljenih ploščah zapeli in zaplesali. Tako je večer kar prehitro minil. Ob slovesu smo drug drugemu prisrčno zaželeli: Srečno leto 1970!

Večji del nas je preživel novoletne praznike pri domačih v domovini, nekaj pa jih je ostalo tukaj.

Kmalu po praznikih, 17. januarja, smo spet priredili zabavni večer v hotelu Schwert. Ogleдали smo si film »Zimska športna središča Švice« in »Sončni Jadran«. Po filmu, ki je večino zelo navdušil, smo v prijetnem vzdušju poslušali plošče. Nekaj veselih parov se je tudi zavrtelo. Tako smo se veselili vse tja do polnoči.

Dne 1. februarja je v koncertni dvorani v Amriswilu gostoval mešani pevski zbor »Moša Pijade« iz Zagreba, ki je s svojim bogatim programom in kvalitetnim izvajanjem zelo navdušil poslušalce. Žal je bila udeležba nas Jugoslovanov porazno majhna. Večina navzočih so bili Švicarji.

Tudi na pusta nismo pozabili. Priredili smo veliko pustno zabavo, na kateri mask ni manjkalo. Tri najboljše so bile nagrajene. Prijetno vzdušje je popestrila šaljiva pošta in igra »zapor«. Za ples je poskrbel klubski orkester iz Raperswila. Tako je prireditev potekala v polno zadovoljstvo vseh, ki so se je udeležili.

V nedeljo 8. marca smo počastili praznik žena. Najprej je bil kulturno zabavni program. Zatem je nastopil pevski zbor. Ob spremljavi kitare pa sta zapeli Jožica in Ivica. Vmes je bilo tudi nekaj skečev. Po programu je bila družabna zabava. Ob glasbi na plošče smo se veselo zavrteli. Seveda tudi petja ni manjkalo, saj je pri Slovencih v navadi, da radi zapojemo, kadar smo skupaj. Marsikdo je rekel, da si podobnih prireditev še želi, ker se le ob takšnih srečanjih lahko po domače poveseli in najbolj spominja domovine.

Dne 28. februarja smo šli z avtobusom na izlet na sankanje v Flims. Ta izlet se je zares splačal. Bili smo tako navdušeni, da smo marca organizirali še en podoben izlet z osebnimi avtomobili v Davos.

To je bilo malo o prireditvah našega kluba. Poleg tega se vsak četrtek zbiramo v hotelu Tell, kjer je naša čitalnica. Na razpolago imamo vse bolj znane slovenske časopise, pa tudi nekaj hrvaških. Vsakih štirinajst dni si lahko izposojamo tudi knjige. Tudi naša folklorna skupina ne počiva. Vsak torek imamo vaje. Nekajkrat smo tudi že uspešno gostovali, in to lani decembra v Bernu, januarja v Soloturnu, marca pa v Zürichu. Za zdaj pa imamo v načrtu piknik in še eno večjo družabno prireditev. Zatem pa se bomo začeli pripravljati na letni oddih.

mpk

Seminar za naše delavce v ZR Nemčiji

V začetku maja je bil v Frankfurtu seminar zahodnonemškega sindikata gradbenikov za sindikalne poverjenike — Jugoslovane, ki so na časnem delu v ZR Nemčiji in so člani tega sindikata. Na seminarju so se jugoslovanski delavci, aktivisti tega sindikata, seznanili s pravicami, ki jih lahko dosežejo prek sindikata, kakor tudi s predpisi s področja tarifnega sistema, delovnih odnosov in zdravstvene zaščite.

Eden izmed predavateljev na seminarju je bil tudi sekretar zveznega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije Darinko Bilan.

Radio Zürich za Jugoslovane

Jugoslovani v Švici od 15. maja naprej lahko vsako nedeljo dopoldne poslušajo na radiu Zürich posebno oddajo, ki je namenjena njim. Razen narodne in zabavne glasbe vseh jugoslovanskih narodov so na programu tudi novice iz Jugoslavije in potrebna obvestila. Radio Zürich pri sestavljanju programa tesno sodeluje z Jugoslovanskim klubom iz Züricha, ki ima svoje področnice v vseh večjih mestih nemškega dela Švice. Govorni del oddaje poteka na srbskohrvatskem oziroma hrvaškoserbskem in slovenskem jeziku.

Carinske olajšave

Jugoslovanska carinska uprava je za naše delavce, ki so začasno zaposleni v tujini, in za naše turiste pripravila nekaj olajšav pri carinjenju blaga na meji. Direktor zvezne carinske uprave je v začetku maja zatrjeval, da bodo spremembe veljale že od 15. maja naprej.

Naše delavce, ki so na delu v tujini in ki se bodo vračali domov na dopust ali obisk, bodo na meji obravnavali kot tuje državljane. Začasno bodo lahko uvozili vse blago, ki ga bodo imeli pri sebi poleg osebne prtljage. Izpolnili bodo formular, pri vrnitvi v tujino pa bodo pokazali, da začasno uvoženo blago jemljejo s seboj. Tistim delavcem, ki se bodo vračali domov z lastnim avtomobilom, ne bo več treba izpolnjevati formularjev. Carinik bo v potni list pritisnil poseben žig o časnem uvozu

avtomobila, pri vrnitvi pa bodo žig »uničili«.

Po novem bodo cariniki vpisovali v rubrike, kot so splošno blago, tehnično blago itd., samo blago, ki bo vredno manj kot 500 dinarjev. Za vse blago, ki bo dražje kot 500 dinarjev, pa bodo morali cariniki v carinsko deklaracijo vpisati natančen opis ocarinjenega predmeta. Občani se bodo tako lahko tudi pritožili zoper takšno ali drugačno carinsko osnovo (če bodo menili, da ni bila pravilno postavljena) in bo pravilnost ali nepravilnost carinjenja za vsak posamezen kos uvoženega blaga moč naknadno ugotoviti (to do zdaj namreč ni bilo mogoče, ker se vse blago do 1000 din vpisuje v splošne rubrike).

Blago, vredno do 1000 dinarjev, bodo na mejnih prehodih in carinah carinili po skrajšanem postopku, več vredno blago pa bo moralo skozi redni carinski postopek. S tem predpisom je po novem dana možnost, da državljani sami uvozijo blago vredno tudi prek 1000 dinarjev. Do zdaj je bilo treba takšno blago obvezno uvoziti prek špedicijskih podjetij, kar je povečevalo stroške. Zdaj mora naš državljan, ki hoče sam popeljati uvoženo blago domov, na carini takoj plačati carinske dajatve in odpeljati blago.

Vsi carinski formularji so precej poenostavljeni, na hrbtni strani pa imajo tiskana navodila, kar še olajša izpolnjevanje.

Tujci v Švici

Predlog züriškega poslanca švicarskega parlamenta »proti potujčevanju Švice« Jamesa Schwanzenbacha je izzval precejšnje reakcije tako med Švicarji samimi, tujimi delavci v Švici, kakor tudi v deželah, od koder je v Švici največ delavcev. Posebno so bili prizadeti italijanski izseljenci. Tako je italijanska vlada zahtevala, naj bi se čimprej sestala italijansko-švicarska komisija, da bi rešila problem italijanskih izseljencev.

V Luzernu je bil 25. in 26. maja shod vseh izseljenskih organizacij v Švici, kjer so proučili položaj tujcev v tej državi in dali predloge za skupno reševanje problemov. Na tem shodu so bili navzoči tudi predstavniki sindikalnih organizacij, navzoči pa so bili tudi predstavniki Društva slovenskih izseljencev Beneške Slovenije, ki ima svoj sedež v Yverdonu. Za izseljence iz Beneške Slovenije je ta problem še posebno pereč.

Švicarski volivci so se o predlogu poslanca Jamesa Schwarzenbacha odločili na volitvah 1. junija. Dokončna odločitev o tem nam še ni znana.

Začasni uvoz avtomobilov kot doslej

Ob govoricah, da je z zakonom o tarifi administrativnih taks za delo zveznih organov uvedena nova taksa za časni uvoz zasebnih potniških avtomobilov v Jugoslavijo, je dal zvezni sekretariat za finance naslednje sporočilo:

»Z izdajo zakona o tarifi administrativnih taks za delo zveznih organov ni uvedena nikakršna nova taksa za časni uvoz potniških avtomobilov s strani tujih državljanov. Taksa za časni uvoz privatnih osebnih vozil in prikolic v Jugoslavijo je v istem znesku obstajala že pred izdajo tega zakona oziroma že od leta 1966 in še prej.« Zvezni sekretariat za finance v svoji izjavi pravi še, da se Jugoslavija dosledno drži vseh mednarodnih konvencij, ki jih je podpisala, in tako tudi taks za časni uvoz osebnih motornih vozil.

Slovenski veseli večer je lepo uspel

Dne 4. aprila letos se je slovenski klub Triglav v Landskroni na Švedskem, ki je bil ustanovljen oktobra lani, na prvi prireditvi predstavil javnosti. To je bil Slovenski veseli večer. Uspeh je presegel vsa pričakovanja. Program je bil pester. Zbor je zapel lepe slovenske pesmi. Vmes so nastopili solisti, pa tudi skečev za razvedrilo ni manjkalo. Ob zaključku programa je z zborom vsa dvorana zapela pesem »Gor čez izaro«. Že na očeh, ki so se vlažno lesketale, se je videlo, da so vsi peli res iz srca.

Prvemu delu programa je sledila družabna prireditev s plesom. Za ples je igral tričlanski ansambel, ki ga sestavljajo harmonikar Tone Bitenc, kitarist Nemeč in bobnar po poreklu Šved.

Prireditve je bila v mestni ljudski dvorani, ki ima osem večjih in manjših dvoran namenjenih kulturni dejavnosti. Za postrežbo poskrbi ustanova. Pri slovenski kulturni prireditvi so pri tem seveda upoštevali posebno želje prirediteljev. Razpoloženje je bilo res na višku. Slovenskega veselega večera so se udeležili Slovenci, od katerih mnogi živijo na Švedskem že več kot deset let. Vsi so bili zelo zadovoljni in zagotavljali so, da takšne prireditve doslej na Švedskem še niso imeli.

Pravni položaj naših delavcev v ZRN

Med jugoslovanskimi delavci, ki so zaposleni v ZR Nemčiji, imamo v glavnem dve kategoriji, če upoštevamo njihov položaj: v prvo kategorijo sodijo tisti jugoslovanski delavci, ki jih pošlje na delo v ZR Nemčijo jugoslovansko podjetje in so še naprej podvrženi jugoslovanskim predpisom o delovnih razmerjih in socialni varnosti; drugo kategorijo pa sestavljajo tisti jugoslovanski delavci, ki se zaposlijo neposredno pri nemškem delodajalcu in torej zanje v celoti uporabljajo nemške predpise o delovnih razmerjih in socialni varnosti.

Za prvo kategorijo delavcev velja določba 6. člena sporazuma o socialni varnosti med SFRJ in ZR Nemčijo, ki pravi, da ostanejo jugoslovanski delavci, ki jih pošlje na delo v ZR Nemčijo, jugoslovanska delovna organizacija, največ 24 mesecev podvrženi jugoslovanskim predpisom. Ta rok je začel teči tudi za tiste jugoslovanske delavce, ki so jih že prej poslali na delo v ZR Nemčijo, in sicer 1. septembra 1969, torej z dnem, ko so začeli tudi dejansko uporabljati omenjeno konvencijo. Če bo želela jugoslovanska delovna organizacija, da bi ostali njeni delavci zaposleni v ZR Nemčiji, tudi po 24 mesecih podvrženi jugoslovanski zakonodaji, bo morala za to dobiti privolitev pristojnega nemškega organa, verjetno ministrstva za delo. Za delavce, ki jih pošljejo na delo v ZR Nemčijo in za katere so pri tem še naprej veljavni jugoslovanski zakonski predpisi, morajo jugoslovanske delovne organizacije izstaviti obrazec Ju-6, na katerem potrdi jugoslovanski komunalni zavod za socialno zavarovanje, da je tisti delavec zavarovan v jugoslovanskem socialnem zavarovanju in da uživa pravico do zdravstvenega varstva tudi v času zaposlitve v ZR Nemčiji. Na osnovi tako izpolnjenega obrazca bo nemška bolniška blagajna izstavljala jugoslovanskim tako imenovanim »detaširanim« delavcem bolniške liste, da bodo čas letnega dopusta, v času lahko uveljavljali pravico do zdravstvenega varstva pri nemških zdravnikih oziroma v nemških zdravstve-

nih zavodih. Jasno je tudi, da gredo tem »detaširanim« delavcem pravice po jugoslovanskih predpisih do otroških dodatkov, do nadomestila zaslužka v času, ko zaradi vremenskih razmer ne morejo delati, do terenskega dodatka, do nadomestila za praznike in podobno. Ti predpisi so večinoma drugačni od predpisov, ki veljajo za nemške delavce oziroma za tiste jugoslovanske delavce, ki so zaposleni neposredno pri nemškem delodajalcu.

Tako mora na primer jugoslovansko podjetje, ki pošlje svojega delavca na delo v ZR Nemčijo in delavec tam zbolí, plačevati temu delavcu ves zaslužek, če pa prepelje takšnega delavca domov v Jugoslavijo, plača ves zaslužek samo za prvi mesec, potem pa plačuje nadomestilo za izgubljeni zaslužek jugoslovansko socialno zavarovanje, in sicer po osnovi, po kateri je tak delavec zavarovan v Jugoslaviji. Pri tem nastanejo seveda vidne razlike spričo tega, da so ti delavci zavarovani v Jugoslaviji za znatno nižje zneske, kot znaša njihov dejanski zaslužek v tujini.

Vidimo torej, da je pravni položaj jugoslovanskih »detaširanih« delavcev drugačen od pravnega položaja tistih jugoslovanskih delavcev, ki so prešli v delovno razmerje k nemškemu delodajalcu. Slednji so namreč glede delovnih razmerij in socialne varnosti popolnoma izenačeni z nemškimi delavci, njim so posvečene tudi skoraj vse zaščitne določbe veljavnega sporazuma o socialni varnosti, o pravicah v času brezposelnosti in o zaposlovanju, ki sta ga sklenili SFRJ in ZR Nemčija.

Mogoče imajo ti delavci določene prednosti, kar zadeva zaslužek in nadomestilo, vendar ne smemo pozabiti, da po vrnitvi v Jugoslavijo nimajo zagotovljene zaposlitve, kot jo imajo »detaširani« delavci. Dalje nimajo ti delavci samoupravljanja kot »detaširani« jugoslovanski delavci v ZR Nemčiji in drugod v tujini in ne ostanejo člani jugoslovanskih sindikatov, ki bi bedeli nad njihovimi pravicami v času zaposlitve v ZR Nemčiji.

Toliko se torej izravna prednost, ki jo utegnejo imeti jugoslovanski delavci pri nemških delodajalcih pred »detaširanimi« jugoslovanskimi delavci. Vendar lahko tudi jugoslovanska podjetja, ki so poslala svoje delavce na delo v ZR Nemčijo, poskrbijo, da ne bodo njihovi delavci zaostajali za drugimi, ki delajo v tej državi na račun nemških delodajalcev. Tudi med jugoslovanskimi delovnimi organizacijami so glede tega precejšnje razlike. Tako je izzvenelo tudi posvetovanje slovenskih gradbenih podjetij konec marca pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije v Ljubljani.

Dr. L. S.

Dobrodošel, tujec

Glasilo danskega združenja delodajalcev »Arbejdsgiveren« v Københavnu je objavil članek o tem, kako gledajo delodajalci na tuje delavce.

Potrebujemo rezervno delovno silo, da bi nadomestili tisto, ki jo izgubimo, zato so nam gostujoči delavci še posebno dobrodošli. Pred vsem nas ta rezerva nič ne stane, če jo primerjamo z rezevo nezaposlenih delavcev. Če je ne potrebujemo več, lahko tujim delavcem pokažemo vrata. Tako gre breme za vzdrževanje rezerv na račun gostujočih delavcev ali v breme njihove države. Gostujoči delavec v glavnem ne pripelje s seboj žene in otrok. To pomeni, da se naše gospodarstvo lahko hitreje razvija, ker nam ni treba vlagati v otroške vrtce, šole, stanovanja in vse, kar je potrebno družini. In končno, gostujoči delavci so še posebej dobrodošli, ker je treba zelo malo vlagati v stroje in stavbe, da bi jih lahko zaposlili. Poleg tega jim je tudi vseeno, po kakšnem delovnem času delajo. Vendar ne smemo zanemariti socialnih problemov. Lahko bi postali zelo hudi. Govorimo odkrito: 100.000 gostujočih delavcev v zaprtih četrtih Københavna bi lahko povzročilo kráje, posilstva, uboje in krvave spopade, ki bi ne zaostajali za tistimi v velikih mestih ZDA. Zato je treba poiskati rešitev, ki bo slonela na priznanju tiste ekonomske vrednosti, ki jo tuji delavec za nas predstavlja.

Potrebno je rešiti naslednje probleme: načrtno je treba zbrati goste z ozirom na njihovo kulturno ozadje, izobrazbo in družinske razmere. Določiti je treba emigrantski status, kdaj in komu dovoliti krajše oziroma daljše bivanje, kdaj je treba nekoga izgnati iz države in kako lahko nekdo dobi dansko državljanstvo z ustreznimi pravicami za gosta in bremenami za nas.

Z gostujočimi dobrimi delavci je treba lepo postopati. Najvažnejše vprašanje je stanovanje. Rešiti ga je treba tako, da se izognemo ustvarjanju geta. Zgraditi je treba manjša stanovanja za samce za dobro organiziranimi uslužnostnimi dejavnostmi in jih dati v najem. Sedaj stanujejo po garažah in kleteh, oblasti pa pred tem zapirajo oči.

Da bi se živeli v dansko družbo, je treba poskrbeti, da se bodo učili danščine, se seznanili z dansko kulturo in strokovno izobrazbo. Končni cilj mora biti asimiliranje gosta, da se bo lahko neopazno gibal med nami. To bo gotovo težko za gosta, nič lažje pa tudi za nas. Za nas še posebno, kajti nismo posebno odprti do tujcev.

Gostujočemu delavcu je treba dati vse socialne pravice in obveznosti, ki jih ima tudi Danec.

Spoznati moramo, da gostujoči delavci niso samo beden nadomestek, s katerimi bi lahko postopali kakor, da bi bili »herrenvolk«. Še več, priznati moramo, da gostujoči delavec bolj pomaga nam, kakor mi njemu. Začnimo zdaj v javnosti razpravo o politiki vseljevanja, ki bo dobila podporo pri ljudstvu. Ne smemo dopustiti, da bi Mustafa in njegovi tovariši na prostem zmrzovali. Najbolj je v skladu z našimi najožjimi lastnimi interesi, da jih povabimo v hišo.

Jens Fisker

DELO

NE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

Škrjanček na tujem

Večer je. V stanovanjih so ljudje vklopili televizijske aparate. Nocoj je na švicarskem programu dokumentarni film »Mi in drugi«. Ti »drugi« so tisoči tujih delavcev, ki si služijo tukaj med Švicarji svoj kruh. Oddaja prikazuje življenje tujcev v industrijsko močno razvitem kraju v bližini Züricha. V tovarni kovinskih izdelkov vidimo pri strojih mlade, močne fante in može, ki radi delajo tudi v nadurah, ker nimajo družinskega življenja. Daleč so njihova dekleta, žene in otroci. Težko prisluženi denar se le počasi zbira v vsoto, ki bo zadostovala za boljše življenje po vrnitvi domov.

Sledimo kameri v veliko tovarniško dvorano, kjer leže kupi kovinskih polizdelkov. Sredi prostora se premika vozilo, za dviganje in prevažanje težkih bremen. Kljub velikemu ropotu slišimo glasno petje njegovega voznika, ki je pokrit s kovinsko čelado.

To je jasen, močan glas mladega fanta, ki neprestano prepeva, kolikor mu duša da. Gotovo je glas mladega Italijana, ki se sredi te brezkončne pločevine spominja sončnega domačega kraja, morja, dekleta... Toda ne. To, kar poje in zdaj ga že razločno slišimo, to so vendar slovenske besede! Mlad fant, ki v ropotu z vozilom prevažata kovinske dele v ogromni dvorani prepeva na ves glas slovensko narodno pesem. Neugnano, kot škrjanček nad rosni poljem. Zaprt je v dvorani s pločevino in tako me gane, da vam to moram povedati.

M. O., Luzern, Svica

Šport za vsakogar

Piše prof. Drago Ulaga

Dopust po športno

Predlagamo, da bi preživeli svoj letni dopust kot športniki. Seveda je to le pobuda, katero vam dajemo v premislek. Saj ni vsakdo dolžan, da bi sam skrbel za svoje zdravje. Nihče ni prisiljen biti gibčen, lahek, mišičast, sproščen in nasmejan. Vsakdo se mora sam odločiti, da bo preživel dopust tako ali tako.

Dopust naj bi pomenil aktiven počitek, obnovo sil, obnovo delovne kondicije. Morda bi si vzeli za zgled tiste, ki na dopustu hodijo na izlete in imajo vsak dan kakšen športni program. Na morju lahko vidite starejše od pedesetih let, moške in ženske, ki se radi pohvalijo, da so že dopoldne preplavali veliko razdaljo. Občutek, da športno napredujejo, jih spravlja v dobro voljo. Čutijo, da se bodo vrnili domov ne samo od sonca ožgani, temveč tudi bolj gibčni in lahki.

Posebej bi rad naglasil, da je tistih dvesto ali tristo metrov plavanja, ki naj bi jih sprejeli med počitniške sklepe, neprimerno več vredno od ležanja na soncu. Pri večini naših kopalcev je namreč sončenja preveč, plavanja pa premalo.

Kaj še sodi med dobre sklepe, ko se odpravljamo na dopust kot prijatelji športne aktivnosti: Morda to, da se bomo začeli načrtno utrjevati z mrzlo vodo, ali pa to, da bomo čolnarili, igrali odbojko, balinali in podobno. Seveda nimamo vsi istih želja in potreb. Nekateri so se odločili za nabiranje gob, ali pa na primer za visokogorsko planisko turo. Skratka, letni dopust naj ne pomeni le dobro hrano, dobro pijačo in brezdolje — temveč aktivni počitek, bogato zabeljen z razvedrilom.

Palico v roke

Človek našega časa, ki večji del dneva presedi, ne more popraviti škodljivih posledic telesne pasivnosti z nekajminutno gimnastiko zjutraj ali zvečer. On mora v naravo, na svež zrak in sonce. Privoščiti si mora tako gibanje, ki bo trajalo tako dolgo, da se bo ves ogrel in zadihal ter da se bo kolikor toliko tudi spotil. Če je mlad, mora biti njegova športna dejavnost dinamična, kakršna je na primer pri nogometu, košarki, tenisu ali alpskem smučanju. Če je pa starejši, mora biti gibanje bolj umirjeno. Po šestdesetem letu si lahko privoščijo kaj hitrega teka in skakanja samo tisti, ki je še lahek in dobro ohranjen, velika ve-

čina ljubiteljev športa pa se mora v tej dobi odločiti za telesno udejstvovanje zmerne intenzivnosti.

Francoski zdravniki priporočajo starejšim vse športe, »pri katerih noge ne nosijo človeka«. Takšni športi so plavanje, jahanje, veslanje in jadranje. Priporočajo pa tudi šport zmerne intenzivnosti, na primer lov, škotski golf in hitro hojo po gozdovih in travnikih. Hoja pa je lahko kot telesna vaja še bolj vsestranska, če vzamemo palico v roke. V tem primeru pomagamo nogam, ker prevzamejo roke del teže. Zelo učinkovita je hoja s palico po valovitem svetu. Ko se vspenjamo v hrib, se krepko potegujemo in odrivamo s pomočjo palice. Tako vključimo v aktivnost tudi mišice lehti in ramenskega obroča.

V Istri sem nekoč srečal starejšega moža, ki je hitel po stezi z dvema lahkim popotnima palicama. Povedal mi je, da si je pred štirimi leti težko poškodoval hrbtenico in da lahko hodi odtlej samo s pomočjo palic. »Jaz hodim z rokami«, je dejal 76 letni mož.

Po svojem fiziološkem učinkovanju je hitra hoja z dvema palicama precej podobna teku na smučeh. Ta pa slovi kot izredno učinkovita telesna vaja, pri kateri sodelujejo od malega vse mišične skupine. Funkcija palice pa je med drugim tudi v tem, da razbremeni nožne sklepe. Ta razbremenitev je važna predvsem za tiste, ki trpe zaradi prevelike telesne teže.

Da bi ohranili krepko srce in sposobne mišice

Znanstveniki vedno znova iščejo odgovor na vprašanje: Kako naj bi ljudje živeli, da bi tudi v starosti ohranili krepko srce in sposobne mišice. S to problematiko se je nedavno spoprijel tudi prof. dr. Hollmann, predstojnik inštituta za preučevanje krvnega obtoka v Kölnu. S svojimi sodelavci je organiziral redno vadbo starejših oseb in ugotavljal spremembe na srcu, dihalih in mišičju.

Prof. Holmann je potrdil že znano dognanje, da je človek sposoben za vrhunške dosežke v temkvalnem športu samo v mladosti, da pa lahko ostane popolnoma sposoben za telesno delo do 50. leta, če kolikoj skrbi za treniranje organizma. Mišice si lahko izboljšuje do 60. leta, po 70. letu pa ne več. Zato mora po 70. letu predvsem skrbeti za to, da mišice z redno aktivnostjo ohranja, odnosno da spočasni tempo pešanja.

Predvsem pa je zanimiv odgovor na vprašanje, kako je v letih staranja s prilagodljivostjo srca, ožilja in dihalnih organov. Da bi dobil odgovor na ta vprašanje, je

organiziral prof. Hollmann s sodelavci redno vadbo oddelka, v katerem so bili sami taki člani, ki se že 20 let niso ukvarjali s športom. Redna vadba je trajala pet mesecev po dvakrat tedensko, vsebovala pa je igre z žogo, gimnastiko, tek in vsakdanjo gimnastiko po pet minut. Ob zaključku je prof. Hollmann ugotovil, da se je pljučna kapaciteta pri vseh izboljšala. Izboljšali so se pogoji za sprejemanje kisika in tudi srce se je, razen pri enem okrepilo.

Prof. Hollmann daje nekaj praktičnih napatkov za treniranje starejših. Predvsem priporoča vaje, ki so pogojene s stalno lakoto po kisiku, z drugimi besedami tiste, pri katerih je treba temeljito dihati.

Nemška invalidska renta

Že več kot štiri leta sem zaposlen v Zvezni republiki Nemčiji. Sem bolan in tudi sicer šibkega zdravja, kar je delno vzrok tudi štiri-letna internacija med vojno. Lahko da bom pri delu tukaj popolnoma onemogel, zato me zanima, če bi v tem primeru dobival tudi v Jugoslavijo nemško invalidsko rento in če bi imel tudi v Jugoslaviji pravico do brezplačnega zdravljenja zase in za družino, kakor imam sedaj brezplačno zdravljenje po nemških predpisih. Če bi prenehal z delom v Zvezni republiki Nemčiji, bi se seveda rad vrnil domov v Jugoslavijo.

K. A., Freiburg, ZRN

Ker že velja — od 1. septembra 1969 — sporazum o socialni varnosti med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo, boste lahko dobivali nemško invalidsko rento v Jugoslavijo, in sicer prek republiškega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani. Renta bo preračunana po uradnem tečaju nemške marke v jugoslovanske dinarje, lahko pa boste, če boste to zahtevali, dobivali 30% rente tudi v nemških markah. Tudi zdravstveno varstvo za uživalce nemških rent je urejeno z navedenim meddržavnim sporazumom. Če boste imeli samo nemško invalidsko rento — brez jugoslovanske invalidske ali starostne pokojnine — boste zdravstveno zavarovani skupaj z družino v breme nemškega zavarovanja. Zdravstveno varstvo bo vam in vašim družinskim članom zagotovil jugoslovanski komunalni zavod za socialno zavarovanje na podlagi potrdila, da ste uživalec nemške invalidske rente, nato pa bo zavod izterjal od nemške bolniške blagajne stroške zdravstvenega varstva. Če pa boste imeli poleg nemške invalidske rente tudi pravico do jugoslovanske pokojnine — če imate namreč dovolj jugoslovanske pokojninske dobe — boste tako uživali brez-

plačno zdravstveno varstvo zase in za svoje družinske člane, vendar bo v tem primeru nosilo stroške tega zdravstvenega varstva jugoslovansko zdravstveno zavarovanje.

»Prestal sem hudo operacijo...«

Oprostite, ker se tako dolgo nisem nič oglasil. Bil sem hudo bolan in sem moral na operacijsko mizo. Operirali so me v glavni bolnišnici Lund, ki je oddaljena 35 km od Landskrone. Operacija na želodcu in pod pljuči je trajala štiri ure. Dolgo sem visel med življenjem in smrtjo. Ko sem sam v posebni sobi prestajal težke muke, me je hudo mučila skrb, da bom moral umreti v tujini. Res me je bolelo srce. Marsikdo iz domovine želi na tuje. A ni vse zlato, kar se sveti. Trd je kruh, ki si ga služimo na tujem. Zjutraj greš na delo, zvečer se vrneš hudo zgaran in tako je dan za dnem. Ob sobotah in nedeljah se malo spočijemo in oddahnemo. Takrat tisti, ki jo imamo, vzamemo v roke Rodno grudo in jo prebiramo. S tem se še najbolj kratkočasimo, ko zvemo, kaj se dela v domovini, kaj se obnavlja in gledamo prelepe slike iz domačih krajev, gora in planin. Tako nam Rodna gruda približa dom, da si ves preroben. Ko pa pogledaš skozi okno, spet vidiš, da si daleč na tujem in spet postaneš otožen. Zato se veliko naših vrača in nekoč bom med temi tudi jaz. Vsem, ki še nimajo Rodne grude, priporočam, da si jo naroče.

Franc Prevornik
Landskrona, Svedska

Želimo iz srca, da bi se vam zdravje hitro povrnilo. Zares pravi dom je le tam, v tisti deželi, kjer si se rodil. To je vsajeno v naših srcih in se ne da izruvat nikoli in nikjer. Tudi takrat ne, če bi se ti na tujem dobro godilo.

Pozdravljeni!

Rodna gruda je dosta zanimljiva ali...

Primio sam Kalendar 1970 i Rodnu grudu na novi naziv moje žene za što vam se moram jako zahvaliti. Ma da nisam iz Slovenije, svaki tjedan na vratima moga stana u severozapadnoj Nemačkoj kucaju Dnevnik, Arena, a svaki mjesec Rodna gruda, koja me isto veseli kao i drugi časopisi. Rodna gruda je dosta zanimljiva ali se malo piše o domovini. Ja sam prvi put u životu nakon ženidbe proveo odmor u Slo-

veniji, na Bledu, a najviše sam se zadržao u Domžalah te sam oduševljen lepotama gorenjskih krajeva i prijaznosti naroda. Rodna gruda piše dosta na engleskom, francuskom i drugim jezicima što verujem, da mnogi i ne pročitaju, pošto ne znaju sve te strane jezike. Jako bi bilo lepo kada bi naše ljude na svetu upoznali intimnije sa domovinom (Slovenijom) i njenim ljudima, koji zbilja zaslužuju, da se o njima govori. Jedan od njih je i Janez Lenček iz Bleda, koji je izvrstan majstor kuhanja i slastičarstva i koji je imao više samostojnih razstava po Jugoslaviji, Franciji itd. te svuda dobio zlatne medalje. Pored svega ovog bavi se i unutrašnjom arhitekturom što se može videti na poznatom hotelu Krim na Bledu. Pozdravljam sve čitaoce Rodne grude na svetu!

Medtem ko objavljamo vaše pismo, ste gotovo že z zadovoljstvom ugotovili, da smo prilogo, ki je pripeta v sredini revije, kjer so bili doslej prevodi nekaterih novic in drugega gradiva v angleščini, francoščini in španščini, zamenjali za evropske naročnike s prilogo, v kateri objavljamo (v slovenščini seveda!) razne predpise in napatke, ki zanimajo naše delavce, ki so začasno zaposleni v tujini. Priloga s prevodi pa je priložena le naročnikom v prekmorskih deželah. Ti prevodi so kratki povzetki novic iz Slovenije, namenjeni so pa otrokom in vnukom naših starih izseljencev. Ti ne znajo več našega jezika, radi pa zvedo, kaj je pri nas novega. Zanje so torej ti prevodi potrebni. Janeza Lenčka z Bleda, ki ga omenjate v pismu, smo povabili, da nas obišče v našem uredništvu. Prav radi bomo kaj napisali o njem. Hvala za nasvet in prav lepe pozdrave!

Nova naročnica

Sprejela sem vašo zelo lepo revijo »Rodno grudo«, ki ste mi jo poslali na ogled. Zanimiva je in zelo mi je všeč, zato bom tudi jaz postala naročnica. Sicer imam že naročenih nekaj drugih časopisov, je pa lepo, če zvem še več novic prek vaše revije. Prosim, da mi pošljete majsko številko.

Marija Rojc
Gütersloh, Nemčija

Majska številka Rodne grude je med tem že potrkala na vaša vrata in vam prinesla novice in pozdrave iz domovine. Oglasite se še in nam sporočajte, kako ste zadovoljni z njo in če imate kakšne želje, o čem naj bi v Rodni grudi pisali. Veseli bomo, če med znanci in prijatelji pridobite Rodni grudi še kakšnega naročnika. Lepe pozdrave!

Piše naš carinski svetovalec Aldo Kovačič:

Carinski predpisi

Na dopust ali obisk v Jugoslavijo
z osebnimi avtomobili

TUJI DRŽAVLJANI

Predvsem moramo omeniti, da tuji državljani lahko prihajajo v Jugoslavijo z osebnimi motornimi vozili, če so le-ta v tujini redno registrirana. Na naših obmejnih prehodih, zaradi carinskih formalnosti jim ni treba pokazati uradnih listin oziroma jim ni potrebno izpolnjevati raznih obrazcev.

Pri vrnitvi iz Jugoslavije nazaj v tujino so obvezni, da odpeljejo s seboj osebno motorno vozilo in druge predmete, ki so jih začasno prinesli s seboj. Omenimo naj, da se naši izseljenci pa naj si bodi, tuji ali naši državljani, pri začasnem uvozu avtomobilov tretirajo kot tujci.

V primeru, da tujci v prometni nesreči poškodujejo s seboj pripeljana vozilo, imajo le tri možnosti:

a) da popravijo vozilo in se z njim odpeljejo. V primeru, da je za popravilo potreben daljši čas in da se želijo vrniti v tujino brez vozila, morajo pred odhodom zaprositi carinarnico za odobritev, da se lahko pod njenim nadzorstvom v določenem servisu ali delavnici popravi njihovo vozilo. Po končanem popravilu vozila, smejo odpeljati vozilo nazaj v tujino le po predhodni odobritvi oziroma znanju carinarnice;

b) poškodovano vozilo lahko odpeljejo v tujino po železnici, s tovornim vozilom ali pa z vleko;

c) na podlagi pismene izjave, se lahko odrečejo motornega vozila v korist države, carinarnica pa jim o tem izda uradno potrdilo.

To pomeni, da so obvezni vrniti v tujino vse predmete, ki so jih začasno prinesli v Jugoslavijo oziroma so obvezni odpeljati s seboj začasno uvoženo vozilo.

NAŠI DRŽAVLJANI

Vse več je primerov, da naši potniki, ki potujejo v tujino, to pomeni tudi naši delavci, ki odhajajo na delo v tujino, odnesejo s seboj fotografske aparate, kino kamere, magnetofone, ročne radijske sprejemnike, pisalne stroje in druge predmete, ki so bili izdelani v tujini in v času uvoza

nacionalizirani oziroma zanje že plačane carinske dajatve.

Da taki potniki, ki odnesejo s seboj omejene in podobne predmete ne bi imeli težav pri vrnitvi istih v Jugoslavijo oziroma, da carinarnica za take predmete ne bi ponovno zahtevala plačila carine, je naš potnik dolžan, da pred izstopom iz Jugoslavije, to je na obmejni carinski izpostavi, ali v vlaku zahteva od carinika »seznam stvari, ki jih potnik začasno iznese iz Jugoslavije«. Potnik mora izpolniti v dvojniku seznam, carinik potrди seznam, to vpiše v potni list in potniku izroči dvojnik seznama. Ko se naš potnik vrne iz tujine, mora pokazati predmet, vrniti dvojnik seznama in zahtevati, da carinik uradno razbremeni uradni zaznamek v potni list.

Enak je postopek za naše delavce, ki se nahajajo na začasnem delu v tujini ali pa za premeščene delavce, ko prihajajo v Jugoslavijo na obiske ali dopuste. Navadno le-ti začasno prinesejo s seboj različne predmete oziroma se pripeljejo z osebnimi motornimi vozili, ki so redno registrirana v tujini. Da delavci, ki prihajajo na obiske ali dopuste ne bi mogli začasno prinesene predmete ali začasno uvožena osebna motorna vozila, ki so tujega izvora in za katere še niso plačane carinske dajatve pustiti doma, iste pokloniti ali celo prodati, so po carinskih predpisih obvezni, da jih pri vstopu v Jugoslavijo, obmejni carinski izpostavi pismeno prijavijo.

Prijavijo jih tako, da zahtevajo od carinika obrazce »seznam stvari, ki jih potnik začasno prinaša v Jugoslavijo«. Seznam je treba izpolniti v dvojniku s pomočjo indiga. V seznam je treba vpisati vse osebne podatke in podatke o predmetih ter o osebnem motornem vozilu. Predmeti morajo biti tako opisani, da se lahko pri njihovi vrnitvi v tujino ugotovi njegova istovetnost.

Seznam potrди carinik, dvojnik seznama izroči potniku in to vpiše na 64 strani potnega lista.

Omeniti je treba, da carinska izpostava na obmejnem prehodu dovoli začasni vnos predmetov ali začasni uvoz osebnega avtomobila, če iz podatkov v potnem listu ali pa iz drugih uradnih listin potnika ugotovi, da je potnik zaposlen in prijavljen v tujini.

Osebno motorno vozilo, ki je v tujini začasno registrirano, na primer s carinskimi tablicami ni moč začasno uvoziti na opisani način. To pomeni, da ni dovoljeno, da bi naši državljani prihajali in se vozili v Jugoslavijo z motornimi vozili, ki so v tujini začasno registrirana.

V primeru, da potnik želi začasno prinesene predmete pustiti v Jugoslaviji, potem

jih mora prej ocariniti pri najbližji carinski izpostavi. Da tak potnik ne bi imel težav pri izstopu iz jugoslavije, mora zahtevati, da carinska izpostava, ki je opravila carinjenje, to uradno potrди v seznamu.

Naš državljan, ki je v delovnem razmerju v tujini, ima lahko začasno prinesene predmete ali začasno uvožen avto v Jugoslaviji največ 6 mesecev. Razumljivo je, da se tako dolgi roki lahko koristijo le v izjemnih primerih, na primer v času daljšega bolniškega dopusta ali podobno.

V primeru, da preneha delovno razmerje v tujini je treba začasno prinesene predmete takoj vrniti v tujino ali pa iste ocariniti pri najbližji carinski izpostavi. Omeniti je treba, da se začasno prineseni predmeti ali pa začasno uvožena motorna vozila smejo uporabljati le za osebno uporabo.

Pri odhodu iz Jugoslavije, to je pri vrnitvi predmetov v tujino, je treba seznam izročiti cariniku na obmejni carinski izpostavi ali pa v mednarodnem vlaku, na njegovo zahtevo je treba pokazati predmete, ki se jih vrača v tujino. Ob tej priložnosti je treba zahtevati, da carinik uradno razbremeni 64. stran potnega lista, da pri naslednjih potovanjih ne bi imeli težav oziroma sitnosti.

Delavci oziroma nameščenci, ki so zaposleni v tujini, pri tujih firmah, lahko prihajajo v Jugoslavijo z osebnimi motornimi vozili, ki so last tujih firm in ki so redno registrirana v tujini, vendar le poslovno. O tem, da prihajajo v Jugoslavijo poslovno, morajo na obmejni carinski izpostavi predložiti potni nalog ali pa poziv jugoslovanske gospodarske organizacije tuji firmi, da pošlje poslovno svojega predstavnika v Jugoslavijo. V vsem drugem so carinske formalnosti enake, kakor za naše delavce, ki so začasno zaposleni v tujini oziroma za »premeščene delavce«.

Posebej naj poudarimo, da v jugoslovanskih carinskih predpisih ni zakonskih praznin — lukenj in jih je zaman iskati. Carinske kazni so zelo visoke, to je tudi do desetkratnih carinskih dajatev. Carinarnice izrečejo poleg denarnih kazni tudi varstveni ukrep, to je odvzem neprijavljenega ali skritega blaga. (nadaljevanje prihodnjic)

Informacije

1. Kje je avtobusno postajališče?
2. Pred pošto.
3. Na vogalu.
4. Za voglom.
5. Na križišču.
6. Pred postajo.
7. 100 m naravnost.
8. Kateri avtobus moram vzeti za X?
9. Vzemite številko 8, ta pelje v središče. Tam morate vzeti dvojko.
10. Ali je tovarna Color še daleč?
11. Še 4 postaje.
12. Kje moram izstopiti?
13. V Tovarniški ulici 9.
14. Kje parkirajo avtoizvoščiki?
15. Pred postajo.
16. Na Glavnem trgu.
17. V Gosposki ulici.
18. Druga ulica levo.
19. Ste prosti?
20. Prosim.
21. Peljite me v tovarno Color!

Auskünfte

1. Wo ist die Haltestelle?
2. Vor der Post.
3. An der Ecke.
4. Um die Ecke.
5. An der Kreuzung.
6. Vor dem Bahnhof.
7. 100 (hundert) m geradeaus.
8. Welchen Bus muß ich nach X. nehmen?
9. Nehmen Sie die Nummer 8 (acht), die fährt zum Zentrum. Dort müssen Sie den Zweier nehmen.
10. Ist die Fabrik Color noch weit?
11. Noch 4 (vier) Stationen.
12. Wo muß ich aussteigen?
13. In der Fabrikgasse 9 (neun).
14. Wo parken die Taxis?
15. Vor dem Bahnhof.
16. Auf dem Hauptplatz.
17. In der Herrengasse.
18. Die zweite Gasse links.
19. Sind Sie frei?
20. Bitte.
21. Fahren Sie mich zur Fabrik Color!

22. Koliko znaša tarifa?
23. 3 marke 20.
24. Ali je tu v bližini poštni nabiralnik?
25. Takoj za oglom.
26. Kdaj praznijo poštni nabiralnik?
27. Vsako uro. Trikrat dnevno.
28. Prosim 2 dopisnici!
29. Dajte mi 2 pismi za zračno pošto!
30. Pet znamk po 50 pfenigov!
31. Ali je zame kaj poštno ležeče?
32. Na katero ime?
33. Peter Petek.
34. Prosim, osebno izkaznico!
35. Tu je moj potni list.
36. Prosim, kje je personalni oddelek?
37. V pritličju, levo.
38. V prvem nadstropju, desno.
39. Naravnost, vrata 30.
40. Najlepša hvala!

22. Wie hoch ist der Tarif?
23. 3.20 DM. (3 Mark zwanzig).
24. Ist hier in der Nähe ein Postkasten.
25. Gleich um die Ecke.
26. Um wieviel Uhr wird der Postkasten geleert?
27. Jede Stunde. Dreimal täglich.
28. Bitte 2 Postkarten!
29. Geben Sie mir 2 Luftpostbriefe!
30. Fünf Briefmarken zu 50 Pfennig!
31. Ist was für mich postlagernd?
32. Auf welchen Namen?
33. Peter Petek.
34. Bitte die Kennkarte!
35. Hier ist mein Paß.
36. Bitte wo ist die Personalabteilung?
37. Im Erdgeschoß, links.
38. Im 1. (ersten) Stock, rechts.
39. Geradeaus, Tür 30 (dreißig).
40. Besten Dank!

A. Izgovor črk v nemških besedah

Nemški znak

6. h (Bahnhof)
8. h (nehmen)
9. h (fahren)
11. tion (Station)
14. x (Taxi)
24. h (Nähe)
26. ee (geleert)

Izgovori kot slovenski

- . (se ne izgovarja)
- . (se ne izgovarja)
- . (se ne izgovarja)
- c (cion)
- ks (Ksenija)
- . (se ne izgovarja)
- e (les)

Bralci naj upoštevajo pravila o izgovoru in razlago nemških besed v Rodni grudi, št. 2—5!

B. Pomen nemških besed

1. die Haltestelle — postajališče
3. die Ecke — vogal
5. die Kreuzung — križišče
7. geradeaus — naravnost
8. welcher — kateri
9. fahren — peljati (se)
10. weit — daleč
11. die Station — postaja
12. aussteigen — izstopiti
14. parken — parkirati
16. der Hauptplatz — Glavni trg
17. die Herrengasse — Gosposka ulica
19. frei — prost
22. der Tarif — tarifa, cenik

24. die Nähe — bližina
25. gleich — takoj
26. leeren — izprazniti
27. dreimal täglich — trikrat dnevno
28. die Postkarte — dopisnica
29. der Luftpostbrief — pismo za letalsko pošto
30. zu 50 Pfennig — po 50 pfenigov
31. postlagernd — poštno ležeče
34. die Kennkarte — osebna izkaznica
36. die Personalabteilung — personalni oddelek
37. das Erdgeschoß — pritličje
38. der Stock — nadstropje
40. Besten Dank! — Najlepša hvala!

10. junija je poteklo 50 let od ustanovitve pevskega zbora »Jadran« v Clevelandu, ki je tako eden izmed najstarejših slovenskih

pevskih zborov v ZDA. Jubilejni koncert je imel zbor že 1. marca

Mladinski pevski zbor krožka št. 2 SNPJ je 5. aprila pripravil v Slovenskem društvenem domu na Recher Avenue v Euclidu presenečenje številnim obiskovalcem: naštudiral je pravo, staro slovensko ohcet.

Zenin in nevesta sta bil Tom Bokal in Suzy Vadnal. Na harmoniko je igral Joe Valenčič. Razen njih se na sliki še vidijo (z leve) Chris Hlad, Janet Spendal, Lauren Penko, Andy Oblak in Nick Petek

ZDA

Nagradne kampanje za pridobitev novih članov

Nagradna kampanja za pridobitev novih članov, ki jo je ob svoji 65-letnici razpisala Slovenska narodna podporna jednota, se je zaključila konec letošnjega marca. Začela se je lani januarja in bi se morala zaključiti že konec preteklega leta, pa so jo za tri mesece podaljšali. Mesečni rezultati so bili sproti objavljeni v Prosveti. Zaključno poročilo, v katerem bodo sporočena imena najbolj uspešnih tekmovalcev, ki so si pridobili nagrade, pa še sledi. Prav gotovo je ta akcija uspela in SNPJ se je okrepila z lepim številom novih članov. Na svoji 19. redni konvenciji, ki bo konec avgusta in v prvih dneh septembra v rekreacijskem centru Jednote v Enon Waley v Penn., bo razpisana nova nagradna kampanja za pridobivanje novih članov SNPJ.

Tudi Ameriška bratska zveza vabi svoje člane, da sodelujejo v kampanji za pridobitev novih članov, ki se je začela z letošnjim 1. marcem in bo trajala eno leto. Za vso na novo zapisano zavarovalnino Ameriška bratska zveza obljublja lepe denarne nagrade.

Mladina se lepo uveljavlja

Koncert mladinskega krožka št. 2 SNPJ, ki je bil 5. aprila v Slovenskem delavskem domu na Recher cesti v Euclidu, je bil spet prijeten kulturni dogodek. Dvorana je bila polno zasedena. Petinšestdeset mladih pevcev in pevk je pod vodstvom svoje prizadevne dirigentke Cilke Valenčičeve dobro izvedlo program, ki je bil zlasti v drugem delu precej zahteven. V prvem delu so mladi pevci zapeli deset slovenskih in dve angleški pesmi. V drugem delu so pa imeli na programu Slovensko kmečko ohcet v dveh dejanjih, ki jo je za oder priredil pokojni Anton Šubelj. Po programu je bila družabna prireditev.

Mladinski pevski zbor Slovenskega delavskega doma na Waterloo cesti v Clevelandu poleg koncertov večkrat pripravi tudi kakšne lažje igre s petjem, kakor na primer »Čarovnika iz Oza«, »Pepelka« itd. Letos 25. in 26. aprila pa so mlade in velike gledalce razveselili s pravljичno »Sneguljčico«, ki je seveda nastopila s svojimi ljubimi prijatelji škrtati. Nedeljska prireditev

26. aprila je bila namenjena odraslim. Po programu je bila v spodnjih prostorih družabna prireditev. Tako vnuki in pravnuki naših prvih izseljencev na ameriških tleh prizadevno in uspešno nadaljujejo njihovo kulturno delo.

Prireditev dramskega društva »Anton Verovšek«

Dramsko društvo »Anton Verovšek« v Clevelandu, ki deluje že nad 45 let, je uprizorilo že dolgo vrsto dramskih predstav. Dostikrat so z njimi tudi gostovali v drugih slovenskih naselbinah. V nedeljo 19. aprila letos so igralci tega dramskega društva spet nastopili na odru Slovenskega delavskega doma na Waterloo cesti. Igrali so veselo enodejanko »Pozabljenost«. V glavnih vlogah so se gledalcem predstavili znani igralci: Jennie Maroltova, Marion Slejkova in Martin Lisac. V drugem delu programa sta sodelovala tudi pevski zbor »Jadran« in Mladinski pevski zbor, ki oba tudi stalno nastopata v Slovenskem delavskem domu. Mladinski zbor je pel znane in priljubljene slovenske pesmi, pevci »Jadrana« so pa nastopili z odlomkom iz operete »Grof cigan«, s katerim so dosegli lep uspeh na svojem jubilejnim koncertu letos 1. marca. Po programu je bila družabna prireditev, na kateri je skrbel za prijetno razvedrilo orkester Franka Mramorja. Prireditelji so polovico čistega dobička namenili slovenskemu delavskemu domu, ki je služil kot narodni hram in središče slovenskih društvenih in kulturnih dejavnosti že v tistih davnih letih, ko so se Slovenci začeli naseljevati v collinwoodskem okraju.

ABZ organizira kegljaške tekme

Kegljaški šport je med našimi amerišskimi rojaki zelo priljubljen in so med njimi pravi kegljaški asi. Ameriška bratska zveza je v aprilu in maju priredila dva kegljaška turnirja, na katerih so pomerili svoje sposobnosti v kegljanju člani in članice njenih podružnic. V Chicagu so imeli kegljaški turnir v soboto in nedeljo 25. in 26. aprila, v Barbertonu pa mesec kasneje. Za tekmovalce in druge udeležence so bile prirejene tudi razne družabne prireditve, ki so bile tudi dobro obiskane.

Konvencija Slovenske ženske zveze

V dneh od 23. do 27. maja je bila v Clevelandu 15. konvencija Slovenske ženske zve-

ze. Ta organizacija ima zdaj prek 10.000 članic v vseh Združenih državah, organizirane pa so v 90 krožkih. Delekatke na konvenciji, ki so prišle iz drugih krajev, so se med konvencijo lahko dobro seznanile z življenjem slovenske naselbine v Clevelandu. Posebej privlačna je bila razstava in prodaja ročnih del; izkupiček je šel v študentski sklad. Zanimiva je bila tudi prireditev »Noč v Sloveniji«, kjer so postregli z značilnimi slovenskimi jedili, zavrtili pa tudi nekaj filmov o Sloveniji.

Zlati jubilej pevskega zbora »Jadran« v Clevelandu

Letos 10. junija se izteče petdeseto leto od ustanovitve slovenskega pevskega zbora »Jadran« v Clevelandu. Svoj zlati jubilej je zbor proslavil z lepo uspelim jubilejnim koncertom letos 1. marca.

Prva slovenska kulturna društva so v slovenski naselbini v Clevelandu zaživela že v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja. Toda življenjska doba večine teh prvih društev je trajala le nekaj let, saj je bil to čas, ko so se naši ameriški naseljenci v iskanju boljših življenjskih pogojev še velikokrat selili. Tako so tudi njihova društva, pevski zbori, dramske skupine in podobno, nastajala in zamirala. Šele kasneje, ko so se ljudje ustalili, se je ustalilo in prav razživelo tudi njihovo društveno delo. seljenskem koledarju za leto 1968 zapisal, Publicist Frank Česen je v Slovenskem izda je po podatkih, kolikor jih je mogel zbrati, v Clevelandu v preteklih letih delovalo najmanj 27 slovenskih pevskih zborov, ki pa so se z leti razšli. Aktivnih pa je še 14 zborov, kar je vsekakor lepa številka.

Med najstarejšimi slovenskimi mešanimi pevskega zbora je pevski zbor »Jadran«. Ustanovljen je bil 10. junija 1920 v collinwoodskem okraju Clevelanda. Ustanovno sejo je sklical in ji tudi predsedoval znani kulturni delavec Avgust Kabaj. Ob ustanovitvi je zbor štel 14 članov. Prvi pevovodja je bil Milke Lisjak, ki pa je zbor vodil le kratek čas. Za njim ga je prevzel znani zborovodja in skladatelj John Ivanush, ki je zbor strokovno izoblikoval. Pod njegovim vodstvom je »Jadran« imel v marcu 1921 svoj prvi koncert. John Ivanush je zbor vodil do leta 1935. V tem času so Jadranovci imeli šestnajst koncertov, na katerih so peli slovenske narodne in druge pesmi. Poleg tega so v tem času z lepim uspehom uprizorili dvanajest spevoiger in operet.

Naslednje tri koncerte, tri operete in dve spevoigri je z zborom nastudiral in vodil

pevovodja Louis Šeme. Temu je sledil pevovodja Jack Nagel. Pod njegovim vodstvom je »Jadran« priredil tri koncerte in dve opereti. Krajši čas sta vodila zbor tudi F. Pirc in pevovodja »Zarje« Joseph Krabec. Operete in spevoigre so režirali Avgust Kabaj, Vinko Coff, John Steblaj, Florence Slaby in Joe Godec. V slovenščino je nekatera besedila operet prevedla Mary Ivanush, uglasbil pa jih je njen soprog John; kasneje je to delo prevzel Marjan Urbančič.

Sedanji pevovodja Vladimir Malečkar vodi zbor s kratkimi presledki že od leta 1942 dalje. V zboru zdaj poje 36 pevcev in pevk, ki so večji del iz drugega in tretjega rodu naših izseljencev. Zbor je doslej imel nad 40 lepo uspelih koncertov in s ponovitvami 30 spevoiger in operet in se ponša z vrsto odličnih solistov.

Zahvala Matici

Zahvaljujemo se vam za dragoceno darilo, ki ste ga poklonili našemu domu za ostarele rojake, namesto venca na grob nedavno umrlemu rojaku Leu Poljšaku. Darilo smo prejeli 14. aprila. Prejeli smo barvne diapozitive Štajerske (I. in II. del), Primorske, Notranjske, Dolenjske in Gorenjske.

Stanovalci doma so bili navdušeni nad lepimi slikami iz rodni krajev, kjer so jim potekali dnevi njihove mladosti.

Stanovalci Slovenskega doma
za ostarele, Cleveland

Nixon odlikoval Felerja

»Amerika mnogo dolguje tistim, ki so prišli iz drugih držav,« je dejal predsednik Nixon, ko je izročil šestim ameriškim znanstvenikom medaljo za znanost za 1969. leto. Med temi so bili štirje rojeni v Evropi; eden med njimi, profesor Wiljem Feler je bil rojen v Zagrebu 7. julija 1906. Študiral je v Zagrebu, za doktorja pa je bil promoviran 1926. leta na univerzi v Göttingenu v Nemčiji. Profesor Feler je prišel v ZDA 1939. leta. Najprej je bil profesor matematike na Cornellijski univerzi, do 1950. leta pa je bil profesor na princetonski univerzi.

Profesor Feler je bil odlikovan zato, ker je prispeval »originalne in dokončne prispevke čisti in uporabni matematiki, ker je račun verjetnosti naredil bolj pristopen in je opravil pionirsko delo z ustanovitvijo časopisa »Mathematical Review«, ki je namenjen raziskovanju. Profesor Feler je umrl 15. januarja letos, odlikovanje pa je sprejela gospa Feler.

Francija

Nov jugoslovanski konzulat

V Lyonu v Franciji je bil v januarju letos odprt nov konzulat SFRJ. Konzulat zajema trinajst departementov z blizu šest tisoč Jugoslovani. Naslov konzulata je: 69 — Lyon 6, 5 Cours Franklin Roosevelt, Francija.

Nov grob

V Sains en Gohelle je v aprilu umrla soproga našega naročnika in dopisnika Ivana Gradišnika, Ana Gradišnik, rojena Borštnarjeva. Stara je bila 74 let. Na zadnji poti so jo v velikem številu spremili znanci in prijatelji, ki so prišli od blizu in daleč. Pokojnica je bila zelo znana in priljubljena, mnogi so jo poznali še od takrat, ko je pridno sodelovala pri društvih in nastopala. Bila je dobra igralka in izvrstna pevka. Pokojni želimo miren počitek v naročju tuje zemlje. Njenemu soprogu pa izrekamo iskreno sožalje!

Argentina

Nov odbor »Ljudskega odra«

Slovensko kulturno društvo »Ljudski oder« je imelo 22. marca redni letni občni zbor, kjer so pregledali delo v preteklem obdobju in izvolili nov odbor. Na predlog starega odbora so v nov odbor izvolili naslednje člane: predsednik Mate Ljubičić, podpredsednik Hector Jekše, tajnik Rodolfo S. Štekar, podtajnik Rodolfo Subiotto, blagajnik Luis Hreglia, podblagajnik Jože Drašček in druge. Novemu odboru želimo pri delu še veliko uspehov in da bi še dolgo ohranjali slovenske običaje in kulturo med tamkajšnjimi Slovenci. **A. B.**

Čile

Čilski radio o Jugoslaviji

Pred kratkim je ena največjih radijskih postaj v Santiagu »Magallanes« uvedla med svoj redni program polurno oddajo — na sporedu je enkrat tedensko — posvečeno Jugoslaviji. To je že šesta od enajstih velikih radijskih postaj v Čilu, ki imajo v svojih programih redne polurne informativno-glasbene oddaje o Jugoslaviji.

Program nastopov ansambla Lojzeta Slaka v ZDA in Kanadi

Za turnejo ansambla Lojzeta Slaka po Združenih državah Amerike in Kanadi, ki jo organizira Slovenska izseljenska matica skupaj s slovenskimi društvi in organizacijami, je vse večje zanimanje v obeh državah. V prejšnji številki smo vam predstavili ansambel, tokrat pa vam lahko predstavimo s podatki o tem, kje bodo nastopi. V času, ko pripravljamo to številko Rodne grude, še niso znani prav vsi podatki, saj je do turnee še dobre tri mesece, lahko pa vam zagotovimo, da boste vsi zvedeli o vsem pravočasno. Že zdaj pa vse vabimo, da se v čim večjem številu udeležite koncertov in plesov priljubljenega ansambla Lojzeta Slaka!

SEPTEMBER

CLEVELAND

5. september

sobota: Koncert — Slovenski narodni dom St. Clair Avenue

6. september

nedelja: Koncert — Slovenski narodni dom St. Clair Avenue

7. september

ponedeljek: Nastop na pikniku farme SDZ Cleveland

8. september

torek: Koncert — Slovenski delavski dom, Recher Avenue

Za nastope dne 3., 4. in 10. septembra kraji še niso določeni.

ZAHODNA PENNSYLVANIJA

11. september

petek: Koncert in ples v Slovenskem domu v Pittsburgu

12. september

sobota: Koncert v Claridge Colledge, Pittsburgh

13. september

nedelja: Koncert in ples v Herminie — Slovenski dom

Za nastope v času od 14. do 18. septembra še niso določeni dokončni kraji (Johnstown, Sygan, Strabane)

19. september

sobota: Koncert in ples v Slovenskem domu v Detroitu, Michigan

20. september

nedelja: Koncert in ples — Havliček Hall Chicago

26. september

sobota: Koncert in ples — Štefanova dvorana — Chicago

Nastopi od 21. do 26. septembra še niso determinirani.

27. september

nedelja: Koncert in ples v Slovenskem domu Waukegan, Illinois

OKTOBER

2. oktober

petek: Koncert in ples v Jugoslovanskem domu v Ely, Minnesota

3. oktober

sobota: Koncert v Junior High School Ples v Slovenskem domu, Chisholm, Minnesota

4. oktober

nedelja: Koncert v mestni dvorani Ples v dvorani fare sv. Jožefa Pueblo, Colorado

11. oktober

sobota: Koncert in ples v International Center 50 Oak Street, San Francisco, California

12. oktober

nedelja: Koncert in ples v Fontani, California

16. oktober

petek: Koncert in ples, Vancouver, B.C.

17. oktober

sobota: Koncert in ples, Edmonton, Alberta

18. oktober

nedelja: Koncert THUNDER BAY (Port Arthur), Ontario

22. oktober

četrtak: Koncert v Torontu, Ontario

23. oktober

petek: Koncert in ples Hamilton, Ontario

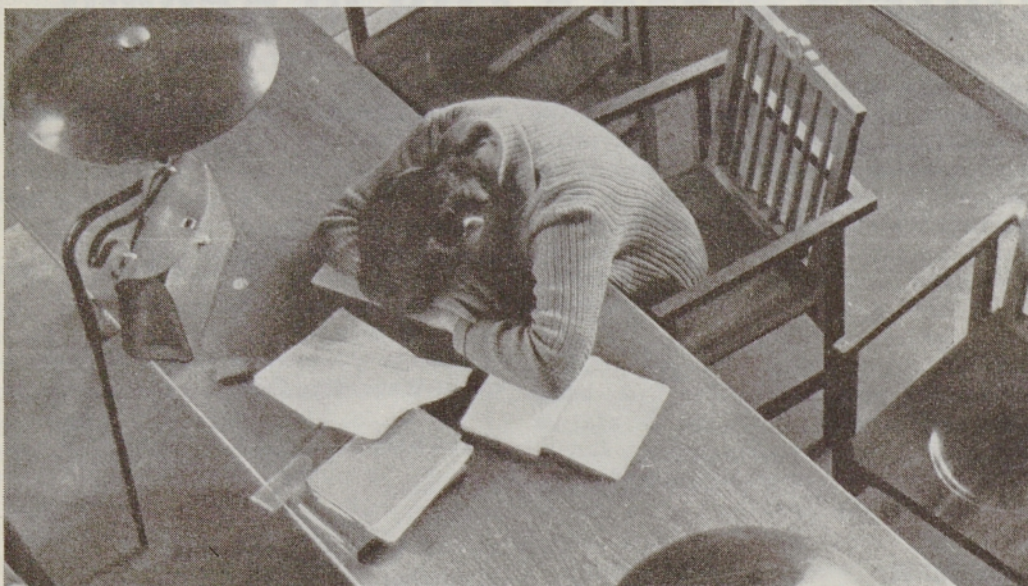
24. oktober

sobota: Ples Toronto, Ontario

25. oktober

nedelja: Koncert in ples v dvorani 20 Cremazie Blvd. E. Montreal, P.Q.

Za več nastopov, ki jih tu nismo navedli, so še v teku dogovori, tako v Winipegu, Manitobi itd.

Kaj pravi psiholog

Preutrujen sem

Pogosto slišimo koga, ki pravi, da je na smrt utrujen. Ko leže, spanca dolgo ni na oči, in večkrat se zjutraj zbudi bolj utrujen, kot je legel. Hkrati pa čedalje bolj redko srečamo ljudi, ki se pohvalijo: »Glejte, utrujen sem, in vendar zadovoljen!«

Ljudje, ki živijo v tem današnjem času, polnem nasprotij, si pogosto ne znajo pravilno organizirati presledke dela in počitka, izpolniti tisti dragoceni čas, v katerem nabiramo nove moči za delo. Zato kmalu pride do različnih težav. Občutek utrujenosti ali celo preutrujenosti se širi na druga življenjska področja. Zapletemo se v konflikte z ljudmi iz svojega bližnjega in daljnega okolja, nezadovoljni smo sami s seboj, z vsem življenjem. Telesnim znakom utrujenosti se pridružijo še psihični. Da so v takšnih razmerah mnogo večje možnosti za razne nesreče, bodi na delovnem mestu, bodi v zasebnem življenju, bržkone ni treba posebej omenjati.

Kolikokrat smo se že vprašali, zakaj sem tako utrujen? Redki pa so tisti, ki bi znali odgovoriti na to vprašanje. Radi namreč pozabimo, da je najpogostejši povzročitelj utrujenosti osebna nekritičnost in nesposobnost za pravilno presojanje naših zmognosti in storilnosti.

Rojak s Švedske nam je pisal: ... 1500 kron zaslužim na mesec, kar je zelo dober

zaslužek. Res je, da po obveznem delu delam še nadure. Zato pa imam vse, kar si lahko želim: stanovanje v lepi četrti mesta, avtomobil. Le časa nimam, da bi kam šel, pa tudi kam nimam iti... Delo me toliko okupira, da niti ne čutim potrebe po drugačnem življenju. Skrbi pa me, da sem zbolel. Strašno sem postal živčen, prav napet sem. Stalno me boli glava, pogosto mi je slabo. Ne vem, kaj mi je?«

Redko pomislimo, da se za takšnimi in podobnimi znaki skriva utrujenost, ali bolje — preutrujenost kot posledica nekritične obremenitve telesnih in psihičnih zmognivosti.

Občutek utrujenosti je individualen in se pri posameznikih razlikuje. Nekateri ljudje se utrudijo hitreje kot drugi in potrebujejo več časa za počitek. Čeprav sta nastanek in stopnja utrujenosti odvisna od mnogih osebnostnih značilnosti, telesnih in duševnih sposobnosti, ne kaže zanemarjati nekaterih bistvenih ugotovitev strokovnjakov, ki so proučevali in še proučujejo utrujenost.

Delajmo toliko, kolikor resnično zmoremo, to nas učijo že od otroštva. Vendar večkrat pozabimo pametne nasvete, da je potrebno pravilno odmeriti tedensko in dnevno delo. Analize so pokazale, da je osemurni delovni dan obremenitev, ki jo človek prenese, ne da bi čutil hujše posledice utrujenosti. In če ne spoštujemo te osnovne zahteve higiene dela in če osemurni delavniku ne sledi počitek, če si namesto tega poiščemo še dodatno honorarno ali

nadurno delo, se bodo posledice pretiravanja kmalu pojavile. Tako kot pri našem rojaku s Švedske. Pretiravanje pri delu ne zmanjšuje le splošne življenjske moči, ampak lahko pogosto poleg utrujenosti opazimo še razne bolezenske znake. Splošna razdražljivost, nervoze, ki se kažejo v različnih telesnih težavah, odsevajo na naše medsebojne odnose. Nezadovoljstvo s samim seboj, konflikti doma ali na delovnem mestu, občutek utrujenosti še bolj poglobijo in tako se vrtimo »v začaranem krogu«, iz katerega sami ne najdemo izhoda. Če pravočasno ne poiščemo pomoči strokovnjakov, smo na najboljši poti, da se vpišemo v seznam bolnikov — nevrotikov.

... Ker študiram jezike, sem se pred dvema letoma odločila, da grem v tujino poglobit znanje tujega jezika. Stipendije nisem dobila, zato sem morala delati. Že drugo leto delam v Nemčiji na tekočem traku v eni izmed tekstilnih tovarn. S plačo sem zadovoljna, prav tako tudi z življenjem, saj ne primanjkuje družbe. In vendar sem v nekakšni strašni depresiji. Nobenega pravega veselja ne občutim. Življenje je postalo sivo in monotono...« Pogosto se pri opravljanju enostavnih del (na primer na tekočem traku) ob ponavljajočih se enostavnih in vedno enakih gibih pojavi tako imenovana utrujenost monotonije ali enoličnosti. Delavec, ki opravlja le del procesa, ne vidi cilja niti namena dela, ne vidi končnega proizvoda. Zato pogosto zboli za nevrozo, katere posledice so lahko daljše depresije. Vendar enolično delo ne vpliva na vse ljudi enako. Dolgočasje, praznina in depresija zaradi enoličnega dela — vse to je odvisno od osebnosti posameznega delavca, njegovih stališč in razpoloženja ter stališča do dela, ki ga opravlja. Strokovnjaki so ugotovili, da so bolj inteligentni in navzven obrnjeni (ekrtavertirani) delavci veliko bolj sprejemljivo oz. občutljivi na dolgočasje pri delu. Inteligentnost in družabnost se ne da odreči. Zato je treba iskati načine, ki odpravijo dolgočasje pri delu. Nekateri strokovnjaki priporočajo celo nekakšno dnevno sanarjenje, seveda le, če je delo, ki ga opravljamo, popolnoma avtomatizirano in če ne zahteva delavčeve pozornosti. Prav tako pomagajo pri enoličnem delu spremembe v načinu dela, na primer menjava hitrosti, pogostejši krajši počitki. Rojak iz Avstrije, ki dela v tovarni baterij, je zelo domiselno pretrgal enoličnost svojega dela. Med drugim je pisal: »Ker je delo, ki ga

pravljam, enolično ter dolgočasno (pripravljam papirne ovojnice za tranzistorske baterije) in ker moram hkrati tudi šteti izdelke, sem se v mislih ustavljal pri vsakem stotem kosu in ga (seveda v mislih) pošiljal v različna mesta Jugoslavije. Delo mi je šlo lažje od rok, pa tudi svoje hrepenenje po domovini sem potešil, ker sem v mislih obiskal vsa ta mesta...«

Domiselno, preprosto in neutrudljivo! Človek si mora znati sam pomagati, iskati načine, da zmanjša utrujenost in da si nabira nove moči za vsakodnevno delo.

Splošnega recepta, kako se izogniti utrujenosti in ki bi veljal za vse, žal ni. Mnogo pa pomaga pravilna in ustrezna odmera fizičnih ter psihičnih moči.

A. K.

Kuhinja po domače

Vinska juha

Telečje zarebrnice z zelenjavo

Pečen krompirček

Sezonska solata

Vanilijeva krema

Vinska juha — Potrebujemo (za 4 osebe): Pol litra belega vina in pol litra vode, 3 dkg surovega masla, cimet, 2 klinčka, sladkorja po potrebi (glede na kislost vina) ščepec soli, 2 rumenjaka, 2 dkg moke.

Na surovem maslu zarumenimo sladkor in zatem moko. Najprej zalijemo prežganje z vodo. Ko voda zavre, dodamo vino in dišavice in prevremo. Nazadnje juho legiramo z rumenjaki.

K vinski juhi ponudimo posebej prepražene kruhove kocke ali ocvrte kruhove rezine.

Telečje zarebrnice z zelenjavo

Štiri telečje zarebrnice malo potolčemo, solimo, povaljamo v moki in na ogreti maščobi najprej na eni strani in nato še na drugi rumeno zapečemo. Nato jih preložimo v kozico, v ponvi pa na isti maščobi zarumenimo žlico drobno narezane mlade čebule. Če želite več omake, potresite prepraženo čebulo z žlico moke in zalijte z juho ali toplo vodo. Ko prevre, dodajte zarebrnice in jih počasi do mehkega dušite.

Posebej skuhamo grah ali cvetačo in to sočivje pred serviranjem dodamo zarebrnicam.

Vanilijeva krema

Potrebujemo: pol litra mleka, 15 dkg sladkorja, 3 do 4 jajca, 6 dkg moke curek ruma in vanilijev sladkor.

Naredimo: Rumenjake zmešamo s 5 dkg sladkorja, iz beljakov pa stolčemo sneg.

Ko je sneg trd, mu počasi dodajamo sladkor. Vmešanim rumenjacom prilijemo najprej žlico mleka, dodamo vanilin in moko, premešamo, nato pa med stalnim mešanjem počasi prilivamo vrelo mleko. Krema naj vre na ne prevročem štedilniku 2 minuti. Zatem jo odišavimo s curkom ruma in rahlo vmešamo trd sneg od beljakov. Ko se je krema ohladila, jo napolnimo v kozarce in obložimo z vložnim sadjem ali tolčeno smetano. Poleg ponudimo lahko otroške piškote.

Tamara Blažina iz Argentine

Naša naročnica Maria Fialova iz ČSSR

Jugoslovanska pokojnina

Od leta 1968 živim v ZDA, letos pa nameravam priti na obisk v domovino. Takrat bi rada uredila nekaj stvari, ki so v zvezi z mojo (jugoslovansko) pokojnino. V Jugoslaviji sem imela skoraj 29 let pokojninske dobe in zanima me, kaj moram storiti, da bi uveljavila pokojnino v Jugoslaviji. Zdaj sem v ZDA že drugo leto zaposlena.

A. R., Chicago, ZDA

Ker je A. R. prekinila delovno razmerje v Jugoslaviji in nastopila delo v Združenih državah Amerike, s katerimi Jugoslavija nima sklenjene konvencije o socialnem zavarovanju, ji je omogočeno nadaljevati pokojninsko zavarovanje s plačevanjem prispevka za to zavarovanje pri tistem jugoslovanskem komunalnem zavodu za socialno zavarovanje, pri katerem je bila nazadnje zavarovana. Prispevek znaša 18 % od njene zadnje plače, ki jo je imela v Jugoslaviji pred odhodom v ZDA, ta plača pa se vsako leto valorizira (povečuje) v skladu z povečanjem osebnih dohodkov v Sloveniji. Tako sorazmerno raste tudi prispevek za to podaljšano pokojninsko zavarovanje. Zavarovanka bo ob priliki bivanja v Sloveniji sklenila s Komunalnim zavodom za socialno zavarovanje v Ljubljani ustrezno pogodbo, s katero bo tudi določena višina prispevka, ki ga bo morala plačevati vsak mesec na žiro račun tega zavoda, in sicer v dolarjih.

Zavarovanka bo lahko uveljavljala jugoslovansko pokojnino (predčasno), ko bo dopolnila 30 let jugoslovanske pokojninske dobe, ali pa redno jugoslovansko pokojnino (brez odbitkov), ko bo dopolnila 55 let starosti. Pokojnina pa se bo izplačevala samo v primeru, če zavarovanka v Združenih državah Amerike ne bo zaposlena in če bo redno pošiljala potrdila jugoslovanskemu zavodu, da še živi.

Za sklenitev pogodbe o podaljšanem jugoslovanskem pokojninskem zavarovanju bo morala zavarovanka predložiti potrdilo o svoji zadnji plači v jugoslovanskem podjetju pred odhodom v Združene države, ker se bo na podlagi te plače odmeril prispevek za podaljšano zavarovanje. Sploh pa priporočamo, da se zavarovanka v času bivanja v domovini oglasi zaradi nadrobnejših naporil na republiškem zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani, Kidričeva 5, odsek za izvajanje konvencij o socialnem zavarovanju.

Dr. Lev Svetek

Lenin med Slovenci

Ko letos praznujemo stoletnico rojstva Vladimira Iljiča Lenina, je prav, da se spomnimo tudi redkokdaj omenjenega podatka, kako je Lenin leta 1913—1914 v svojih spisih navajal ime Etbina Kristana, znanega voditelja socialne demokracije na Slovenskem pred prvo svetovno vojno, potem pa delavskega vodjo med Slovenci v Združenih državah Amerike. Etbina Kristan je bil edini Slovenec, ki ga je Lenin poznal, seveda ne osebno, marveč po spisih, po idejah, ki jih je Etbina Kristan zastopal.

Leta 1913 in 1914, ko je v carski Rusiji spet naraščal revolucionarni val in ogrožal reakcionarni sistem, se je hkrati vedno bolj vnel tudi boj posameznih narodov obsežne Rusije za nacionalno svobodo in enakopravnost. Pri tem so nekatere opozicijske stranke in struje zagovarjale tako imenovano **kulturno-narodnostno** avtonomijo, ki so si jo izposodili pri avstrijskih socialnih demokratih Karlu Rennerju in Ottu Bauerju. Oba ta teoretika sta namreč videla v avtonomiji glede kulturnih zadev — jezika, šolstva, prosvete ipd. sredstvo, ki naj bi zadovoljilo nacionalne težnje zatiranih narodov Avstrije in ki naj bi ustvarilo v državi »nacionalni mir«. Objektivno gledano, takšna avtonomija bi reševala cesarsko Avstrijo, to znano »ječo narodov«, pred propadom.

Z idejo kulturno-narodnostne avtonomije je nastopil Karl Renner že leta 1899. Leto prej pa je s podobno teorijo nastopil Etbina Kristan, le da z njo ni hotel reševati Avstrije, kakor je to delal Renner, ampak prispevati k njeni rušitvi. S to teorijo je Etbina Kristan prišel tudi na kongres socialdemokratskih strank Avstrije leta 1899 v Brnu, vendar je doživel z njo poraz: kongres se je izrekel za **ozemeljsko** avtonomijo narodov, to se pravi za določeno, omejeno sicer, samostojnost avstrijskih narodov na svojem narodnem ozemlju tako v političnem kot pravnem, kulturnem in drugem pogledu.

Lenin je odklanjal kulturno-narodnostno avtonomijo kot nezadostno in zgrešeno rešitev nacionalnih nasprotij. Zavračal je tako Rennerjevo idejo kakor tudi predloge Etbina Kristana.

Lenin, vodja ruskega boljševizma ni imel za zadovoljivo in radikalno sredstvo reševanja narodnih sporov niti ozemeljske avtonomije narodov. Gledal je globlje v temelje takratne družbe in je zato zagovarjal **pravico narodov do samoodločbe, do samostojne nacionalne države in suverenosti**, pri čemer je priznaval narodom tudi pravico, da se odcepijo od države, v kateri so bili zatirani ali neenakopravni, če tega zatiranja niso mogli in niso želeli več prenašati.

Ideja samoodločbe narodov, všteti pravico do odcepitve, je med prvo svetovno vojno, zlasti po oktobrski revoluciji 1917 v Rusiji, doživela splošno priznanje in še danes pomeni enega najvažnejših temeljev sodobne demokracije in humanega socializma.

Nasprotno je ideja kulturno-narodnostne avtonomije izginila iz političnega življenja. Omenjajo jo le še zgodovinarji.

Naj ob tej priložnosti navedemo še drug podatek — kdaj so namreč Slovenci prvič zvedeli za Lenina. Priznati moramo, da se je to zgodilo pozneje, kot je Lenin spoznal slovenskega socialista Etbina Kristana.

Bilo je to med prvo svetovno vojno. Slovenska socialnodemokratska stranka je zavzela protivojno stališče, čeprav ne tako odločno, dosledno in glasno kot ruska ali srbska. V svojem tisku je rada priobčevala novice o protivojnih nastopih posameznih socialistov ali socialističnih skupin in strank.

Tako je septembra 1915 socialistična »Zarja«, ki je izhajala v Trstu, tik za avstrijsko-italijansko fronto, ko so ob Soči in na Doberdobju grmeli topovi in uničevali slovenska mesta in vasi, pisala, da so v ruski socialni demokraciji tri struje v odnosu do vojne. Kot voditelja protivojne struje omenja Lenina, ki zastopa »mišljenje, da se vojska socialne demokracije sploh ne tiče, razen da je posredovalka revolucije na Ruskem«.

Kakor vidimo, se je ime Lenina v delavskem tisku Slovenije prvič pojavilo v luči, ki Lenina osvetljuje kot nasprotnika imperialistične vojne in kot glasnika ruske revolucije.

Ne gre odrekati našim prednikom, da so pred toliko leti, ki so za nami, pravilno opazili velikega misleca in modrega delavskega politika Lenina, ki je mnogo prekašal svoje vrstnike in ki je bolj kot katerekoli osebnosti v zgodovini vplival na razvoj človeštva.

France Klopič

Svet bajtarjev in otrok

Slikar Anton Repnik z Mute v Dravski dolini

V Muti v Dravski dolini, v bližini Prežihovih krajev, kjer se spopad z zemljo ne konča vselej srečno, tam, kjer so se delavci zakopali po kruh v rudnik in fabriko, ustvarja nenavadne slike na platno delavec Anton Repnik. Slikati je začel nekoga dne, ko je bila gora nad vasmii pretrda, da bi vpila vase bolečino neizpovedanega — o delu, ki ga je priklenilo nase in ki z ognjem izpija oči, o družini, ki raste iz leta v leto, o sedmih otrocih, ki so drug za drugim pogledali v svet pod seboj, na Dravo, ki se dan za dnem umika drugam.

Anton Repnik spominja v določeni meri na Prežihovega Voranca. Roka, ki ni bila vajena čopiča, je s trdimi potezami začela poustvarjati svet okoli sebe. Poustvarjala ga je s pridihom njegove iznakaženosti, s tiste temne strani, ki kot žerjavica žre na dlani, dela vajeni. Slikarska pot Antona

Repnika se od poti drugih slikarjev razlikuje po tem, da je njeno izhodišče v sponzani človekovi potrebi po izpovedi ter da ji ni botrovala nikakršna likovna akademija ali kaka druga šola; od tod Repnikova naravnost v izpovedovanju življenja takšnega, kakršnega doživlja sam, od tu njegova sproščena drznost v likovnosti, ki je ne uklepa akademizem in posiljeni amaterizem, ampak pripada izvirnemu samorastniškemu slikarstvu, ki je izbralo za svojo osnovno temo globoko socialno angažiranost, ki veje domala s slednje Repnikove slike.

Z nekaj besedami se ozrimo v njegovo umetniško pot. Anton Repnik je bil rojen 1935. leta v Sv. Vidu nad Vuzenico. Do nedavnega je delal v tovarni in na polju,

bil je tudi čevljar in kovač. Od mladih let je slikal, prvič pa je javnosti predstavil svoja dela leta 1965, ko je razstavljal v foyerju mariborskega gledališča. Kasneje je razstavljal še v delavskem domu v Velenju, v šoštanjski Napotnikovi galeriji, v Celju, leta 1967 zasledimo njegove razstave v likovnem salonu Rotovž v Mariboru, v študijski knjižnici na Ravnah, v galeriji Prešernove hiše v Kranju, na Jesenicah, v Radljah ob Dravi in v Mestni galeriji v Piranu. Odločilno zanj je bilo leto 1969, ko se je predstavil z obsežno razstavo olj v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici na Krki. Ta razstava je bila mala slikarjeva retrospektiva. Intimni ambient kostanjeviškega razstavišča je bil kot naročen za to razstavo, za galerijo Repniko-

vih obrazov kmetov in delavcev, prizorov z vasi, tistih, ki so govorili o veselju in tistih o žalosti, ki se je za vselej zakopala v njihove obraze. Iz kostanjevice na Krki Repniku ni bila več težka pot v Celovec, kjer je lani razstavljal s Tisnikarjem, slikarjem-samoukom iz Slovenjega Gradca in dobitnikom letošnje Prešernove nagrade. Celovška razstava je vzbudila komentarje v avstrijskem tisku. Repnika so sprejeli kot nenavadno, izjemno slikarsko osebnost, ki z govorico obrazov izraža svoje poglede na življenje. Potem se je slikarju odprla še pot v Ljubljano, kjer je razstavljal v Mali galeriji. Njegova razstava je vzbudila živahno zanimanje v

Anton Repnik: Ohcet

Ljubljani, ki doslej ni bila vajena sprejemati razstav samoukov. Po skoraj desetletnem previdnem spremljanju in obotavljanju, zato pa tembolj burno, je zdaj slovenska javnost pozdravila zmerom pomembnejši delež, ki ga imajo v naši likovni ustvarjalnosti slovenski »samorastniki«, je ob Repnikovi razstavi zapisal v razstavniki katalog ravnatelj Moderne galerije v Ljubljani Zoran Kržišnik. Sicer pa velja poudariti, da je doživela umetnost slovenskih likovnih samorastnikov, kot so Viktor Magyar, Jože Tisnikar, Jože Horvat-Jaki, Jože in Konrad Peternelj, Anton Plemelj ter še nekateri drugi, »uradno« priznanje z razstavo, ki jo je postavila pred tem v vili »Bled« na Bledu Moderna galerija v sodelovanju z zagrebkim novinarjem in zbiralcem Gerhardom Ledićem.

Repnik je torej uveljavljen slikar, pričakovali bi, da se bo s tem, ko je prekinil z delom v tovarni, tudi njegova slikarska pot spremenila, da bo postalo upodabljanje kovačev s prstenimi obrazi in belimi od ognja izpitimi očmi manira. Toda Repnik se je vrnil h kmetu, s katerim živi, in že so nastali na njegovih platnih liki žanjic in grabljic, pa mater, ki puščajo na njivi otroke v brazdah.

Peter Breščak

Uspeh »The Land and the Flesh« v Angliji

Poročali smo že, da je lani izšel v Londonu pod naslovom »The Land and the Flesh« roman Ivana Potrča »Na kmetih«. To najboljše in najznačilnejše delo našega pripovednika je bilo sprejeto v Angliji s takim priznanjem, kot doslej še noben prozni prevod iz slovenščine. Knjiga »The Land and the Flesh« je izšla v zbirki Unesco Collection of contemporary Works. Delo je prevedel znani britanski slavist H. Leeming, ki se je razvijal pod vplivom našega rojaka prof. Janka Lavrina. Prof. H. Leeming pripravlja zdaj še angleško slovnico slovenskega jezika.

O prevodu Potrčevega romana so pisali skoraj vsi vidnejši britanski listi, med njimi Oxford Mail, Spectator, The Irish Press, The Guardian pa je med drugim napisal: »Vrednost knjige: zanimiva je kot ena redkih slovenskih knjig v angleščini, domače vzdušje pa je v nji kar čudovito stikano.«

Naš mladi rod v Argentini

V marcu je v Jugoslaviji nastopal argentinski pevski zbor Agrupación coral Buenos Aires, ki je v vseh krajih, kjer je nastopil, doživel izreden uspeh. Poslušalci so bili navdušeni nad izvajanjem argentinskih pevcev, posebej pa jih je pritegnil tudi program, saj je bila to edinstvena prilika, da se jugoslovanski ljubitelji glasbe seznanijo z južnoameriškimi melodijami. Ta turneja je bila tudi eno izmed redkih gostovanj argentinskih ansamblov v Evropi. Turnejo zbora Agrupación coral Buenos Aires je po Jugoslaviji organizirala Slovenska izseljenska matica, pri pripravi pa je sodeloval in dal spodbudo za to gostovanje naš rojak iz Buenos Airesa in bivši štipendist Slovenske izseljenske matice Armando Blažina. Po končani turneji smo se pogovarjali z njim.

Zanima nas, kako si prišel na zamisel, da bi — seveda v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico — organiziral gostovanje Agrupación coral Buenos Aires v Jugoslaviji?

»Takoj po moji vrnitvi s študijskega bivanja v Jugoslaviji v Argentino konec leta 1967 je na prireditvi, ki jo je organiziralo slovensko kulturno društvo »Ljudski oder«, nastopil tudi ta Kubikov zbor. Takoj sem bil prepričan, da bi lahko zbor uspel tudi na gostovanju v Jugoslaviji. O tem sem se pogovarjal s Kubikom in predlagal mi je, naj poskusim. Rekel mi je tudi, da bi bila turneja v Jugoslavijo zanj veliko priznanje in mi dal pooblastilo, da začnem z organizacijo.

Tudi sam sem si ves čas želel, da bi v Jugoslaviji lahko pokazal vsaj delček naše kulture, argentinsko glasbo, saj bi s tem prispeval tudi k zblizovanju med narodi obeh držav.

Zdaj lahko rečem, da smo uspeli, čeprav je bilo to prvo gostovanje take vrste in bo to brez dvoma začetek širšega sodelovanja med Jugoslavijo in Argentino na kulturnem področju. Na to akcijo sem ponosen kot Argentinec in tudi kot sin slovenskih staršev.«

Kdaj predvidevaš, da bi lahko šla na gostovanje v Argentino kaka slovenska oziroma jugoslovanska kulturna skupina?

»Delali bomo naprej in upam, da bomo tudi argentinski publiki uspeli predstaviti kulturo jugoslovanskih narodov.«

Poznaš tudi slovenske ansamble in zборе, kdo, misliš, bi lahko prišel v poštev za tako gostovanje?

Armando Blažina iz Buenos Airesa med svojim letošnjim obiskom v domovini svojih staršev. Na sliki skupaj s sorodnikom
Foto: Mirko Ličen

»Za nas je važno samo to, da bi nekdo sploh prišel. Kdo naj bi prišel, naj bi odločili v Jugoslaviji.«

Pa še vprašanje zunaj tega gostovanja. Kako ocenjuješ položaj slovenskih društev v Argentini?

»Večina društev dela tako kot v minulih letih, na žalost pa stari aktivni člani umirajo. Vse manj jih je, ki so pripravljeni žrtvovati društvu svoj prosti čas, mladi pa se v društveno delo premalo vključujejo. Smatram, da je med vodilnimi delavci v društvih precej ljubosumnosti, kar je velika ovira, da se mladi ne vključujejo v večjem številu. Namesto, da bi društva gradila svoje pristave in druge rekreacijske prostore, mislijo samo na udobje stare generacije. Po mojem mnenju pa bi mladino pritegnilo prav to. Brez mladine društvo nima nobene bodočnosti.«

Ali se mladi povsem odtujujejo slovenskemu društvenemu življenju, postajajo pravi Argentinci?

»Nekateri še čutijo slovensko nacionalno zavest, imajo do domovine svojih staršev še nek odnos, vendar pa, če jim ničesar ne nudiš, se počasi povsem oddaljijo. V štiridesetih letih delovanja slovenske kolonije res nismo veliko naredili — ni socialne pomoči za člane, ni domov za ostarele. Društva se ukvarjajo z balinanjem in kartanjem, to je vse. Še vedno pa imamo toliko sposobnih ljudi in veliko možnosti v primerjavi s Slovenci v drugih državah.«

Kaj meniš glede obiskov stare domovine, ali je tu kaj možnosti, da bi Jugoslavijo obiskalo kaj več naših ljudi iz Argentine?

»Tudi naši ljudje v Argentini in v drugih deželah Latinske Amerike imajo vedno boljše ekonomske temelje in zato bodo zdaj lažje prihajali na obisk v rojstno deželo. Če bi se dogovorili za čarterske plete, bi bila potovanja še lažja. To pa je predvsem stvar letalskih družb, ki bi si morale izposlovati potrebna dovoljenja. Prva letošnja skupina rojakov, ki potujejo na obisk v Jugoslavijo, odpotuje iz Buenos Airesa 27. aprila in bodo ostali tu 6 do 7 mesecev. Vsi prihajajo prvič po mnogih letih.«

Omenimo naj le še, da je priredila zboru Agrupación coral Buenos Aires med turnejo po Jugoslaviji argentinska ambasada v Beogradu lep sprejem, ki so se ga udeležili tudi številni tuji diplomati. S strani predstavnikov latinskih dežel je zbor že ob tej priložnosti dobil več povabil za gostovanje. Jugoslavanska turneja bo torej, kot kaže, še razširila sloves tega zbora in njegovega dirigenta Rodolfa Kubika. J. P.

Nove knjige

Bližajo se počitnice in z njimi brezkrbne ure počitka, ko bomo, utrujeni od sonca, svežega zraka in drugih počitniških dobrin radi posegli po dobri knjigi, ki nam bo bogatila duha in nas razvedrila.

Če radi berete pesmi, boste morda posegli po pesniški zbirki Edvarda Kocbeka POROČILO, ki v pesniški besedi govori o slovenskem duhovem in družbenem življenju zadnjih štirideset let. Pesnik je spremljal pglavitne kulturne in družbeno-politične dogodke predvojnega in medvojnega časa, s prav tako odkritostjo pa razkriva sedanjo zgodovino z zavzetostjo humanista, ki »ima čut za resničnost in za spornost življenja«. Pesniško zbirko POROČILO je izdala založba Obzorja.

V koprski založbi Lipa pa je izšla pesniška zbirka Miroslava Košute PESMI IN ZAPISKI. S tem naslovom je hotel pesnik opozoriti, da so nekateri verzi nastali v njegovem notranjem doživljanju, drugi pa so zapisi spoznanj in intelektualiziranih podobah. Zbirka ima pet tematsko zaključenih razdelkov.

V zbirki »Moja knjižnica«, v katero založba Mladinska knjiga vključuje berilo, ki je obvezno za naše šolarje, je izšel izbor lirike Janeza Menarta PESNIK SE PREDSTAVI. Pesmi so zbrane iz vseh dosedanjih pesnikovih zbirk in bodo mladini pa tudi odraslemu bralcu »razodele prenekatero spoznanje o življenju, ki je razpeto med rojstvom in smrtjo. Oplajal pa se bo tudi ob jezikovni ubranosti.« Z množično izdajo pesmi je založba omogočila, da bodo šle Menartove pesmi med ljudi tja, kamor so namenjene in kjer so tudi iskane in zaželeno.

Pesniška zbirka Neže Maurer SKORJA DLANI IN SKORJA KRUA je izpovedno nepo-

sredna in zaokrožena podoba ženskega sveta — toplo občutenje doma, spet drugič hrepenec glas po otroštvu, osrednji del pa je namenjen erotični pesmi. Iz pesmi se oglašata topla življenjska izpoved, ki jo je pesnica izpovedala v lepi slovenski, pristrčno domači metaforiki. Zbirko je izdala mariborska založba Obzorja.

Tudi pesniška zbirka SOUZE JN SMEH je rimana izpoved pesnice — tržaške rojakinje Marije Mijotove. Tem pesmim gre v slovenski literarni zgodovini posebno mesto, saj so napisane v izvornem narečju tržaških Slovencev; vanje pa je pesnica vpletla življenje tržaškega človeka, njegova vsakdanja opravila in folklorne motive — kresovanje, pustovanje, semenj in druge. Tem pesmim je dodan še razdelek nežnih, pristrčno napisanih otroških pesmi — nekatere od teh boste lahko našli v Rodni grudi med čtivom za otroke. Pesmi je izdalo Založništvo tržaškega tiska. Med zbranimi deli naših klasikov naj najprej omenimo PETI ZVEZEK CANKARJEVEGA ZBRANEGA DELA, ki je izšel v zbirki »Zbrani dela slovenskih pesnikov in pisateljev« pri Državni založbi Slovenije. V tej knjigi sta objavljeni dve Cankarjevi drami »Hlapci« in »Lepa Vida«. Urednik Cankarjeve dramatike Dušan Moravec pa je dodal obširne pripombe o nastanku obeh dram, o njihnih uprizoritvah in odmevih v javnosti. Posebna zanimivost tega zvezka so posnetki Cankarjevih risb, ki jih je Cankar narisal na posameznih rokopisih, začrtujoč posamezna prizorišča in portrete junakov.

Kdor želi dobiti zaokroženo in pregledno, čeprav zgolj miniaturno podobo Cankarjevega pisateljskega dela, ga bo našel v knjigi BESEDA IVANA CANKARJA, ki je izšla v zbirki Kondor pri založbi Mladinske knjige. Knjiga vsebuje 240 odlomkov iz 120 leposlovnih in drugih spisov in 18 pism Ivana Cankarja, ki jih je zbral in uredil Boris Merhar ter napisal tudi spremno besedo.

Za tiste, ki jih privlačijo zgodovinska podoba slovenskega naroda, bo zanimiva knjiga Janeza Svetokriškega PRIDIGE, ki prinaša izbrane pridige tega preprostega kapucina Janeza iz Sv. Križa pri Vipavi (1645—1714). Njegov sloves se je obdržal skozi dolga štiri stoletja vse do današnjih dni prav zaradi pridig, ki so izšle v petih zajetnih slovenskih knjigah z latinskim naslovom SACRUM PROMPTUARIUM (Sveti priročnik). Njegova spretna gostobesedna pridiga, kljub drugačnim življenjskim smotrom, še danes ni izgubila sledi resničnih življenjskih strasti, ki nas pritegujejo in zanimajo še danes. Knjiga je izšla pri založbi Mladinske knjige.

V mariborski založbi Obzorja je izšel že peti roman slovenske pisateljice Nade Gaborovič KARIATIDE. Zgodba romana se razpleta v bolnišnici, kjer se v bolniški sobi znajdejo štiri bolnice, katerih vsaka nosi svojo življenjsko usodo. Tem štirim se priplete še zgodba bolniške sestre. Osrednje dogajanje pa se razpleta med dvema sodobnima intelektualkama, ki sta obe, ne da bi zato vedeli, vezani na istega človeka. Ko to razkrijeta, se obe umakneta, med njima pa ostane neodločni Vasja sam. Roman Kartiatide je tipično ženski roman; upodobljenje ženske usode nakazujejo nekatere bistvene probleme ženskega čutenja.

Obširen roman Nade Matičič LJUDJE Z RDEČIM NEBOM je izdala Mladinska knjiga in se dogaja v majhnem štajerskem trgu pred, med in po vojni. Avtorici gre na eni strani

za osvetlitev duševne drame glavne junakinje, ki se iz sveta malih ljudi skuša rešiti s pobegom v Veliko hišo, kjer jo ob bogatem možu čaka malomeščansko udobje, sloves in lagodno življenje. Ko pa spozna zlaganost varljive nezavidnosti, ki jo tu odbaja, odide od moža in začne svoje življenje urejati na novo. Drugi del pripovedi pa je zgodba njenega moža, nemirni vojni čas in spletke, v katere se zaplete, da bi rešil svoje blagostanje in moč. Pripoved je napisana privlačno in napeto in nam razkriva del našega življenja v težkih medvojnih letih.

Zbirka novel Vitomila Zupana SONČNE LISE je nekakšna retrospektiva pisateljevega dela. V njem so zbrane novele — plod petintridesetletnega ustvarjanja in nam slikajo naš čas in naše ljudi. Zbirka je izšla v Cankarjevi založbi.

V počastitev petinsedemdesetletnice Slovenskega planinskega društva je Mladinska knjiga izdala PLANINSKO BERILO, ki prinaša trideset planinskih spisov naših najbolj znanih piscev planinske literature, ki so s svojim pisanjem oblikovali duhovni svet našega planinstva in mu dajali globlji smisel in tehtnejšo vsebino. Knjigo bogati tudi nekaj planinskih fotografij.

Dragoceno pričevanje pomeni knjiga Stanka Kotnika PO DOMOVIH NAŠIH PISATELJEV, v kateri avtor v besedi in sliki predstavlja domačije ali kraje, kjer so nekoč stale rojstne hiše naših najbolj znanih pesnikov in pisateljev. Knjiga nam z neposrednimi, mikavnimi opisi odpira pogled na posamezne pisateljske osebnosti in okolje, v katerem so živel. Izdala jo je pa založba Mladinska knjiga. Za mlade pa tudi starejše bralce bo privlačna povest Leopolda Suhadolčana RUMENA PODMORNICA (izšla v isti založbi), ki obravnava odnose med mladimi in starimi, med starši in otroki. Prijetno in napeto napisana zgodba pripoveduje o skupini mladih junakov, ki hočejo urejati tiste napake in krivice, ki jih starejši nočejo ali se jih ne upajo urediti. Obenem pa nam razkriva želje in težave mladih, odraščajočih ljudi, ki jih starši marsikdaj nočejo in ne znajo razkriti.

Kot nalašč za počitniške dni je knjiga Nika Kureta VESELE URE, v kateri je avtor zbral najrazličnejše igre za otroke doma ali v naravi, take, ki so samo v zabavo, pa tudi take, ki krepijo telo in bistrijo duha, dajejo nevsihljive, privlačne nauke iz fizike, kemije, spodbujajo k računskim spretnostim, pomagajo k tekoči govorici itd. Knjiga je izšla v založbi Mladinske knjige.

V drobni knjižici CICIBAN BERE je zbranih kopica prijetnih otroških pesmic in črtic, ki so razvrščene po letnih časih in bodo prav gotovo privlačno branje za naše najmlajše. Spodbudno sporočilo mladim bralcem je napisal starosta slovenske mladinske književnosti France Bevk, izšla pa je v založbi Mladinske knjige.

Ista založba je izdala tudi zbirko otroških pesmi Mateja Bora PESMI ZA MANJO, ki z izvrnimi, prikupnimi pesmicami iz sveta najmlajših bogati ta njihov svet. Pesmi so preproste in šegave, pritegnejo otroka k poslušanju, ga spravljajo v smeh in razigranost.

Tudi izbor, ki ga je pripravila Darinka Petkovšek ŠESTDESET UGANK, bo razveselil naše najmlajše, saj mladim, prebrisanim glavam zapletenih ugank ni nikoli dovolj. V knjižici so zbrane najlepše uganke naših znanih književnikov in del bogastva naših ljudskih ugank,

Mini, midi, maxi

ali moda mladih na slovenskih ulicah

Smo sredi poletja, modni kreatorji pa že razmišljajo o zimi. Tudi Zvonka Makuc, kreatorka in manekenka si je nadela zimski plašč. Na desni ena izmed njenih »modnih« skic

»Zakaj ne pokažete vsega? Vas ni sram takole gola letati po Ljubljani,« je nadrla starejša pripadnica lepega spola 22-letno slovensko modno kreatorko Zvonko Makuc, ko se je lanskega poletnega dne sprehajala v mini krilu po Ljubljani.

»Kaj naj bi bila odgovorila? Vam ga res ne priporočam, nam mladim pa pustite, ker nam je všeč! Ali pa naj bi ji morda napravila krajše predavanje o modi, ki je muhasta bolj od aprilskega vremena in kometna kot le kaj. Sezono ali dve se spogleduje s strogimi, vojaško krojenimi plašči, krili in ovratniki, v katere skriva mehke obline zato, da jih naslednje leto v splošno navdušenje pokaže kar najbolj pomankljivo odete.«

Zvonka je zdaj vsa nasmejana, čeprav jo je tistega lepega dne pred ogorčenjem prizadete tovarišice stisnila v najbližjo prečno ulico.

»Zvonka, kaj menite o slovenski modi danes?«

»Vse najlepše. Niti malo ne capljamo daleč za evropsko. Včasih je bilo pogosto slišati: tole je iz inozemstva, takega modela pri nas ne dobiš, italijanska moda, ah in oh, pa nemški plašči in 'štofi', avstrijski čevlji... Zdaj je temu odzvonilo. Naši tekstilni in oblačilni industriji je že dolgo tega prišlo na misel, da mora v korak z evropsko modo, če hoče dobro prodajati. Rašica, Angora, Almira, ki izdelujejo pletenine, sodijo prav gotovo v vrh evropske konfekcije pletenin.«

»Pa bi naši konfekcijski industriji morda le lahko očitali, da izdelajo preveč oblek v istem modelu in se nemalokrat zgodi, da se na cesti znajdetta iz oči v oči lastnici povsem enakih oblek in se sovražno motrita.«

»Res je. Na to bi morala naša podjetja bolj paziti. Uniformiranosti ne bi smelo biti v nobenem primeru, čeprav lahko rečem, da je je veliko manj kot pred leti, ko se je vsakdo, ki je imel vsaj malo denarja, poživžgal na takratno revno, nedomiselno

konfekcijo pri nas. Vendar, kot sem že rekla, otroška leta naše konfekcije so mimo in danes res ni treba več čez mejo, če hočeš biti moderno oblečen. Rekla bi celo, da smo prekosili Italijane, pri katerih smo včasih toliko kupovali. Po kvaliteti in domiselnosti tudi.«

»Naša dekleta so lepo oblečena. Pripisujete to visokemu standardu, okusu ali naključju?«

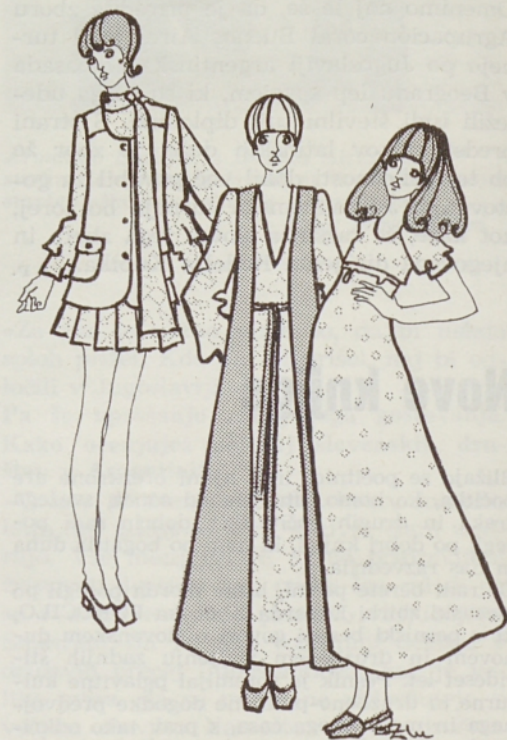
»Predvsem okusu, seveda pa tudi standardu. Slabše situirana mlada dekleta raje štedijo več mesecev in si potem kupijo modno obleko po svojem okusu, kot pa da bi kupila več slabših, cenejših. Zlasti za Ljubljano bi lahko rekli, da so mladi ljudje dobro oblečeni.«

»Kaj pa korak z modo?«

»Tudi tu večina pozna mero. Seveda so ekstremi, ki zbujaajo smeh in pomilovanje, fantje z dolgimi (mastnimi), neurejenimi lasmi v posvaljkanih kavbojkah z nemo-gočimi dodatki in dekleta z nesramnimi mini krili na krivih nogah.«

»Kaj bi poleg uniformiranosti še očitali naši modni industriji?«

»Da premalo skrbi za moško in otroško modo. Moški v naši konfekciji težko najde obleko, ki bi bila moderna in bi mu bila zraven tega še prav, otroška moda je pa sploh črna ovca naše konfekcije, razen uvoženega blaga, ki pa je prav salamensko drago. Ker je standard pri nas občutno viš-

ji, kot pred leti, marsikdo obleče otroka v inozemstvu, kjer mimogrede kupi tudi čevlje in razne modne dodatke, ki so pri nas šele zadnje čase v večji izbiri. Seveda, če odštejemo boutique, ki jih je vse več tudi pri nas.«

Eno takih modnih trgovinic ima kreatorka Saša Zrimc na Starem trgu v Ljubljani. Kakšna pa je ta naša mlada moda?

Še vedno je navdušena nad minijem in odklanja maks, ki nevarno začinja pohod v modno areno. Maks plaščev je tudi na naših cestah že precej, seveda pa se pod njimi skrivajo mini krilca. Naše modne revije za jesen in zimo so predstavile vse vrste modelov, kaže, da se kreatorji še niso dokončno odločili: mini, midi ali maks.

Marina Draščič

Festival slovenske popevke

Za prvi festival slovenske popevke so se prireditelji in izvajalci domenili 1961. leta. Romantični Bled je bil gostitelj prve, zelo uspele prireditve. Tudi naslednje leto je blejska festivalna dvorana sprejela pod streho prizadevne glasbenike, ki so skušali narediti slovensko popevko boljšo, bolj našo. Niso si zaman prizadevali. Festival slovenske popevke je postal tradicionalen. Romantično blejsko okolje gor ali dol, preveč organizacijskih težav je bilo in zato so vsakoletno prireditve prenesli v Ljubljano. Vedno več zanimanja je bilo zanjo in kvaliteta popevk in pevcev se je iz leta v leto zboljševala.

Lansko leto so se festivala udeležili tudi tuji vokalni solisti in slovenska popevka je dobila mednarodni značaj. Mednarodna organizacija festivalov FIDOF ga je sprejela medse.

Letošnja Slovenska popevka prinaša novosti. Vsako popevko bosta pela dva pevača — v slovenskem in tujem jeziku, oba bosta seveda tekmovala za uvrstitev.

Prireditve bodo finančno podprla ugledna slovenska podjetja in ustanove, ki so že obljubile sodelovanje organizatorjema festivala RTV Ljubljana in Založbi Obzorja Maribor — tovarni gramofonskih plošč Helidon.

Nagrada je sedem. S 1000 in 3000 dinarji sodelujejo slovenske revije in časopisi: Antena, Stop, Elle-Ona, Tedenska tribuna Mladina, pa podjetje Transturist Škofja loka.

Izmed 98 prijavljenih skladb je strokovna komisija pod predsedstvom Maria Rijavca izbrala za udeležbo na festivalu 20 popevk, ki jih bomo 11. in 12. junija slišali v dvorani Tivoli.

Organizacija je dobra. Slovenska popevka 1970 veliko obeta. Med skoraj sto prijavljenimi skladbami so gotovo izbrali najboljše. K uspehu festivala bodo gotovo pripomogli tudi povabljeni pevci iz Velike Britanije, Irske, Francije, Švice, ČSSR, Zahodne Nemčije, Madžarske, Avstrije in naših sosednjih republik.

Ni da bi v naprej prerokovali velik uspeh. Najbrž pa se ne bomo zmotili, če rečemo, da bo festival še boljši, kot je bil lansko

leto, saj je zaradi tradicije, kvalitete popevk ali česar koli že res vsako leto boljši.

Marina Draščič

Jasminka v Tokiu

V maju je na pot v daljnji Tokio odpotovala najlepša slovenska »najstnica« Zdenka Marn. Udeležila se je tovrstnega mednarodnega tekmovanja. Pred odhodom so ji predstavniki revije Antene, ki je izbrala slovensko predstavnico za jugoslovansko tekmovanje najstnic, zaželeli veliko uspeha. V času, ko to poročamo, še ni znano, kako je Zdenka Marn uspela v Tokiu.

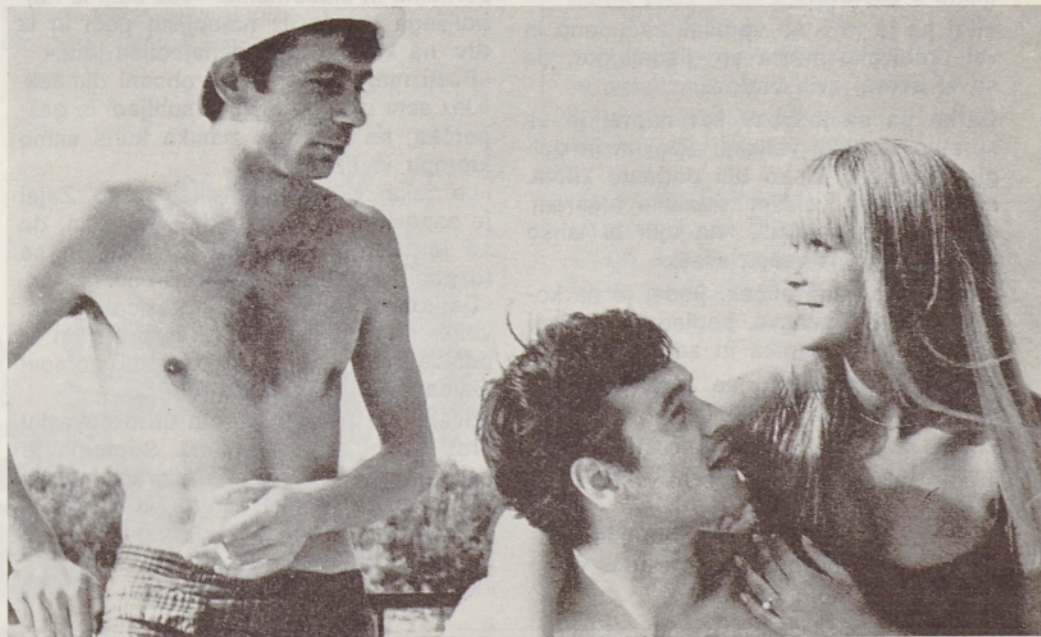
Nov slovenski film »Oxygen«

V vrhuncu poletne turistične sezone se v Pulju običajno zbero vsi jugoslovanski filmarji, ki kaj veljajo ali ne. Režiserji predstavljajo filme, mlade filmske zvezdice se predstavljajo same, kritiki ocenjujejo — filme in zvezde. To je festival jugoslovanskega filma, pač podoben vsem drugim filmskim festivalom po svetu. Edinstveno je le prizorišče — filmsko platno je razpeto v veličastni rimski areni, ki je glavna puljska znamenitost. Dva meseca pred festivalom še ni znano, kateri slovenski filmi bodo predvajani. Zagotovo je le, da bo med njimi tudi nov film Matjaža Klopčiča »Oxygen«, ki je že ob snemanju vzbudil veliko zanimanja.

Ditka Haberl si je pridobila popularnost z nastopanjem v znanem vokalnem instrumentalnem ansamblu Bele vrane, v zadnjem času pa se uveljavlja tudi kot solistka. Nastopila je tudi na festivalu Slovenska popevka

Filmski igralci na puljski plaži. Tudi to je filmski festival...

Lojze Kovačič

FANTEK NA OBLAKU

Živel je fantek z imenom Darko. Stanoval je v visoki hiši s teraso na vrhu. Zamišljeno se je sprehajal po njej sem in tja, ko je priplaval izpod neba bel oblak. Fantek je imel vrvico. Ujel je z njo oblak, kakor bi ujel kozlička, ga potegnil k sebi in zlezal nanj. Legel je na trebuh in se odrinil od strehe. In oblak je zaplaval z njim nad mesto. Hiše so bile pod njim majhne kakor kocke, ljudje ob njih kakor mravlje, vlak je bil dolg kakor ogrlice in hribi so bili podobni zgrbančeni odeji na postelji. Na grajskem stolpu je plapolala velika zastava. Ko se je Darko pripeljal do nje, jo je izpulil z drogom vred in pomahal z njo. Ljudje so zagledali, kako oblak maha z zastavo.

»Kaj pa je to?« so vprašali začudeno in vsi prebivalci mesta so gledali gor, da so si skoraj zvilili vratove.

Darko pa se je vozil kar naprej in se spretno izogibal velikim, visokim in dolgim oblakom, ki so bili podobni kitom, avtobusom in velikim tridelnim omaram. »Škoda,« je pomislil, »na njih bi lahko plaval otroci iz vsega sveta.«

Takrat je priletel ptiček. Sedel je na konicu droga z zastavo, pogledal z rjavimi očesci dol na fantka in zažvrgolel.

»Ali ni imenitno, ko se takole peljem, kaj?« je vprašal Darko.

Ptiček si je s kljunom razkuštral rdeče prsi in tako pritrdil, da je to odlična misel.

Tedaj pa je proti oblaku prihrumelo veliko letalo. Pilot je pomahal Darku, odprl kabino in zakričal:

»Živio! Vsi ljudje spodaj vprašujejo, kaj je z oblakom. Zato sem priletel in zdaj vidim, da si ti na njem! Srečno se vozi in pazi, da ne padeš.«

In pilot je odletel na letališče, da sporoči vsemu začudenemu prebivalstvu novice, da se na oblaku, ki se tako zmešano obnaša na nebu kakor še nobeden v zgodovini oblakov, da se torej na tem oblaku vozi fantek z zastavo in s ptičkom na drogu.

Darko pa se je vozil naprej in tedaj so se privarili iz dimnikov hiš od spodaj različni dimi. Bili so kodrasti in ravni, svetli in temni.

»Umakni se, drugače te razcefram!« je zarobantil gost črn dimač drugemu, prozornemu in slabotnemu. »Jaz sem iz najboljšega hotela, iz najboljših peči in iz drv, na katerih kuhajo najboljše jedi.«

»Pusti me,« je zajokal drobni dimček.

»Jaz sem iz stare hiše, iz suhljadi in gašperčka, na katerem mamka kuha samo krompir in fižol.«

»Le čakaj, dimač!« je rekel Darko. Zajel je sapo in zapihal v naduti črni dim, da se je raztrgal na tisoč koščkov in se razgubil, ko da ga nikoli ni bilo.

»Darko! Darko!« je tedaj zaklical nežen, vitek, moder dim. »Pravkar prihajam iz pečice tvoje mame. Hitro pridi domov! Mama peče piškote zate!«

»Hvala!« je rekel Darko in urno odveslal proti strehi svojega doma. Spotoma je zataknil zastavo nazaj na grajski stolp in ptiček je odletel z nje. Na strehi je Darko privezal oblak z vrvico k ograji in stekel k mami.

»Kje pa si bil?« ga je vprašala.

»Z oblakom sem se malo popeljal naokrog.«

»Aha, že vem,« je rekla mama, ki je mislila, da se fantek šali.

Tedaj pa je potrkalo in v kuhinjo je prišlo mnogo ljudi. Bili so taki, ki pišejo za časopise, taki, ki filmajo za filme in taki, ki pripovedujejo po radiu, četrti, ki snemajo za televizijo; in vsi hkrati so vprašali:

»Povej nam, kako je bilo, ko si se vozil na oblaku?«

Mama se je skoraj onesvestila, ko je to slišala. Toda Darko je vsem lepo po vrsti povedal, kako je bilo na vožnji. Nato jim je pokazal še beli oblak, ki je bil privezan za ograjo na strehi. »To moraš povedati po radiu,« so mu rekli ljudje, ki prenašajo novice.

In zvečer so vsi otroci in odrasli cele dežele prisluhnili, ko se je oglasilo iz sprejemnika:

VSEM! VSEM! VSEM! Govoril bo Darko o svoji današnji vožnji na belem oblaku!« Darko je stopil pred mikrofoni in nekoliko v zadregi povedal vse, kar mi že vemo.

»Jutri zjutraj,« je končal svoj govor, »naj vsak otrok vzame s seboj vrvico. Najboljše so tiste, s katerimi so zvezane poštna pošiljke. Nato naj splezajo na strehe, na žerjave in na hribe, na stolpe in sploh najbolj visoko in naj ugamej bele oblake.«

In res! Drugo jutro je bilo nebo polno plavajočih belih oblakov, na katerih so kričali in prepevali dečki in deklice iz vse dežele. Dvorišča in ceste pod njimi pa so bile prazne in zapuščene kakor osamljeni otoki.

»No, saj je kar prav tako,« so rekli starši, »se vsaj ne bojimo, da bi jih na cesti kdo povozil.«

Otroci so se od jutra do večera vozili na belih oblakih, se žogali in dirkali z njimi, kričali na vse grlo in prepevali v družbi številnih ptičkov, ki so letali med njimi.

»Eh, dobro se jim godi. Mi moramo pa plačati toliko denarja, če se hočemo peljati z letalom,« so govorili odrasli, ki so z ulic in z oken opazovali kričave bele oblake. Zavist jih je grizla, zakaj njih oblaki niso ubogali in se jim niso pustili ujeti na vrvico, pa tudi nositi jih ne bi mogli, ker so odrasli ljudje pač pretežki.

Kajetan Kovič

ZLATA LADJA

Zlata ladja k nam prihaja,
iz neznanega je kraja.
Kako v sanjah mimo pluje,
koga vozi, kam potuje?

Sédimo na zlato barko.
Z njo potuje medved Marko,
z njo se vozi mala Nina
in veselih punčk družina.

Z njo se pelje bratec Jurij
in čarovnik Čurimuri,
zadaj pa sedi veliki
in učeni maček Miki.

Tja v deželo Čarovnijo,
kjer se čudeži godijo,
skoz viharje in vetrove
zlata ladja varno plove.

HUDOBNI PETELIN

Doma imamo 90 kokoši, ki so zelo pridne, saj znesejo vsak dan po 60 jajc. Zelo rada grem z mamo, kadar nese kokošim hrano in vodo. Imamo pa tudi petelina, ki ga prav nič ne maram. Kadarkoli prideva s Silvom na dvorišče, se zakadi v naju in naju začne kljuvati. Silvo je že ves črn po nogi. Petelin je tako nesramen, da se zakadi tudi v starega strica. Poskušala sem se že na vse načine petelinu prikupiti, pa ni nič pomagalo. Tako surovega gospodarja nočemo imeti na dvorišču, zato ga bomo zaprli v hlev. Če pa to ne bo pomagalo, je mama rekla, ga bomo pojedli. Tako sem nanj jezna, da ga tudi jesti ne bom hotela.

Vida Derganc,
učenka 2. razreda
v Semiču, Bela krajina

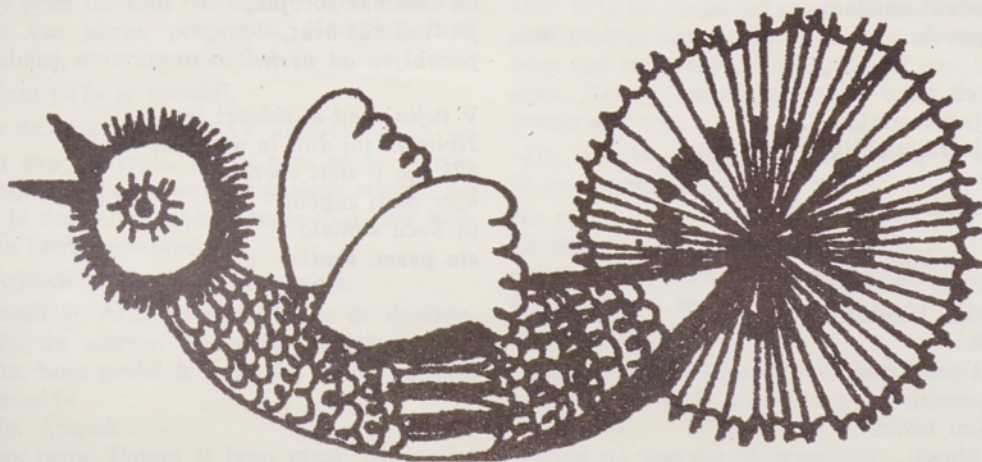
Josip Stritar

UGANKA

Jaz most poznam in tudi ti,
na svetu lepšega pač ni;
nihče še ni šel čez ta most.
Ima pa tudi to lastnost:
nad mostom so vodé,

pod njim gredo ljudje
in ptice letajo
ter ladje jadrajo.
Plačati treba ni mostnine,
čez malo časa ti izgine.

(Mavrica)

Oton Župančič

DA MI BITI JE DREVO

Da mi biti je drevo,
bil spomladi rad bi breza —
drugo drevje še goló,
nanjo sveti Jurij pleza.

Da mi biti je drevo,
bi poleti rad bil lipa —
v njeni senci je hladnó,
cvet na potnika se usipa.

Da mi biti je drevo,
bil pozimi rad bi smreka —
drugo drevje že goló,
topla greje njo obleka.

Desetnica atomskega časa in domotožje

Besede
kot brinovo trnje
trpke, pekoče...
A v sebi zaklepam
solze svoje vroče.
Še zdaj je na
ustnicah
veliki nasmeh
zgrešenega klica,
ki ni dosegel
tujčevega lica —

Odšla sem,
ker ni bilo roke,
ki bi me zadržala.
In v domovini
zaman sem
ljubečega doma
čakala.

Zdaj hodim po parkih
teh živčnih velemest,
po tujih mostovih,
brez domačih zvezd.
In tujci z besedo vabljivo
srce mi lovijo.
In domačini kot pajki
mi svoje mreže
gradijo.

In dalje odhajam;
dve leti ta hiša
je streho nudila strtemu srcu
in zrla bridkost
nekoga,
ki bil je le most
dekliških sanj
in grdih, resničnih dni
nekoga,
ki mu od hrepenenja
umirajo oči —

Imenovali so me tujko

Imenovali so me tujko,
ker nimam takih oči,
kot oni —
ker nimam
istega
priliznjenege smeha,
njihovih zvijač
in grdih
sumničenj —

Odkrižali
so se me
svetohlinci,
ki so brskali
po moji duši,
kot da je mlakuža
za njihovo
puhlo zvedavost
in prazno
govoričenje.

Imenovali
so me:
Uboga noričica!
ker je na dnu
mojega srca
še slutnja
o pomladi in
cvetju;
ker mojih misli
še ni okužil
lov za zlatom.

Imenovali so me
brezdomko,
kot da sem
odvisna od njihovega
pomilovanja
in lepih besed
z umazano vsedlino
velemesta.

Hoteli so,
da prepevam
v njihovem jeziku
svoje pesmi,
čeprav je moje
srce ihtelo zaradi
njihovih zbadanj
in psovk.

Hoteli so,
da jim razdajam
svoja najgloblja
čustva
in najtišje spomine...

Jaz pa bom odšla
proč od živčnosti
mrzlih, kamnitih
blokov
med moja polja
in planine
in jim tožila
o njihovi
hudobiji.

Bogomil Trampuž, Ecuador:

Naša beseda

*Beseda naša, presladka govorica,
od ust do ust potuje
in obiskuje
Slovence, ki žive v domovini.*

*Materinski jezik, beseda naša,
po Rodni grudi potuje
in obiskuje
Slovence, ki žive v tujini.*

*Beseda naša, sladkost moje duše,
ko tu me obiskuje,
srce potuje
nazaj, k izviru simfonije.*

Kdo sem?

*Če me vprašate, kdo sem,
vam odkritosrčno povem:
eden izmed tolikih,
ki v teh časih živim
in sila hudo trpi
v mačehi tujini.*

*Hočete vedeti moje ime?
Ni treba... Nesmiselno... Kaj še!
Dovolj vam bodi le to,
da sem vaš sorojak,
pa tudi vaš brat,
pozabljen od vseh.*

*V tujini nad štirideset let
živim in mi duh le na polet
sili, tja v tisti svet,
kjer mati zapela
in Soča šumela
sta pesmi sladko.*

Daj mi roko, Veronika

Nada Matičič

(Odlomek)

Dan je bil neizmerno dolg. Čudovito življenje takega poletnega dne. Celo mračne in drugače puste, nezanimive ulice z enoličnimi fasadami iz let okoli 1900 so postale svetlejše. Zastala sem, verujoč v čudež. Čudež — da bom srečala zdaj Marka Građišnika. In ker čudeža ni bilo, sem morala slediti hrepenenju.

Ne vem, ali bi imela kdaj toliko poguma, da bi pozvonila pri teh vhodnih vratih. V tem trenutku se mi ni zdelo nič narobe, kar sem počela. Sploh si nisem belila glave z ničemer: ne leta, ne obziri, ne morala, ne pamet, ne poklic.

Prišel je. Zdel se mi je malo utrujen, a predvsem presenečen. Več mesecev je že minilo. Bilo mu je nerodno, meni ne.

»Ti? Kaj pa se je zgodilo?«

»Nič. Samo... Da, prišla sem... Rada bi — pravzaprav nič posebnega. Pojdiva na sprehod.«

»Na sprehod? Kaj ti pade v glavo!« Čudno se je zasmel. Njegova bližina me je čisto zmečkala.

»Tako lep večer bo. In dolgo že nisva bila skupaj.«

»Križana gora, Ana, kaj res nimaš drugega dela? Sprehod! Saj vendar nisva fant in dekleta!« Zdal se je smejal odkrito, skoraj malce veselo.

»Pa kaj zato? No, ali greš?« Nisem ne prosila, ne moleđovala. In morda sem ravno zato dosegla, da je privolil.

»Dobro, če ni drugače. Ampak le za pol ure, Strašno dela imam.«

Ne morem reči, da je bila to sreča. Toda zdelo se mi je, da ne more biti drugače kot tako, da me bo nekje vzel v naročje kot pred davnim časom in da bo med nama vse jasno, preprosto, človeško, brez ugibanj, dvomov in razlag.

»Kam pa?« je vprašal.

Ne da bi pomišljala: »V Tivoli.«

Šla sva v Tivoli. Tu in tam se je utrnila dvojica v počasnem nihajočem ritmu. Ko se je dolgi dan počasi poslavljala, sva krenila proti drevoredu.

»Pojdiva k ribniku!« sem rekla.

»Poslušaj, Ana, ali se ti res ne da dopovedati, da morom nocoj še delati? Drugič, Ana, bom prišel k tebi. Saj še ne greš na dopust?«

»Ne. Ampak...«

»No, prav. Potem ti bom pisal. Ne, prišel bom k tebi, kot sem ti obljubil.«

Obljubil je. Obljubil bo. Obljube, obljube. »Ali ti takle sprehod nič ne pomeni?«

»Daj si no že dopovedati, da nisem več fant. Ti pa imaš toliko iluzij — sicer te občudujem, da ti je še do sprehoda.«

Ne rečem, če že pridem k tebi, no, da...« Nič več sprehodov. Samo postelje. Postelje, postelje, postelje.

»Nekaterih stvari si kratko malo ne morem dopovedati. Vem, da sem smešna, pa mi je vseeno. Danes, veš, sem hotela še prav posebno — biti s teboj...«

»Ali se je kaj zgodilo?«

»Ne. Ne... Poslušaj, ali je slabo, če sem taka?«

»Čudim se. Pametna ženska si, Ana. Ne morem razumeti, da ti še nisem pričel presedati. Napravi že vendar črto čezme!« Stala sva ob prehodu za pešce pri železniškem prelazu. Vstop v drevored za izbrance.

»Nekaj je gotovo,« sem rekla že medlo. Zdal se mi je že razblinilo upanje o najinem sprehodu in vse tisto o lepih trenutkih, o sanjah... To mi le zatreskanost — po besedah velike črne Helene. Tudi ne kakor tisto med Rutarjem in Veroniko. »To je bilo več. In zato ne morem kar tako preboleti.«

Molčal je. Obraz mu je bil temen, pretemen. Potem je rekel precej naglo, skoraj rezko:

»Kaj bi to! Prebolela boš. Ti že. Zdal sem le tvoja fikcija.«

Kadar jih je strah in hočejo zbežati, govore tako. Vsi govore takrat tako. Pred globinami se previdno umaknejo. In če ne gre zlepa, mora iti zgrda.

»Saj ti je bilo lepo pri meni, ali ne?« Zmerom globlje sem padla. Vedela sem, da ne bom nič več takega rekla, da bi mu bilo prav. Kot bi me nekaj gnalo ravno v napačno smer.

»Da, da, da. Zelo lepo. Ampak to je bilo in ne rečem, da ne bo še kdaj.«

Ne sme biti več, ne sme biti več. Reši se! Zbeži!

»Ne moreš se vživeti v resničnost. Tega res ne razumem, saj si zrela ženska.«

Reši se! Zbeži!

Njegove jedke, posmehljive besede iz nekakšne zadržane nervoze. Pogledal je na uro.

Pogled na uro me je popolnoma spravil iz tira. Zašumelo mi je v ušesih od boleče

tesnobe in poteptala bi se bila v nič, ko bi se bila mogla, da bi mi ne bilo treba poslušati lastnega popolnoma tujega glasu s smešno nepravilnimi naglasi, jecljajočega, medlega in grdega glasu, da bi ne bilo več občutiti grdega, smešnega, pegastega obraza, ki je on gledal vanj.

»Ali je tako hudo?« sem jecljala. »Ali res ne vidiš, koliko mi je do tebe?« To je bilo strašno. Sram mi je oblival obraz, globoko v meni pa me je preganjala resnica, pa naj se je na zunaj kazala še tako smešna in ne-bogljena. Resnica se je imenovala samo ljubezen in prav nič drugega. Zakaj bi morala to zdaj skrivati in se pretvarjati? Zakaj, zakaj hočejo ljudje tako?

»Le kaj sem storil,« je vzdihnil in v tem glasu in kretnji, ki je sledila, ko se je potrkal na prsi, je bilo precej grotesknega. Morda v resnici le odmev zadržane jeze? »Kaj sem storil, da sem si to zaslužil? Ali je to sploh čemu podobno? Danes življenje zahteva, da se obvladujemo, Ana. To menda razumeš?«

»In zakaj življenje to zahteva? Ali spada to tudi v bonton?« Besede so se vlekale kot večerne sence okoli naju.

Pomolčal je in me gledal, kot bi hotel prodreti vame. Toda to ni bil več njegov pravi pogled, njegov topli in dobri pogled.

»Dobro. Vdam se. Se bom žrtvoval. Kam torej? Greva k tebi? Tja gor v gozde? Kam? Na izbiro imaš.«

Ali je vredno? Ali je eno samo bitje na svetu vredno muk neizpolnjenih želja, dušiče tesnobe, šklepetanja z zobmi — nekega drugega bitja?

Zbeži!

Stari drevored je tiho čakal v mraku. Dvojice so se pojavljale na svetli vijugi pramena, ki se je narahlo motal sredi temne poti pod drevesi.

Potem sem sklonila glavo. Nobene moči nisem imela več. Čutila sem dotik njegovih prstov na rami.

»Kam torej?« Glas mu je drhtel od poželenja, ki ga je prevzemalo.

Zatisniti oči. Ušesa. Ničesar. Ne čutiti. Ničesar v sebi. Utoniti. Izginiti. Votilo. Prazno. Izbrisano.

Blsagrujem te, človekova senca — vtisnjena v kamen Hirošime.

In ta roka, ki nakazuje željo po izživetju, željo za hip življenja, za hip delirija in omame: za hip iztresti seme, ki tišči? Nič. Pogrezam se v nič.

Zakaj se Janez v predpustu ni oženil

Petračev Janez se je bližal štiridesetemu letu svojega življenja, pa je bil še vedno samski. Ne da bi hotel biti, ampak tako je nanoslo. Zdaj žetev, zdaj košnja, potem pripravljanje drv za zimo pa oranje pa setev, vmes vojaščina, tu pa tam kakšen sestanek in... kdo bi se v takem ženil.

Kasno poletje je pobralo Janezovega očeta, da sta ostala z materjo sama. Mati so jih imeli že nekaj čez sedemdeset in ni čuda, da so se naveličali držati kuhalnico v roki. Rekli so torej Janezu nekaj dni pred novim letom:

— Janez, zdaj je pa že čas, oženi se!

— Prav, je dejal Janez, ki je bil vaje ubogati.

— Obleci zakmašno obleko in pojdi okrog deklet!

— Prav, je rekel Janez.

— Imaš že kakšno izbrano?

— Nimam, je priznal Janez.

— Potem pa stopi k Jurju! Jurjeva Pavlina bi bila kar prava za naš grunt. Njo vprašaj, pa še njenega očeta, kakopak!

— Prav, je dejal Janez, se lepo oblekel, si zavezal pikčasto kravato na debeli voz in šel.

Jurjeva Pavlina je bila doma. Navijala je gramofon in se je kar sama vrtela po sobi. Janez je iztislil dober dan, snel klobuk, se trikrat prestopil in povedal dva stavka o živini ter enega o vremenu, nato je za nekaj časa umolknil.

Ko je Pavlina premenjala ploščo jo je še on. Mati da so stari, oče so umrli, bog jim daj večni mir in pokoj, on bi se pa ženil. Pavlina bi bila kar prava za njihov grunt, kjer se dela nikoli ne zmanjka.

— Hvala za zaupanje, je rekla Pavlina in da ima že Toneta, železničarja, ki prinese vsak mesec plačo, na grunt pa ne gre.

Janez je spil obvezno šilce žganja in še preden je prišel Jurjev oče iz hleva, se je poslovil.

Materi se je nekaj nalagal, zaupal pa se je prijatelju Martinu.

— Janez, Janez! ga je poučil Martin, danes so punce drugačne. Kadar se boš ženil, pomežikni puncici in jo ploskni po riti, to imajo zdaj rade.

Drugo nedeljo je šel Janez k Hrastarjevi

Albini, ji pomežiknil, jo plosknil po riti, rekel, da bi se ženil in da bi bila ona kar prava. Albina je zardela, njen oče, ki je sedel na zapečku, pa se je jezen dvignil in vrgel Janeza ven.

Po drugi nesrečni snubitvi se je Janez zaupal prijatelju Francetu.

— Danes hočejo punce avto; malo otrok in malo dela. To omeni, Janez, pa te bo vsaka rada vzela!

— Prav, je pokimal Janez in se naslednjo nedeljo napotil k lazniku, kjer je cvetela domača hči Tončka.

— Ženil bi se, je dejal Janez. Konja bi prodal in vola, avto bi kupil. Danes ne gre brez avta, tudi na kmetih ne. S konjem in volom je samo delo. Čim manj dela, mislim jaz, in čim manj otrok, otroci so tako samo za zgago.

— Trapa, je rekla Tončka, boš z avtom oral in z bencinom gnojil? Otroci so dar božji, kdo bo delal, če ne bo otrok? Kar pojdi, ne maram te!

Zdaj se ni Janez nikomur zaupal, v nedeljo je šel k Smrekarjevi Veroni in lepo vprašal za sveti zakon.

— Na gruntu je treba delati, je rekel, gnojil bom s hlevskim gnojem, vozil s konjem, otrok pa bi imela, kolikor bi jih bog dal, otroci so dar božji.

— Hvala lepa, je rekla Verona, če misliš, da boš iz mene naredil krajevno porodnišnico, se zelo motiš. Maram za takega moža.

Janez je bil skoraj žalosten spričo nerazumevanja, a puške ni vrgel v kuruzo. V nedeljo je šel k Slaparjevi Angeli.

— Ženil bi se, se je ponudil, ti bi bila kar prava. Če me hočeš, obljubim, da iz tebe ne bom naredil krajevne porodnišnice.

— Prasec! je zavtila Angela, nič ne boš naredil z mano, ne iz mene!

Janezu je bilo hudo, do nedelje pa se je potolažil, zbral vse svoje znanje in vso modrost ter šel snubit Brezlajevo Nežko.

— Nežka, je začel, ženil bi se, ti bi bila kar prava za naš grunt. Dela se pri nas ne zmanjka, avto bi kupil, s konjem vozil in s hlevskim gnojem gnojil, otrok bi imela, kolikor bi jih bog dal, kdo bi pa delal, če ne bi bilo otrok, otroci so dar božji, vendar iz tebe, Nežka, ne bi naredil krajevne porodnišnice.

Potem je Janez pomežiknil na levo oko in na desno ter plosknil Nežko po riti.

Nežka se je smejala, da je komaj prišla do sapa, rekla je, da je Janez imeniten fant in naj še kaj pride.

— Ta pa, ta! si je mislil Janez.

Žal je predpustnih nedelj zmanjkalo, če upoštevamo še oklice, čeprav enkrat za trikrat. Glede na pravilo, da ne obhajaj slovesne ženitve ob nepovedanih časih, je Janez svatbo za zdaj odložil.

Spit

V tem sistemu je nekaj narobe

Prijatelji, v našem sistemu je nekaj narobe. Nikar ne tecite k telefonu. Ne mislim na naš politični sistem. Mislim enostavno na naš sistem življenja. V tem sistemu se mi zdi nekaj narobe.

Glejte, človek konča osnovno šolo in kmalu pride v lepa leta. Leta, ko je mlad in ko bi lahko užival življenje. Bi lahko, pravim, kajti bi, če bi imel možnosti. Niso namreč pri nas vsi mladeniči in mladenke otroci direktorjev in ostalih šefov, da bi se lahko že v teh letih vozili z lastnimi avtomobili in preživljali po dva sončna poletna meseca na morju, enega sončnega zimskega pa v planinah na smučanju. Kaj pa ostali? Guliijo klopi po predavalnicah ali pa se pokoravajo učiteljem in mojstrom. Glejte, ko pa človek odraste, dobi prej ali slej, tu ali tam, službo in začne živeti. Najprej si kupi televizor, če ga tudi nima kam dati, nato si na črno zgradi hišo in tako naprej. Ko je star in se pripravlja na večno poč, že lahko rečemo, da ima vsaj vse najnujnejše stvari. In ko ima še avto, se odpelje pod rušo. Vse življenje se je trudil za to, da je umrl. Zato, prijatelji, pravim, da je v tem sistemu nekaj narobe. Zakaj ne bi mladi dobivali plače (ali posojila, če hočete). Mladi, ko smo še sposobni živeti in uživati. Dobro bi izživeli našo mladost. Nato bi pa v zrelih letih delali. Do smrti. Saj nam je jasno, da stari vsi hočejo delati. Čeprav so v pokoju. Ker jim je dolgčas. Tako bi bolje živeli naše življenje. Verjemite mi, da bi bilo manj negotovanja med mladimi. Bili bi bolj zadovoljni.

Vidite, prijatelji, takšen je moj predlog za spremembo našega sistema. Ampak verjetno s tem še kmalu ne bo nič. Predlog sem namreč pred kratkim povedal prijatelju. Od tedaj se me izogiba kot garjavega psa. Pravi, da z ekscentričnimi ljudmi nima rad opravka. Kakšni so že ekscentrični ljudje?

France Kramer (Mladina)

Pri Slovenski izseljenski matici lahko dobite

Slovenska izseljenska matica vam po naročilu lahko pošlje katerokoli knjigo, ki je izšla v Sloveniji in je še na voljo. Posebej pa vam priporočamo:

Ivan Cankar: THE BAILIFF YERNEY (Hlapec Jernej, angleški prevod)

— eno izmed najboljših del Ivana Cankarja, ki je bilo doslej prevedeno že v številne tuje jezike. — Cena: 30 din.

Ivan Potrč: THE LAND AND THE FLESH (Na kmetih)

— angleški prevod enega izmed najboljših del slovenske povojne književnosti; večkrat nagrajeno delo, po katerem radi segajo tudi tuji bralci.

Anton Slodnjak: SLOVENSKO SLOVSTVO

— doslej edina zgodovina slovenskega slovstva, ki obravnava tudi književno udejstvovanje slovenskih izseljencev. — Cena: 85 din.

Anton Slodnjak FRANCE PREŠEREN I, II

— celotno zbrano delo največjega slovenskega pesnika z obširnimi življenjepisom in komentarjem. Cena: 90,00 din.

IZ RODA V ROD DUH IŠČE POT

— antologija slovenske poezije, ki zajema najlepše slovenske pesmi vse od Trubarja pa do današnjih dni. — Cena: broširana 29,50 din, vezana v pl.: 49,50 din.

Anton Ingolič: DEKLICA IZ CHICAGA

— nova mladinska povest, ki je povezana z našim izseljenstvom. — Cena: broširana 8 din.

Andrej Kokot: ZEMLJA MOLČI

— prva pesniška zbirka koroškega Slovenca, kar je med Slovenci v Avstriji svojevrsten dogodek. Knjiga je pravi odraz dogajanj med našimi rojaki na Koroškem. — Cena 10 din.

SLOVENSKE NARODNE JEDI

— knjiga, ki bi ne smela manjkati v nobeni slovenski hiši doma in po svetu. — Cena: 29 din.

NARODNE VEZENINE NA SLOVENSKEM

— knjiga, ki nam razkriva čudovit zaklad slovenske ljudske umetnosti. — Cena: 44 din.

Jack Tomšič: POGNALE SO NA TUJIH TLEH

— pesniška zbirka našega rojaka iz Clevelanda, ZDA. — Cena: 12,50 din.

Jože Klenovšek: RAZPOTJA NEMIRA

— pesniška zbirka našega rojaka, ki živi v Južnoafriški republiki. — Cena: 15 din.

France Planina: JUGOSLAVIJA

— poljudno zemljepisni zapisi o Jugoslaviji, kakršna je danes. — Cena: 54,00 din.

Mira Mihelič: STOLPNICA OSAMELIH ŽENSK

— zadnje delo sodobne slovenske pisateljice. Cena: 43,00 din, vezana v usnje 48,00 din.

Tone Svetina: UKANA III

— tretji del do zdaj najbolj brane slovenske knjige iz NOB. — Cena: 85,00 din.

Josip Vandot: KEKČEVE ZGODBE

— zbirka popularnih zgodb o Kekcu, po katerih so bili posneti že trije slovenski mladinski filmi. Cena: 35,00 din.

Ivan Olbracht: BIBLIJSKE ZGODBE

— literarna obdelava najlepših zgodb Svetega pisma, ki jih je iz češkega originala prevedel Severin Šali. Cena: 62,00 din.

K navedenim cenam prištejemo še stroške pošiljanja z navadno pošto. Precej višja od te je letalska poštnina, ki znaša 12 do 40 dinarjev, za obširnejše knjige pa lahko tudi več.

GRAMOFONSKE PLOŠČE!

Slovenska izseljenska matica je posebej za vas izdala na dveh stereo ploščah prvo slovensko opero

GORENJSKI SLAVČEK

Obe plošči v stereo tehniki staneta 100,25 N din.

Razen te vam nudimo tudi vse plošče, izdelane v prvi slovenski tovarni gramofonskih plošč HELIDON.

Lahko pa vam pošljemo tudi katero koli ploščo, ki jo je izdala kaka druga jugoslovanska tovarna gramofonskih plošč. Jugoton, RTB, Diskos.

BARVNI DIAPOZITIVI!

Za vas, še posebej pa za vaše otroke bodo zanimivi raznovrstni barvni diapozitivi (slides) v plastičnih okvirčkih, ki vam jih nudimo po izredno ugodnih cenah. Na voljo je več kot 100 različnih serij diapozitivov. Vašim otrokom, ki doslej še niso imeli priliko videti slovenske zemlje, bodo pričarali vse njene lepote in zanimivosti, po snovi pa zajemajo tudi vsa druga področja, ki vas zanimajo: *književnost* (slike iz življenja in dela vseh pomembnih slovenskih pisateljev), *zgodovina* (posebej opozarjamo na vrsto diapozitivov, ki prikazujejo gradove na Slovenskem), *umetnost*, *zemljepisje*, idr. Vsaka serija diapozitivov ima tudi posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

1 serija barvnih diapozitivov, s tekstom stane . . . 49,50 N din

1 serija črno-belih diapozitivov stane 39,50 N din

Vsaka serija obsega od 20 do 40 posnetkov.

Za vsa naročila se obrnite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA, LJUBLJANA,
CANKARJEVA 1/II — JUGOSLAVIJA

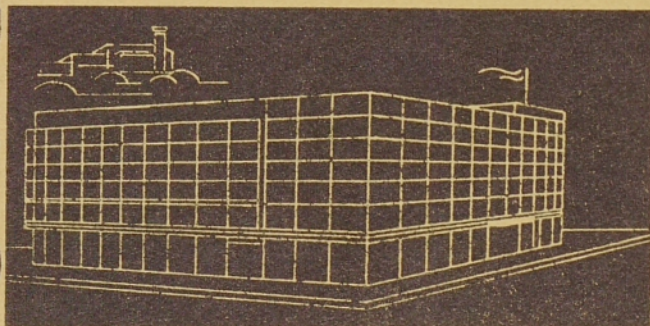
Hotel Slon

LJUBLJANA, TITOVA CESTA 10

Telefon: 24 601/607
24 616/619

Telex: 31254 YU SLON

Telegram: SLON LJUBLJANA

Hotel A kategorije z modernim komfortom v strogem centru mesta. Klasična restavracija s prvovrzdno mednarodno kuhinjo. Narodna restavracija »Klet Slon« s tipično dekoracijo, s slovenskimi in jugoslovanskimi specialitetami. Nočni bar z mednarodnim artistskim programom. Kavarna z godbo, odlična slaščičarna, senčnat vrt. Bistró Slon z delikateso, ekspresom in snack barom. Trgovina s spominki. Lepo urejeni klubski prostori in banketna dvorana za konference, sprejeme, slavnostna kosila, cocktail parties in razne prireditve. Menjalnica v hotelu. Sedež Sekcije barmanov Jugoslavije.

casinò ljubljana

- ROULETTE
- CHEMIN DE FER
- BLACK JACK
- TRENTE ET QUARANTE

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

Prosveta

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS

V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT,

NEDELJ IN PRAZNIKOV.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

Prosveta 2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

Mercator

Vsi so si edini, pri Mercatorju dobite vse!

Širom po Sloveniji
je nad 340
Mercatorjevih
prodajaln,
samopostrežb,
blagovnic, bifejev in
specializiranih
prodajaln

Obiščite nas —
vselej vas bomo
postregli
z veseljem

tovarna vijakov **plamen** kropa

Letos slavimo 75-letnico obstoja. Naše podjetje sicer nadaljuje nekajstoletno tradicijo železarstva in kovaške obrti.

Izdelujemo predvsem 6-oglate vijake in matice od dimenzije M 2—M 24 mm in drugo.

V pretežni meri oskrbujemo domači trg, precejšnje količine svojih izdelkov pa izvažamo v ZDA, ČSSR, Madžarsko, Poljsko, Bolgarijo in Nemčijo.

Ob našem jubileju pozdravljamo vse Slovence, ki živijo v tujini, z našim geslom:

PLAMEN NAM V SRCIH GORI —
PLAMEN SLOVENSKE KRVI.

Kolektiv

Plamen

Kropa

DOLENJSKA BANKA IN HRANILNICA

NOVO MESTO, TRDINOVA 2

TELEFONI: H.C. 21-635, DIREKTOR: 21-359

POŠTNI PREDAL 19

VAŠA BANKA — DOLENJSKA BANKA IN HRANILNICA NOVO MESTO s podružnico v KRŠKEM in ekspoziturama v METLIKI in TREBNJEM

Ne pozabite: VEZANE VLOGE — VIŠJE OBRESTI.

DOLENJSKA BANKA IN HRANILNICA
NOVO MESTO

- nudi najugodnejšo obrestno mero na hranilne vloge od 6 do 7,50 %,
- vodi devizne žiro račune in jih obrestuje od 6 do 7,50 %,
- opravlja devizno-valutne posle, odkup in prodajo valut za službena in privatna potovanja,
- vodi žiro račune občanov,
- daje kredite za stanovanjsko izgradnjo, pospeševanje kmetijstva, obrti in turizma na podlagi namenskega varčevanja,
- odobrava kratkoročne in dolgoročne kredite uporabnikom družbenega premoženja,
- sprejema v hrambo vrednostne papirje in dragocenosti,
- opravlja tudi vse druge bančne posle.

Poslužujte se naših uslug! Denarne posle opravimo hitro, natančno in zaupno pod najugodnejšimi pogoji. Poslužujte se hranilne službe, ki jo za vas opravljajo tudi vse pošte na področju banke in kmetijska zadruga: Metlika, Trebnje, Žužemberk, Novo mesto in Agrokombinat Krško.

Vsak vlagatelj, ki ima na svoji vlogi najmanj 500 din, je nezgodno zavarovan.

Hotel Kandija

NOVO MESTO
Zagrebska 2

Dragi rojaki! Ko boste obiskali metropolo Dolenjske, obiščite tudi naš hotel in naše gostišče Pri Rotovžu, Glavni trg 8.

Solidna postrežba in cene.

DOM POLŽEVO leži sredi bukovih gozdov na višini 590 m, oddaljen od avtoceste 6 km. Dostop je mogoč z avtomobilom z Grosupljega, Višnje gore in Ivančne gorice. Okolica je zelo hribovita in daje pozimi prvovrstna smučišča, poleti pa lep razgled. Dom ima na voljo 50 ležišč s centralno kurjavo, toplo tekočo vodo in dobro kuhinjo.

Naši obrati so še:

Restavracija »Ob črpalki«, Ivančna gorica

Gostilna »Pod lipo«, Stična

Gostilna »Na klančku«, Šentvid pri Stični

Gostilna »Grosupeljčan«, s prenočišči in dobro kuhinjo, Grosuplje

Gostilna »Pri postaji«, z avtomatskim kegljiščem, Grosuplje

Gostišče Videm-Dobropolje

Gostilna »Majolka«, Šmarje-Sap

Vljudno vabljeni!

Jugoslavanski
aerotransport

POSLOVALNICA LJUBLJANA

Titova 38
Telefon: 314 340, 314 341

Dragi rojaki, JAT vam omogoči v času vašega obiska stare domovine, da si ogledate največ krajev, ki vas zanimajo. Ljubljana je povezana z letalskimi linijami z Beogradom, v času letne sezone pa tudi s Splitom in z Dubrovnikom.

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in Evropo,
zaupajte se nam!

Transturist

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA: LJUBLJANA, Subičeva ulica 1. telefon 20 136,
telex YU ALPEX 34528

POSLOVALNICE: Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Skofja Loka, Domžale, Piran.

Podrobnejše informacije v ZDA pri

KOLLANDER WORLD TRAVEL, INC. 6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103, USA

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

Tekstilna

Tovarna sukna
KOČEVJE

Priporoča svoje kvalitetne izdelke in pozdravlja vse Slovence po svetu

ZAHVALA NAŠIM ZASTOPNIKOM V FRANCJI

Kot že vsa leta, tako naši zastopniki v Franciji tudi letos vestno zbirajo naročnine za Rodno drugo in Slovenski izseljenski koledar. Naročniki, ki plačujejo naročnino njim, so torej brez skrbi, četudi so morda prejeli račune za Rodno grudo in Koledar. Z računi smo poslali tudi pojasnilo, da jih izstavljamo zaradi novih bančnih predpisov v zvezi z deviznim poslovanjem. Zastopniki, ki nam denarja še niso poslali, ga prinesejo ali pošljejo po prijateljih, ko pridejo na obisk v domovino. Imamo pa zdaj že od večine sezname plačnikov, s skupnimi zneski, kar za nas že pomeni gotov denar.

Iskreno se zahvaljujemo vsem našim zvestim dolgoletnim naročnikom revije in koledarja v Franciji za vplačila, še posebej pa se zahvaljujemo zastopnikom, ki zbirajo naročnine, vodijo natančno evidenco in pravočasno dostavijo matici denar.

Med zastopniki v Franciji so najprizadenejši Anton ŠKRUBA in Martin BLATNIK iz Merlebacha, Jože PETERNEL iz Aumetza, Andrej GRAPULIN iz Chemin de la Croixa, Justin ČEBUL iz Lievina in Ivan DEMŠAR iz Sallauminesa, kateremu pri delu požrtvovalno pomaga, kljub svoji starosti, ugledni rojak Franc FILIPIČ.

TISKOVNI SKLAD:

AVSTRIJA: Elizabeth Pulko 10 Sch.

AVSTRALIJA: Fred Mavko 0,5,4 Lstg, Darinko Hafner 0,6,5 Lstg, M. Gornik 6,25 din.

BELGIJA: Jožefa Globevnik 50 Bfr, Ivan Medvešček 50 Bfr, Francka Kovše 100 Bfr.

FRANCIJA: Joseph Inkret 12 FF, Jean Trstenjak 5 FF, Marko Sajovec 4,00 din.

KANADA: John Luzar 2 \$, Frank Virant 2 \$, Jugoslovansko-kanadsko kulturno prosvetno društvo JADRAN 10 \$, Viktor Grlj 2 \$, John Premrl 2 \$, Rudi Kuret 1 \$, Leon Fister namesto provizije od prodanih koledarjev 22,50 \$, Pavel Bezjak 50,00 din, John Kavčič 50,00 din, Joseph Berkopec 50,00 din.

NEMČIJA: Tone Drobnič 1 DM, Leopold Soko 2 DM, Johan Kri- vic 1 DM, Franc Horvat 1 DM, Roman Skaper 1 DM, Alojz Trček 1 DM, Anton Košir 3 DM, Štefka Klokov 6 DM, Alois Waupotitsch 18 DM, Maks Sadovnik 7 DM, Antonija Dezan 1 DM, Marija Ditmajer 1 DM, Alojz Sinkovic 3 DM, Anton Košir 1 DM, Nuša Kranjc 8 DM, Frančiška Vizovišek 6 DM, Ivanka Lettig 1 DM, Aloisia Bayt 3 DM, Ančka Lavš, Lojze 3 DM, Josephine Jeltschitsch 6 DM, Jože Mohar 2 DM, Josef Boldan 5,00 din.

ŠVEDSKA: Štefka Lešer 10 Skr, Feliks Jablanovec 5 Skr, Janez Slebič 5 Skr, Jelka Erjavec 2 Skr.

ŠVICA: Janez Peternel 11,25 din, Janez Lurkanc 5,00 din.

ZDA: Joseph Cadonia 2 \$, Gertrude Trinkaus 1 \$, Rajmund Kladnik 1 \$, Ana Mlekuž 1 \$, John Novak 1,50 \$, Ignac Resetich 1,50 \$, Ana Klun 4 \$, Joe Zager 1 \$, Ana Čebul 5 \$, Helen Majer 13 \$, Antonija Ezzo 1 \$, Mary Kuhar 1 \$, Anton Richtar 1 \$, Charles Pogorelec 1,40 \$, Miha Zavašnik 5 \$, Luis, Agnes Volk 1 \$, Jacob Cerar 1 \$, Anton Fatur 1 \$, Joseph Zorman 1 \$, Angela Zaitz 5 \$ v spomin pokojnega moža Francka, Jacob Zupan 5 \$ v spomin pokojne žene Katke Zupančič.

JUGOSLAVIJA: Steve Pirnat 10,00 din, Milka Kres 12,50 din.

Iskrena hvala!

Foto: Mirko Kambič

KOMPAS

YUGOSLAV TRAVEL AGENCY
LJUBLJANA

RENT A CAR V JUGOSLAVIJI
NAJEMI OSEBNIH AVTOMOBILOV
BREZ ŠOFERJA

OB OBISKU VAŠE STARE DOMOVINE
UPORABITE ZA PREVOZE OSEBNE
AVTOMOBILE

KOMPAS — RENT A CAR

Na razpolago so vam naslednja vozila:
Renault 8 — GM Opel Kadett — AUDI 60
in Mercedes 200 — Mercedes 200 Automatic

NAJEMI OSEBNIH AVTOMOBILOV
V ENO STRAN — ONE WAY RENTALS —
MED NASLEDNJI MI KLJUČNI MI MESTI
V JUGOSLAVIJI:

Ljubljana, Zagreb, Beograd, Dubrovnik, Split,
Opatija, Skopje

Nobenih stroškov dostave ali prevzema
osebnega avtomobila,
razen v neključnih mestih.

Nobenih stroškov dostave ali prevzema
na letališčih, železniških postajah
ali v lukah

Cene zmerne — zahtevajte ponudbe!

Vse informacije in naročila
dostavite na naslov:

KOMPAS
RENT A CAR — LJUBLJANA
Miklošičeva 17

Naš poslovni partner v KANADI je
ADRIA TRAVEL SERVICE
4159 St. Lawrence Blvd.
MONTREAL 131, P. Q. — CANADA
Tel. 844-5292, 844-5662

POSLUŽUJTE SE NJEGOVIH USLUG!

Prereja

SKUPINSKA POTOVANJA V JUGOSLAVIJO 1970

Za člane U. C. z JET letalom

Montreal—Ljubljana—Montreal
22. junija do 25. avgusta 284,00 \$
Montreal—Ljubljana—Montreal
6. julija do 4. avgusta 284,00 \$
Montreal—Ljubljana—Montreal
13. julija do 3. avgusta 308,00 \$

KOMPAS